

BIJLAGE BIJ HET VEKPT-VOORTGANGSRAPPORT 2021

Zoals medegedeeld aan de Vlaamse Regering op 16 juli 2021

Voortgang van de individuele VEKP-maatregelen

Inhoud

SITUERING	8
TRANSPORT	9
STUREN VAN DE MOBILITEITSONTWIKKELING	9
<i>Vraaggericht investeren in bereikbaarheid (basisbereikbaarheid)</i>	9
<i>We scheppen de ruimtelijke condities noodzakelijk voor een klimaatvriendelijke mobiliteit en duurzame bereikbaarheid</i>	10
<i>Vervoersnetwerken klaarmaken voor de toekomst</i>	11
<i>Een multimodaal en synchromodaal geïntegreerd mobiliteitssysteem uitbouwen</i>	12
<i>We werken aan een gedragsverandering</i>	13
<i>We realiseren in samenwerking met de vervoerregio's een duurzame modal shift</i>	14
<i>We bewaken de klimaat- en luchtkwaliteitsdoelstellingen bij de evaluatie van verkeersgenererende functies en grote infrastructuurprojecten</i>	15
WE VERGROENEN DE VLOOT	16
<i>Opmaak CPT-actieplan/visie</i>	16
<i>We stimuleren de voertuigenmarkt en ondersteunen de aankoop en het gebruik van zero-emissievoertuigen</i>	17
<i>We vergroenen de verkeersbelastingen</i>	18
<i>CPT-We stimuleren het gebruik van lichte, voornamelijk elektrische voertuigen</i>	19
<i>CPT-We zetten toekomstgericht in op bijhorende laad/tankinfrastructuur</i>	20
<i>We introduceren koolstofarme en (gedeelde) zero-emissievoertuigen via nichevloten en bedrijfsploten</i>	21
<i>We stimuleren innovatie om oplossingen te ontwikkelen voor vrachtvervoer</i>	22
<i>We evalueren de impact van nieuwe Europese voertuignormen en integreren ze in acties 8,10, 12 en 13. we stemmen ook af met de maatregelen 5.2.2 C van het luchtbeleidsplan</i>	23
WE ZORGEN ERVOOR DAT DE REËLE EMISSIES VAN VOERTUIGEN DALEN	24
<i>We dringen aan op testprocedures die het werkelijke brandstofverbruik en CO2-emissies beter in kaart brengen</i>	24
<i>Trajectcontrole</i>	25
<i>Slimme verkeerslichten en groene golf</i>	26
<i>Zelfsturende en geautomatiseerde voertuigen</i>	27
<i>We verlagen sneller de maximumsnelheid indien de normen voor fijn stof overschreden worden & snelheidsverlaging Ring rond Brussel -</i>	28
<i>regelgeving, implementatie</i>	28
WE BEREIKEN MEER DOOR SAMEN TE WERKEN	29
<i>Vervoersregionaal samenwerken: zie maatregel 6</i>	29
<i>Samenwerken met marktpartijen, bedrijven en kennisinstellingen</i>	30
<i>Samenwerken met burgers, verenigingen en middenveldorganisaties</i>	31
RESIDENTIËLE GEBOUWEN	32
FINANCIERINGS-, STIMULERINGS- EN ONDERSTEUNINGSMATREGELEN	32
<i>Premies netbeheerders voor ondersteuning van energiebesparende maatregelen voor muur-, dak/zolder-, vloer/kelderisolatie, hoogrendementsglas, warmtepomp, zonneboiler (incl. totaalrenovatiebonus en burenpremie)</i>	32
<i>Energieleningen voor prioritaire doelgroepen met bijkomende begeleiding en ontzorging via Energiehuizen</i>	33
<i>Traject opstarten voor 1 overkoepelende woningrenovatiepremie</i>	34
<i>Stimuleren vervanging elektrische boiler door warmtepompboiler (warmtepompboilerpremie)</i>	35
<i>Rollend fonds voor de energetische renovaties van noodkoopwoningen</i>	36
<i>Stimuleren woningrenovatie binnen 5 jaar na notariële overdracht</i>	37
<i>Overkoepelende renovatiepremie voor bewoners en SVK-verhuurders</i>	38
<i>Versneld asbestveilig maken van daken van woningen</i>	39
FISCALE MAATREGELEN	40
<i>Speciaal tarief/korting schenkingsrechten bij grondige energetische renovatie (minimumbedrag 10.000 euro excl. btw) binnen 5 jaar na schenking</i>	40
<i>Verlaagd tarief verkooprechten ('registratierechten') bij ingrijpende energetische renovatie</i>	41

<i>Vermindering onroerende voorheffing woongebouwen gedurende 5 jaar bij IER met E-peil <E90 en vrijstelling onroerende voorheffing gedurende 5 jaar bij IER met E-peil <E60</i>	42
<i>Schrappen 50% vrijstelling onroerende voorheffing IER voor E90, 100% vrijstelling voor E60</i>	43
NORMERINGEN	44
<i>Het Energieprestatiecertificaat voor woongebouwen</i>	44
<i>Verplichte energieprestatie-eisen voor nieuwbouw (EPB-eisen)</i>	45
<i>Koppeling substantiële energielening aan verplichte voorafgaande opmaak EPC</i>	46
<i>Verlaging maximale E-peil eis voor IER (naar E70 in 2020 en E60 in 2025)</i>	47
<i>Verplichte minimale dakisolatienorm (vanaf 2020) en glasnorm (vanaf 2023) in Vlaamse Wooncode</i>	48
<i>Koppeling substantiële renovatiepremie aan verplichte voorafgaande opmaak EPC</i>	49
<i>Verstrengen maximale EPC-score voor huurwoningen</i>	50
ACTIES DUURZAME WONINGVERWARMING	51
<i>Sensibiliseren eigenaars vanaf 2021</i>	51
<i>Beslissingsboom duurzame woningverwarming ontwikkelen</i>	52
<i>Communicatie- en sensibilisatiecampagnes over de energie-efficiëntie van verwarmings- en airco-installaties opstarten</i>	53
<i>Afschaffen premie voor het vervangen van een stookolieketel bij beschermde afnemers als er aardgas aanwezig is in de straat vanaf 2021</i>	54
<i>Verbod op aardgasaansluiting bij woningen in nieuwe grote verkavelingen en appartementsgebouwen</i>	55
<i>Geen stookolieketel in nieuwbouwwoningen en bij IER vanaf 2021 of bij vervanging van bestaande stookolieketels</i>	56
<i>Verbod vervanging bestaande stookolieketel indien mogelijkheid aansluiting aardgasnet, tenzij evenwaardige performantie wordt aangetoond (vanaf 2021)</i>	57
<i>Keurings- en onderhoudsverplichting voor centrale verwarmingstoestellen</i>	58
<i>Digitaliseren documenten voor keuring en onderhoud en ontwikkelen databank met gebruikte hoofdverwarming per gebouw</i>	59
<i>Optimalisatie van de energie-efficiënte werking van de ketel door middel van een juiste inregeling van de installatie gekoppeld aan het periodieke onderhoud</i>	60
<i>Stimuleren voorafgaande keuring van cv-ketel bij installatie digitale meter</i>	61
<i>Overleg lokale besturen voor effectief handhavingskader vanaf 2025</i>	62
MAATREGELN VOOR STIMULEREN SLOOP- EN HERBOUW	63
<i>Verlenging slooppremie tot eind 2020</i>	63
<i>Vrijstelling onroerende voorheffing voor vernieuwbouw van onbewoonbare panden</i>	64
<i>Verlaging van verkooprechten voor enige, eigen gezinswoning tot 6% (i.p.v. 7%) en bij IER en na sloop tot 5%</i>	65
<i>Overleg lokale besturen i.v.m. lokale sloopbeleidsplannen en lokale sloopfondsen</i>	66
<i>Verlaging registratierechten na sloop van 6% naar 5%</i>	67
ENERGIEZUINIGE SOCIALE HUISVESTING	68
<i>Kaderbesluit Sociale Huur: energiecorrectie</i>	68
<i>Kaderbesluit Sociale Huur: regeling berekeningswijze van de vergoeding door sociale huurders voor de investeringskosten voor plaatsing van zonnepanelen</i>	69
<i>Ondersteuning energetische renovatie sociale huurwoningen</i>	70
<i>Aanpassing ontwerpleidraad sociale woningbouw</i>	71
<i>Actieplan opstellen energiezuinig sociaal woningpatrimonium (cfr. Energetische LT-doelstelling 2050)</i>	72
<i>Lancering Design and Insulate procedure</i>	73
TRANSVERSALE MAATREGELN	74
<i>Ontsluiten EPC-data naar financiële sector voor bepalen leencapaciteit</i>	74
<i>Creëren van pool van opgeleide renovatiecoaches</i>	75
<i>Creëren aanbod thermografische foto's woningen</i>	76
<i>Afstemmen dienstverlening energiehuizen/woonloketten en provinciale steunpunten duurzaam bouwen (unieke loketwerking)</i>	77
<i>Vereenvoudigen en gebruiksvriendelijker maken EPB-beleidskader/software</i>	78
<i>Woningpas als centraal beheerd digitaal paspoort van de woning</i>	79
<i>Mogelijkheid tot aanpassing huurprijs na energetische renovatiewerken tijdens looptijd huurcontract</i>	80
<i>Lokale klimaattafels</i>	81

<i>Gedragsverandering via info op factuur</i>	82
<i>Verhoging instroom in de bouwsector</i>	83
NIET-RESIDENTIËLE GEBOUWEN	84
FINANCIERINGS-, STIMULERINGS- EN ONDERSTEUNINGSMAATREGELEN	84
<i>Energiepremies voor het plaatsen van dakisolatie, zoldervloerisolatie, buitenmuurisolatie, kelderisolatie, vloerisolatie, hoogrendementsbeglazing, zonneboiler, warmtepomp(boiler) en relighting</i>	84
<i>Energiepremie na energie-audit</i>	85
<i>Verhoogde investeringsaftrek voor energiebesparende investeringen</i>	86
<i>Mini-energiebeleidsovereenkomsten (mini-EBO's)</i>	87
<i>Verlenging 1%-energielening voor niet-commerciële rechtspersonen en coöperatieve vennootschappen</i>	88
<i>Ecologiepremie+</i>	89
<i>Korting onroerende voorheffing voor IER en zeer energiezuinige nieuwbouw</i>	90
NORMERING.....	91
<i>Verplicht EPC voor publieke gebouwen met bruikbare vloeropp. >250 m²</i>	91
<i>Verplicht EPC bij verkoop of verhuur kleine niet-residentiële gebouwen (vanaf 2020)</i>	92
<i>Ontwikkeling EPC voor grote niet-residentiële gebouwen (incl. integratie EPC publieke gebouwen in beleidskader EPC-NR)</i>	93
<i>Verplicht EPC voor grote niet-residentiële gebouwen tegen 2025</i>	94
<i>Verplichting voor grote NR-gebouwen om te voldoen aan minimaal EPC-label tegen 2030</i>	95
<i>Verplichting overheidsgebouwen om te voldoen aan minimaal EPC-label tegen 2028</i>	96
<i>Verplichte energieaudit grote ondernemingen</i>	97
<i>EPN-regelgeving</i>	98
<i>Verplichting tot energetische renovatie binnen de 5 jaar na notariële overdracht voor niet-energiezuinige tertiaire gebouwen vanaf 2021</i>	99
<i>Verplichte keuring van verwarmings- en airco-installaties</i>	100
<i>Extra inspanning van gemeenten, steden, intercommunales, OCMW's, provincies en autonome gemeentebedrijven ter realisatie van een gemiddelde jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,09% vanaf 2020</i>	101
<i>Verhogen renovatie-ambitie Vlaamse Overheid tot jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,5% (deel HFB)</i>	102
<i>Verhogen renovatie-ambitie Vlaamse Overheid tot jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,5% (deel VEB)</i>	103
PUBLIEKE SECTOR.....	104
<i>Klimaatengagementen zorgsector</i>	104
<i>Klimaatengagementen onderwijs</i>	105
<i>Klimaatscholen 2050</i>	106
<i>Energie-investeringen culturele sector</i>	107
<i>Energie-investeringen Sector jeugdwerking</i>	108
<i>Energie-investeringen Sportinfrastructuur</i>	109
<i>Uitwerken en implementeren LT-strategie energiezuinig vastgoedpatrimonium VO</i>	110
<i>Organiseren calls energie-efficiëntieprojecten en aanbieden ontzorgingsaanbod</i>	111
<i>SURE2050</i>	112
<i>Verder zetten en optimaliseren Actieplan Gebouwen</i>	113
<i>Verder zetten en optimaliseren van het Actieplan Energie-Efficiëntie</i>	114
ACTIES DUURZAME GEBOUWVERWARMING	115
<i>Verbod op plaatsing stookolieketels vanaf 2021 in niet-residentiële gebouwen voor nieuwbouw en IER</i>	115
<i>Verbod op vervanging stookolieketels indien er in de straat mogelijkheid is om aan te sluiten op een aardgasnet (tenzij even performant)</i>	116
<i>Verbod op aansluiting aardgas in nieuwe grote verkavelingen en grote appartementsgebouwen</i>	117
<i>Uitwerken beslissingsboom om eigenaars te ondersteunen voor een duurzame verwarming</i>	118
TRANSVERSAAL	119
<i>Uitbouwen dataplatform voor niet-residentiële gebouwen (EPC)</i>	119
<i>EPB-beleidskader gebruiksvriendelijker en eenvoudiger maken</i>	120
<i>TERRA-dataplatform</i>	121

Ontwikkelen gebouwenpas.....	122
Verder ontwikkelen Energy Performance Contracting in lijn met het charter dat werd opgemaakt met de Vlaamse Confederatie Bouw.....	123
VerLEDDing openbare verlichting van gemeentewegen tegen 2030.....	124
LANDBOUW	125
ENTERISCHE EMISSIES.....	125
Minder enterische emissies via het convenant 'Enterische emissies rundvee'.....	125
MINDER EMISSIES BIJ MESTOSLAG EN MESTMANAGEMENT	126
Minder emissies bij mestopslag en mestmanagement: a) Investeringssteun, onderzoek en ontwikkeling.....	126
Minder emissies bij mestopslag en mestmanagement: b) Regelgeving, begeleiding en advisering.....	127
MINDER BODEMEMISSIES DOOR VERHOOGDE STIKSTOFEFFICIËNTIE (MESTBELEID)	128
Minder bodemeissies door verhoogde stikstofefficiëntie: a) investeringssteun, onderzoek en ontwikkeling.....	128
Minder bodemeissies door verhoogde stikstofefficiëntie: b) Regelgeving, begeleiding en advisering..	129
FLANKEREND/HORIZONTAAL LANDBOUWBELEID.....	130
Evaluatie en hervorming Nutriënten Emissie Rechten i.f.v. bijdrage aan doelstellingen klimaat, water- en luchtkwaliteit (milieubeleid).....	130
GLB na 2020: a) acties m.b.t. directe inkomenssteun, randvoorwaarden, ecoregelingen, VLIF-NPI, AMKM.....	131
GLB na 2020: b) acties m.b.t. beheerovereenkomsten en plattelandsbeleid.....	132
Verduurzamen van de visserijsector.....	133
Samenwerking in de keten, sluiten van kringlopen, valorisatie nevenstromen	134
Samenwerking in de keten, sluiten van kringlopen, valorisatie nevenstromen	135
Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (demoprojecten en EIP operationele groepen)	136
Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (KRATOS).....	137
Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (naschoolse vorming).....	138
Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (Enerpedia).....	139
Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (landbouw- en klimaatonderzoek aan ILVO-ELK).....	140
Uitbreiding activiteiten Expertisecentrum Landbouw en Klimaat (ELK).....	141
Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF): inzet voor andere investeringen dan energetische.....	142
Energie-gerelateerde investeringen via het VLIF ruimer ondersteunen vanaf de opstart van het post-2020 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).....	143
EBO voor de energie-intensieve (glas)tuinbouwsector.....	144
INDUSTRIE.....	145
ENERGETISCHE EMISSIES – ENERGIEBESPARING.....	145
Vrijwillige EBO met de industrie voor doelgroep energiegebruikers met een jaarlijks primair energiegebruik > 0,1 PJ (tot eind 2022)	145
Mini-EBO's	146
Verplichting energieaudit grote ondernemingen.....	147
Verplichting opmaak energiestudies en energieplannen.....	148
Uitbouwen beleidskader kleine ondernemingen in energieverbruik.....	149
Opzetten pilootproject met industriële sectoren om obstakels en opportuniteiten te detecteren bij een mogelijke uitbreiding van de vrijwillige overeenkomst voor kleinere ondernemingen.....	150
Uitbouwen beleidskader kleinste ondernemingen in energieverbruik.....	151
Automatische rapportering energiedata voor de kleinere en kleinste ondernemingen.....	152
Versterken en optimaliseren van de EBO (vanaf 2023).....	153
Verlaging drempel conform verklaard energieplan naar 0,1 PJ	154
Uitbreiding mini-EBO naar andere sectoren, hetgeen gecombineerd kan worden met voortzetting van kmo-portefeuille voor gesubsidieerd energieadvies met tussenkomsten van 20-30%.....	155
Voortzetting van ondersteuning van de industrie via het economische ondersteuningsinstrumentarium: ecologiepremie+, strategische ecologiesteun en kmo-portefeuille... 156	
Inzetten van de laagdrempelige dienstverlening (sensibilisering, bewustmaking, informatie, advies, netwerking).....	157
Inzetten op transparante en gebundelde informatieverstrekking.....	157
We moedigen samenwerking tussen bedrijven aan.....	158

<i>De ontwikkeling van de ESCO-markt voor ondernemingen, met speciale aandacht voor kmo's</i>	159
ENERGETISCHE EMISSIES - VERGROENING ENERGIEDRAGERS	160
<i>Vergroening van de energiedragers binnen de niet ETS-industrie</i>	160
N ₂ O-EMISSIES BIJ CAPROLACTAMPRODUCTIE.....	161
<i>Realiseren van vermindering van N₂O-emissies bij caprolactamproductie</i>	161
F-GAS EMISSIES	162
<i>Verder inzetten op vermindering van de F-gas emissies</i>	162
METHAANEMISSIES.....	163
<i>Methaanemissies</i>	163
AFVAL	164
<i>Implementatie langetermijnvisie afvalverwerkingsinstallaties</i>	164
<i>Inzetten op voorvergisting GFT-afval</i>	165
<i>Uitbreiding van gescheiden inzameling van kunststoffen met bijhorende sorteer- en recyclagecapaciteit</i>	166
<i>Andere beleidsmaatregelen</i>	167
LULUCF	168
VERBETEREN LULUCF MONITORING	168
<i>Uitbouwen van een volwaardige LULUCF emissie-inventaris</i>	168
<i>Uitbouwen van een koolstofmonitoringsysteem</i>	169
<i>Opmaken van een LULUCF actieplan met prognoses</i>	170
TERUGDRINGEN VAN BIJKOMEND RUIMTEBESLAG, ONTHARDING EN BEHEER VAN NIET-VERHARD RUIMTEBESLAG.....	171
<i>Maatregelen in het kader van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen</i>	171
<i>Programma 'Vlaanderen breekt uit' met subsidies voor onthardingsprojecten</i>	172
VERHOOGDE KOOLSTOFOPSLAG IN DE LAND- EN TUINBOUW DOOR KOOLSTOFVOORRADEN TE BEHOUDEN, KOOLSTOFOPSLAG TE BEVORDEREN EN TE VALORISEREN.....	173
<i>Behoud van koolstofvoorraden en bescherming C-hotspots</i>	173
<i>Bevorderen van koolstofopslag (boven- en ondergronds; teelten, technieken, ...)</i>	174
<i>Valorisatie van koolstofopslag door land- en tuinbouw (boven- en ondergronds)</i>	175
VERHOOGDE KOOLSTOFOPSLAG IN BOS EN NATUUR.....	176
<i>Voorkomen van ontbossing en verlies van langliggende graslanden</i>	176
<i>Programma 'Meer bos voor Vlaanderen' - aanleg bijkomend bos</i>	177
<i>Bijkomende natuur onder effectief beheer</i>	178
<i>Aangepast bosbeheer</i>	179
<i>Integraal waterbeheer, inrichting en vernatting</i>	180
VERHOOGDE KOOLSTOFOPSLAG IN HOUTPRODUCTEN EN CIRCULAIRE ECONOMIE	181
<i>Verhoogde koolstofopslag in houtproducten en circulaire economie</i>	181
OPZETTEN VAN EEN VLAAMSE KOOLSTOFMARKT IN HET KADER VAN HET LULUCF BELEID.....	182
<i>Opzetten van een Vlaamse koolstofmarkt in het kader van het LULUCF beleid</i>	182
TRANSVERSAAL BELEID	183
KLIMAATVRIENDELIJKE FISCALITEIT.....	183
<i>Fiscaal stimuleren zachte mobiliteit</i>	183
<i>Op EU- (of wereld-) niveau geharmoniseerde hervorming van de fiscaliteit ten aanzien van internationale lucht- en scheepvaart</i>	184
KLIMAATMITIGATIE VIA RUIMTELIJKE ORDENING	185
<i>Ruimtelijk beleid op alle bestuursniveaus ter realisatie doelstellingen Strategische Visie Beleidsplan Ruimte Vlaanderen</i>	185
<i>Monitoring om te evalueren of de bijdrage van de ruimte aan klimaatmitigatie of -adaptatie in de goede richting evolueert en of dit voldoende snel gebeurt om adequaat bij te dragen aan de klimaat- en energiedoelstellingen in de periode 2021-2030</i>	186
<i>Wegwerken regelgevende belemmeringen e.d. die slim, flexibel ruimtegebruik en innovatieve woon-en werkvormen in de weg staan en stimuleren impulsprojecten nieuwe ruimtelijke realisaties met aandacht voor ruimtelijke en klimaat-en energiedoelen</i>	187
GROENE EN CIRCULAIRE ECONOMIE.....	189
<i>We onderzoeken de oprichting van een CO₂-backbone</i>	189
<i>Verderzetten van een transitieprogramma circulaire economie, en</i>	190

<i>uitwerken en uitrollen van roadmap circulaire economie (Omgeving)</i>	190
<i>Verderzetten van een transitieprogramma circulaire economie</i>	191
<i>, en uitwerken en uitrollen van roadmap circulaire economie (EWI)</i>	191
<i>Stimuleren van circulaire oplossingen via publieke en private aankoopopdrachten</i>	192
<i>Green Deals gebruiken voor de transformatie naar een circulaire economie</i>	193
<i>Uitbouw van een symbioseplatform</i>	194
<i>Een aangepast wettelijk kader</i>	195
<i>Stimuleren van veranderingsgericht bouwen</i>	196
<i>Stimuleren tijdelijk gebruik van gebouwen</i>	197
MILIEUVERANTWOORDE CONSUMPTIE	198
<i>Inzetten op gedragsverandering (onder meer green deals, nudging,...)</i>	198
<i>Inzetten op gedragsverandering (burgerbevraging)</i>	199
<i>Opleidingen en onderwijs</i>	200
<i>Voedingsbeleid</i>	201
<i>Eiwittransitie</i>	203
<i>* Minder voedselverliezen van producent tot en met consument (deel na productiefase)</i>	204
<i>* Distributieplatformen voor voedseloverschotten en voedselhubs uitbouwen als middel in de strijd tegen voedselverlies</i>	204
WERK MAKEN VAN EEN KLIMAATVRIENDELIJKE VLAAMSE OVERHEID (COÖRDINATIE).....	205
<i>Werk maken van een klimaatvriendelijke Vlaamse overheid (coördinatie)</i>	205
<i>Opmaak van lange termijn vastgoedstrategieën richting CO2 neutraliteit</i>	206
<i>Actieplan renovatie gebouwenpatrimonium (deel HFB)</i>	207
<i>Actieplan renovatie gebouwenpatrimonium (deel VEB)</i>	208
<i>Ontzorging entiteiten door de centralisatie van het beheer van kantoorgebouwen</i>	209
<i>Ontzorging entiteiten door de centralisatie van het beheer van voertuigenvloot</i>	210
<i>Actieplan mobiliteit</i>	211
<i>Klimaatvriendelijke overheidsopdrachten</i>	212
KLIMAAT EN LOKALE OVERHEDEN	213
<i>Netwerk Klimaat (nieuwe naam voor Expertisenetwerk)</i>	213
<i>Meer praktijkondersteuning aanbieden aan de lokale overheden (kennisdeling)</i>	214
<i>Een vernieuwd partnerschap met lokale overheden</i>	215
BOUWEN AAN DRAAGVLAK VOOR EEN KLIMAATNEUTRALE SAMENLEVING	216
<i>Betrekken en activeren van burgers i.s.m. de relevante actoren in de samenleving</i>	216
<i>Klimaateducatie via vormings- en onderwijsveld</i>	217
WE BOUWEN CAPACITEIT EN KENNIS OP EN DRAGEN DIE UIT.....	218
<i>We zorgen voor een goed databeheer en onderbouwing van maatregelen en versterkte en wetenschappelijke beleidsonderbouwing</i>	218
ENERGIE-EN KLIMAATGOVERNANCE	219
<i>We werken afsprakenkader uit en zorgen voor de afgesproken jaarlijkse en tweejaarlijkse Vlaamse, Europese en internationale rapportering</i>	219
OVERZICHT VAN DE NOODZAKELIJKE INVESTERINGEN	220
<i>Kosten, impact en financiering van maatregelen in kaart brengen, de nodige financiering voorzien via bestaande budgetten en EU middelen: a) alle entiteiten</i>	220
<i>Kosten, impact en financiering van maatregelen in kaart brengen, de nodige financiering voorzien via bestaande budgetten en EU middelen b) Agentschap Binnenlands Bestuur</i>	221
<i>We stimuleren meer private klimaatfinanciering</i>	222
<i>We zorgen indien nodig voor de aankoop van de nodige flexibiliteit</i>	223
<i>We dragen bij aan internationale klimaatfinanciering</i>	224
<i>We zorgen voor compensatie indirecte emissiekosten industrie</i>	225
<i>Vlaams Klimaatfonds: nieuw bestedingskader opzetten en innovatieve financieringsinstrumenten uitwerken</i>	226

Situering

Op 9 december 2019 keurde de Vlaamse Regering het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (VEKP) definitief goed. Op 3 april 2020 werd het VEKP bovendien door de Vlaamse Regering aangeduid als transversaal beleidsplan, en werd voor elke maatregel een entiteit aangeduid die verantwoordelijk is voor de uitvoering.

Deze bijlage geeft meer gedetailleerde informatie over deze individuele maatregelen, en is gebaseerd op de bevraging van de trekkende entiteiten in het kader van het BBT-proces bij de begrotingsopmaak 2021. De entiteiten hebben hun informatie onder de vorm van een Excel-sjabloon aangeleverd in de loop van augustus-oktober 2020. Deze gegevens werden door VEKA gecompileerd, en in het voorjaar van 2021 waar nodig bilateraal geverifieerd en aangevuld.

Maatregel:	Titel van de maatregel, zoals vermeld in de bijlage aan de nota aan de Vlaamse Regering van 3 april 2020. In enkele gevallen werden bij de bevraging van de entiteiten verscheidene gelijkaardige maatregelen op één lijn samen genomen.
Maatregelnummer nota VR:	Nummer van de maatregel, zoals vermeld in de bijlage aan de nota aan de Vlaamse Regering van 3 april 2020.
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen:	Verwijzing naar de 27 belangrijkste beleidslijnen en maatregelen zoals vermeld in tabel 1-2 van het VEKP, volgens de nummering die gebruikt wordt in deel 2.2 van dit voortgangsrapport.
Bevoegde entiteit:	Entiteit die als verantwoordelijke werd aangeduid volgens de bijlage aan de nota aan de Vlaamse Regering van 3 april 2020. Deze entiteit is verantwoordelijk voor uitvoering en rapportering.
Bevoegde minister:	Minister bevoegd voor bovenstaande bevoegde entiteit. Dit is de minister die de maatregel opneemt in de rapportering voor de begrotingsopmaak (i.c. 2021).
Korte beschrijving maatregel:	Inhoudelijke samenvatting van de maatregel.
Implementatieperiode:	Voorziene start en einde van looptijd van de maatregel.
Status:	De status van de maatregel wordt geselecteerd uit volgende opties. <ul style="list-style-type: none"> - Gepland: de principiële beslissing is genomen; dit omvat zowel maatregelen die reeds in volle voorbereiding zijn, als maatregelen die nog niet werden opgestart. - Aangenomen: de maatregel is officieel goedgekeurd maar nog niet in werking getreden - Implementatie opgestart: de maatregel is in werking getreden en levert momenteel nog reducties op. Dit zijn maatregelen waarvoor afspraken worden gemaakt, (desgevallend) financiële middelen zijn gealloceerd, en/of personeel is gemobiliseerd. - Afgelopen: maatregel die is afgelopen/stopgezet/geen verdere reducties meer oplevert
Voortgang 2020:	Verwezenlijkingen in het jaar 2020.
Vooruitblik 2021:	Geplande initiatieven in 2021.
Budget 2021:	Gepland vastleggingskrediet voor 2021.

Transport

Sturen van de mobiliteitsontwikkeling

Maatregel	Vraaggericht investeren in bereikbaarheid (basisbereikbaarheid)
Maatregelnummer nota VR	1
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	II, III
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Het decreet basisbereikbaarheid wordt uitgevoerd, fiets- en voetgangersnetwerken worden verder aangelegd. Er wordt ingezet op een vlotte en veilige afwikkeling van gemotoriseerd verkeer en afstemming van de capaciteit van collectief vervoer op de vraag.
Implementatieperiode	2019 (inwerkingtreding decreet) - januari 2022 (implementatie nieuwe netwerken)
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De korte termijn vervoersplannen werden uitgewerkt door de vervoersregio's. De opmaak van de regionale mobiliteitsplannen zit op schema.
Vooruitblik 2021	De korte termijn vervoersplannen zullen gefinaliseerd worden door de vervoerregio's.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	We scheppen de ruimtelijke condities noodzakelijk voor een klimaatvriendelijke mobiliteit en duurzame bereikbaarheid
Maatregelnummer nota VR	2
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	I
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De ruimtelijke condities die noodzakelijk zijn voor een klimaatvriendelijke mobiliteit en duurzame bereikbaarheid zullen mee worden vormgegeven via het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.
Implementatieperiode	Nog te bepalen
Status	Gepland
Voortgang 2020	Vorbereiding beleidskaders
Vooruitblik 2021	Deze maatregel zal uitvoering krijgen via het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV is in voorbereiding). De voorziene stappen zijn: <ol style="list-style-type: none"> 1. Beleidskaders en acties in ontwerp voorleggen aan de andere bestuursniveaus en maatschappelijke actoren (2021) 2. Er werd een taskforce bouwshift met experts en stakeholders opgericht die in het najaar 2021 advies zal uitbrengen
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	Vervoersnetwerken klaarmaken voor de toekomst
Maatregelnummer nota VR	3
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	II, III, IV
Bevoegde entiteit	dMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Investeren in de uitbouw van capaciteit en de service van netwerken, die inspelen op toekomstige uitdagingen en die hiërarchisch gestructureerd en gecategoriseerd zijn.
Implementatieperiode	Wegencategorisering: 2019-2022; zie ook maatregel Zelfsturende en geautomatiseerde voertuigen; ITS-actieplan: 2019-2030?
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De uitrol van nieuwe wegcategorisering zit op schema; zie ook maatregel "Zelfsturende en geautomatiseerde voertuigen"; ITS-actieplan zit op schema, de mobilidata is in uitvoering.
Vooruitblik 2021	Wegencategorisering: het finaliseren en goedkeuren van de regionale mobiliteitsplannen zal pas in de loop van 2022 gebeuren. Als gevolg hiervan zal ook de nieuwe wegcategorisering pas eind 2022 kunnen worden afgewerkt. Voor het ITS actieplan zal een strategische studie voor gedeeld autonoom vervoer worden uitbesteed. De studie moet in 2022 worden opgeleverd.
Budget 2021	Voor de strategische studie gedeeld autonoom vervoer onder het ITS actieplan wordt 0,2 miljoen euro voorzien; voor wegcategorisering is geen specifiek budget voorzien.

Maatregel	Een multimodaal en synchromodaal geïntegreerd mobiliteitssysteem uitbouwen
Maatregelnummer nota VR	4
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	II, III, IV
Bevoegde entiteit	dMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Zowel voor personen als voor goederen zorgen we voor multimodaal ontsloten knooppunten en een goede informatie-uitwisseling tussen modi onderling en met gebruikers. Daarnaast stimuleren we containervervoer via binnenvaart en het spoor door gerichte operationele subsidies en zetten we in op de vergroening van de binnenvaartvloot en spoor.
Implementatieperiode	Mobipunten: 2020-?; Mobiliteitscentrale: 2022-? voor verdere ontwikkeling; Subsidies maritieme spoorbundeling: 2019-2023; Subsidies consolidatie containerbinnenvaart : 2019-2023; ITS: zie ook maatregel "Zelfsturende en geautomatiseerde voertuigen"; Samenwerkingsakkoord betreffende de Vlaamse prioritaire spoorprojecten; Visie goederenvervoer: 2019-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	Mobipunten: op schema; Mobiliteitscentrale heeft enkele maanden vertraging maar kan hopelijk dit jaar nog opgehaald worden; Binnen het samenwerkingsakkoord betreffende de Vlaamse prioritaire spoorprojecten is er aandacht voor de elektrificatie van niet-geëlektrificeerde sporen. Het gaat voornamelijk over de spoorlijnen 19 en 15. Infrabel werkt momenteel aan de elektrificatie van deze sporen en deze werken zouden binnen enkele jaren moeten voltooid zijn; Visie goederenvervoer: de lijst met stakeholders wordt vastgelegd en de opmaak van de actieplannen per beleidsmiddel is eveneens lopende.
Vooruitblik 2021	Lopende initiatieven worden verder uitgewerkt.
Budget 2021	Mobipunten: 15 miljoen euro; Mobiliteitscentrale: 6 miljoen euro; Ondersteuning van hinterlandconnectiviteit: 4 miljoen euro.

Maatregel	We werken aan een gedragsverandering
Maatregelnummer nota VR	5
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	II, III, IV
Bevoegde entiteit	dMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Bedrijven, verenigingen en burgers worden gestimuleerd om voor duurzame verplaatsing te kiezen en om verplaatsingen te vermijden (op verschillende manieren)
Implementatieperiode	De ondersteuning voor Multimodaal.Vlaanderen, het adviespunt voor multimodaal goederenvervoer loopt jaarlijks.
Status	Gepland
Voortgang 2020	Geen informatie beschikbaar.
Vooruitblik 2021	Geen informatie beschikbaar.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	We realiseren in samenwerking met de vervoerregio's een duurzame modal shift
Maatregelnummer nota VR	6
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	I, II, III, IV
Bevoegde entiteit	dMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Zorgen voor aandeel van minstens 40% van duurzame modi en collectief vervoer of taxi, en minstens 50% in vervoerregio's Gent, Antwerpen en de Vlaamse Rand. Dit moet worden bewerkstelligd door o.a. een netwerk van fietsvoorzieningen, collectief vervoer en mobipunten.
Implementatieperiode	Tegen eind 2021 rollen we hierbij concrete actieplannen op maat van elke vervoerregio uit op het terrein voor wat betreft het openbaar vervoer en vervoer op maat (inclusief deelmobiliteit). Het finaliseren en goedkeuren van de regionale mobiliteitsplannen zelf met een duurzaam maatregelenpakket richting 2030 heeft eind 2021 - begin 2022 als target.
Status	Gepland
Voortgang 2020	De opmaak van de regionale mobiliteitsplannen met daarin een maatregelenpakket voor het realiseren van de duurzame modal shift zit op schema.
Vooruitblik 2021	Tegen eind 2021 rollen we in het kader van de regionale mobiliteitsplannen concrete actieplannen uit. Dit wordt uitgevoerd op maat van elke vervoerregio, op het terrein en voor wat betreft het openbaar vervoer en vervoer op maat (inclusief deelmobiliteit).
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	We bewaken de klimaat- en luchtkwaliteitsdoelstellingen bij de evaluatie van verkeersgenererende functies en grote infrastructuurprojecten
Maatregelnummer nota VR	7
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	II, IV
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	We evalueren tijdens het vergunningsproces van plannen voor verkeersgenererende functies en grote infrastructuurprojecten hun impact met het oog op het behalen van klimaat- en luchtkwaliteitsdoelstellingen. We maken met het oog hierop bewuste keuzes en voorzien flankerende en milderende maatregelen.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	In subadvies op de vergunning voor de Oosterweelverbinding werden de nodige milderende maatregelen en de nood aan flankerend beleid opgelijst. Dit werd doorvertaald naar de omgevingsvergunning en naar een beslissing van de Vlaamse Regering over het flankerend beleid. Er werden tevens adviezen verleend voor de milieueffectrapporten van de R0 noord en de extra containercapaciteit voor de haven van Antwerpen.
Vooruitblik 2021	In 2021 gaat aandacht naar de uitbreiding van de containerbehandelingscapaciteit in de haven van Antwerpen, het Ringpark Zuid in Antwerpen, de herinrichting van de R0 (noord en oost), de R8 in Kortrijk en de noord-zuid verbinding in Limburg.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

We vergroenen de vloot

Maatregel	Opmaak CPT-actieplan/visie
Maatregelnummer nota VR	geen nummer, gelinkt aan maatregel 8-14
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Er wordt een CPT visie 2030 ontwikkeld. Daarnaast wordt er ook een actieplan 2021-2025 opgesteld.
Implementatieperiode	De visie loopt tot 2030. Het actieplan gaat van 2021 tot 2025.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het CPT-actieplan 2016-2020 liep verder in 2020. Een nieuw CPT-actieplan/visie voor de periode 2021-2025 werd opgemaakt. Eind 2020 werd alvast een plan van aanpak voor de uitrol van laadinfrastructuur in de periode 2021-2025 voorgesteld door de Minister van Mobiliteit.
Vooruitblik 2021	Het nieuwe CPT-actieplan/visie werd op 30 april 2021 goedgekeurd de Vlaamse Regering. Deze goedkeuring vormt de start van de implementatieperiode. De CPT visie bevat tevens maatregelen voor de periode tot 2025.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	We stimuleren de voertuigenmarkt en ondersteunen de aankoop en het gebruik van zero-emissievoertuigen
Maatregelnummer nota VR	8 , 10
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	We stimuleren de voertuigenmarkt en ondersteunen de aankoop en het gebruik van zero-emissievoertuigen.
Implementatieperiode	Het simuleren van de voertuigmarkt en gebruik van zero-emissievoertuigen loopt samen met de uitvoering van het CPT-actieplan 2021 - 2025.
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De zero-emissiepremie werd eind 2019 stopgezet. In 2020 konden nog premie-aanvragen ingediend worden voor bestelde wagens in 2019. De fiscale vrijstellingen voor zero-emissie voertuigen worden verdergezet.
Vooruitblik 2021	Het CPT actieplan 2021-2025 voorziet voor het aanbod een standvastige visie en normeringen en/of quota in Europees verband. Langs de vraagzijde wordt ingezet op premiesystemen en verlaagde belastingen, stimulansen voor vlooteigenaars, ondersteuning 2de handsmarkt en informatiecampagnes. Op basis van een evaluatie over de voorbije periode wordt bekeken hoe, ook na 2020, premiesystemen en aangepaste belastingen best worden ingezet, al dan niet in een aangepaste vorm. De afstand tot de doelstellingen, de milieu- en klimaatwinst, de kostenefficiëntie en de hoogte van de TCO zullen daarbij de criteria zijn.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	We vergroenen de verkeersbelastingen
Maatregelnummer nota VR	10
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en begroting
Korte beschrijving maatregel	Verdere uitbreiding van de vrijstelling in de belasting op inverkeersstelling (BIV) en jaarlijkse verkeersbelasting (JVB) voor voertuigen die door een elektrische motor of waterstof aangedreven worden
Implementatieperiode	Jaarlijkse verkeersbelasting (JVB): voor de belastbare tijdperken die starten vanaf 1 juli 2020 Belasting voor inverkeersstelling (BIV): voor voertuigen die geacht worden in het verkeer te zijn gesteld in het Vlaamse Gewest vanaf 1 juli 2020
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De recente hervorming van de verkeersbelastingen (sinds 1 januari 2021) houdt rekening met de vernieuwde meetmethode voor de uitstoot van CO2 (WLTP). Deze werd budgetneutraal ingevoerd.
Vooruitblik 2021	We volgen in 2021, zoals afgesproken, de evolutie op van de hervorming die we doorgevoerd hebben. Op basis hiervan bekijken we of en hoe we de verkeersbelasting verder kunnen vergroenen.
Budget 2021	Niet te bepalen fiscale uitgave.

Maatregel	CPT-We stimuleren het gebruik van lichte, voornamelijk elektrische voertuigen
Maatregelnummer nota VR	9
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Het gebruik van lichte, voornamelijk elektrische voertuigen, wordt gestimuleerd via netwerken en aangepaste inrichting, en door een specifiek beleid gericht op lichte elektrische voertuigen
Implementatieperiode	nog te starten
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Er was geen vooruitgang in 2020.
Vooruitblik 2021	We zetten in op samenhangende, comfortabele en veilige netwerken voor lichte (elektrische) voertuigen, zoals de fiets. Om de overstap op collectieve systemen mogelijk te maken, voorzien we in veilige stalplaatsen en oplaadpunten voor lichte elektrische voertuigen op strategische plaatsen en haltes.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	CPT-We zetten toekomstgericht in op bijhorende laad/tankinfrastructuur
Maatregelnummer nota VR	11
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	De uitrol van publieke laadpalen en tankinfrastructuur staat voorop in het beleid rond CPT
Implementatieperiode	De uitrol van de laad- en tankinfrastructuur loopt samen met de uitvoering van het CPT-actieplan 2021-2025
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De Vlaamse uitrol via de netbeheerder loopt tot eind 2020 en is met een paar maanden verlengd. Eind 2020 werd een plan van aanpak voor de uitrol van 30.000 extra laadpuntequivalenten tegen eind 2025 door de minister van mobiliteit meegedeeld aan de VR (VR2020 2011 MED.0362/1 bis).
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt het Vlaams kader voor de uitrol van laadinfrastructuur uitgewerkt en wordt gestart met de uitrol. We voorzien hiertoe in 2021 en 2022 project-calls voor de plaatsing van (semi-)publieke en snellaadinfrastructuur.
Budget 2021	30 miljoen euro (verspreid over 2021 en 2022)

Maatregel	We introduceren koolstofarme en (gedeelde) zero-emissievoertuigen via nichevloten en bedrijfsploten
Maatregelnummer nota VR	12
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	We zetten in op de vergroening/elektrificatie van taxi's en deelsystemen en op emissieloos vervoer van De Lijn in stadskernen tegen 2025
Implementatieperiode	Green deal gedeelde mobiliteit liep 2017-2020. Nieuw plan nog niet bekend.
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De Green Deal gedeelde mobiliteit liep verder in 2020. Voor deelwagens die besteld werden in 2019 kon er nog een premie aangevraagd worden. Ondertussen werd verder ingezet op niche- en bedrijfsploten in de projectwerking van CPT. Eind 2020 werd bekeken hoe een eerste aanbesteding voor de aankoop van 200 elektrische bussen door De Lijn in de markt gezet kan worden. Met Fluvius werd een overeenkomst gesloten om de stroomtoevoer naar de stelplaatsen te bekijken. Deze samenwerkingsovereenkomst met Fluvius zal zorgen voor een stapsgewijze uitrol en aansluiting van oplaadinfrastructuur, zonder dat lokale energiebevoorrading in het gedrang komt.
Vooruitblik 2021	Via projectwerking wordt de uitrol van laadinfrastructuur voor niche- en bedrijfsploten ondersteund. De Lijn zet verdere stappen in de aanbesteding van elektrische bussen. De eerste drie stelplaatsen zijn beslist op basis van technische en juridische haalbaarheid, namelijk Genk, Kortrijk en Gent (Destelbergen). Er volgt een aanbesteding met betrekking tot de aankoop van e-bussen, bijhorende laadinfrastructuur en softwaretoepassingen, alsook voor de ombouw van de stelplaatsen. We zetten ook een overlegstructuur op met de lokale overheden en andere stakeholders om het Vlaams en lokaal beleid voor de vergroening van taxi's en bijhorende infrastructuur op te volgen.
Budget 2021	Green deal gedeelde mobiliteit: 0,08 miljoen euro; De Lijn - aankoop elektrische bussen: 31 miljoen euro - ombouw hybride naar e-hybride 15 miljoen euro - aankoop gelede e-hybride bussen 23 miljoen euro

Maatregel	We stimuleren innovatie om oplossingen te ontwikkelen voor vrachtvervoer
Maatregelnummer nota VR	13
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	VLAIO
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	Deze maatregel wordt uitgevoerd via drie specifieke initiatieven: de subsidie ecologisch en veilig transport; een bepaald deel ecologisch transport dat wordt gefinancierd met de ecologiepremie; de steun aan het Vlaams Instituut voor de Logistiek, dat als één van zijn domeinen inzet op bottom-up innovatieprojecten in "Groene Supply Chains"
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	De ecologiepremie, subsidie ecologisch en veilig transport en de steun aan het VIL werden voortgezet.
Vooruitblik 2021	De genomen initiatieven lopen verder. Kader voor de uitrol van emissievrije stadsdistributie in 2025 wordt uitgerold.
Budget 2021	Er zijn geen specifieke budgetten beschikbaar voor de ecologiepremie en de subsidie ecologisch en veilig transport.. Voor VIL is het totaal budget 8 miljoen euro, het deel dat wordt gebruikt voor innovatieprojecten in "Groene Supply Chains" is pas a poste

Maatregel	We evalueren de impact van nieuwe Europese voertuignormen en integreren ze in acties 8,10, 12 en 13. We stemmen ook af met de maatregelen 5.2.2 C van het luchtbeleidsplan.
Maatregelnummer nota VR	14
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	VMM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	CO2-verordeningen zorgen ervoor dat de CO2-uitstoot van nieuwe voertuigen daalt. We nemen maatregelen om het gebruik van deze nieuwe voertuigen te stimuleren (afgestemd op de maatregelen uit het Luchtbeleidsplan) en volgen de Europese ontwikkelingen op.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De recente hervorming van de verkeersbelastingen (sinds 1 januari 2021) houdt rekening met de vernieuwde meetmethode voor de uitstoot van CO2 (WLTP). Deze werd budgetneutraal ingevoerd. Om de vloot van de Vlaamse overheid verder te vergroenen werd de omzendbrief aangepast met nieuwe voertuigklassen en ecoscoredrempels. Een voorstel van aanpak voor de invoering emissievrije distributie tegen 2025 werd uitgewerkt.
Vooruitblik 2021	We evalueren de huidige hervorming in 2021. Op basis hiervan bekijken we of en hoe we de verkeersbelasting verder kunnen vergroenen. Op basis van het voorstel van aanpak voor de invoering emissievrije distributie tegen 2025 wordt in 2021 overlegd met de centrumsteden en actoren. We evalueren in 2021 de invoering van ecoscores voor taxi's.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

We zorgen ervoor dat de reële emissies van voertuigen dalen

Maatregel	We dringen aan op testprocedures die het werkelijke brandstofverbruik en CO ₂ -emissies beter in kaart brengen
Maatregelnummer nota VR	15
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	In het bereikte akkoord over CO ₂ -emissionormen voor nieuwe auto's en lichte voertuigen zijn een aantal zekerheden ingebouwd die ervoor kunnen zorgen dat het verschil tussen de labo-emissies (WLTP-waarden) en de reële emissies niet opnieuw zal groeien tegen 2030. We gaan na of deze bepalingen voldoende zijn. We volgen tevens de reële emissiefactoren van verschillende voertuigtechnologieën op.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Er is nieuwe dataset beschikbaar van emissiefactoren voor de voornaamste luchtverontreinigende stoffen en het broeikasgas CO ₂ , voor zowel plug-in en niet plug-in hybride voertuigen, en een update van de emissiefactoren van NO _x voor de nieuwste Euro6(d)-personenvoertuigen. Tevens werden beleidsaanbevelingen geformuleerd over het gebruik van PHEV.
Vooruitblik 2021	Er worden nieuwe voorstellen van verordeningen voor zowel licht als zwaar vervoer verwacht in 2021.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	Trajectcontrole
Maatregelnummer nota VR	17
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	We bouwen trajectcontrole verder uit op 4 vlakken: 1/ per jaar 20 installaties voor trajectcontrole op nieuwe locaties op gewestwegen. 2/ Ook op snelwegen wensen we het aantal trajectcontroles te verhogen. 3/ Ook zullen er een aantal snelheidscamera's omgebouwd worden tot trajectcontrole, in de eerste plaats in het kader van de digitalisatie van analoge flitspalen. 4/ Tenslotte kunnen er, onder voorbehoud van voldoende budget, ook een aantal trajectcontroles gerealiseerd worden op gewestwegen op vraag van lokale besturen.
Implementatieperiode	jaarlijkse evaluatie obv objectieve methodiek
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het netwerk aan trajectcontroles wordt stelselmatig verder uitgebreid.
Vooruitblik 2021	
Budget 2021	7,7 miljoen euro

Maatregel	Slimme verkeerslichten en groene golf
Maatregelnummer nota VR	18
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	We bouwen slimme verkeerslichten en de groene golf verder uit conform de implementatie van het actieplan. Daarnaast investeren we in Antwerpen in een verkeerscomputer.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Sinds de start in 2016 zijn tot op heden 400 slimmere verkeerslichten uitgerold.
Vooruitblik 2021	Wordt continu geïmplementeerd.
Budget 2021	Sinds 2016 wordt jaarlijks een budget van 5 miljoen euro voorzien voor slimmere verkeerslichten

Maatregel	Zelfsturende en geautomatiseerde voertuigen
Maatregelnummer nota VR	19
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	(Samen)Werken we aan slimme en innovatieve mobiliteit en zorgen we voor digitale data-infrastructuur en databronnen.
Implementatieperiode	Minstens deze legislatuur worden voorbereidende projecten en onderzoeken uitgevoerd en wordt de data-infrastructuur voorzien (alles van Mobilidata 2019-2023).
Status	Gepland
Voortgang 2020	Er wordt gewerkt aan data-infrastructuur (bv. Mobilidata) en C-ITS diensten (bvb. info over wegenwerken, glad wegdak, file kopstaartwaarsch), bv. C-ITS-project (bv. CITRUS). De pilootfase Zaventem is opgestart in 2018, de ontwikkeling van het vervoersysteem bereikt de eindfase in 2021.
Vooruitblik 2021	De lopende initiatieven worden verdergezet. De pilootfase die werd opgestart in Zaventem loopt af in 2021.
Budget 2021	Er wordt volgens het projectvoorstel 6,4 miljoen euro voorzien voor Mobilidata.

Maatregel	We verlagen sneller de maximumsnelheid indien de normen voor fijn stof overschreden worden & snelheidsverlaging Ring rond Brussel - regelgeving, implementatie
Maatregelnummer nota VR	20
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	We verlagen sneller de maximumsnelheid indien de normen voor fijn stof overschreden worden & er komt een snelheidsverlaging op de Ring rond Brussel.
Implementatieperiode	2020
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De maximumsnelheid op de Brusselse Ring is sinds 1 september 2020 100 km/u.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt een studie uitgevoerd door AWW (ism VMM) om na te gaan op welke andere locaties (waar de snelheidslimiet nog hoger is dan 100 km/u) de snelheidslimiet verlagen zou kunnen leiden tot significante NOx-reducties.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

We bereiken meer door samen te werken

Maatregel	Vervoersregionaal samenwerken: zie maatregel 6
Maatregelnummer nota VR	21
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	I, II, III, IV, V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Vervoer, infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling worden geïntegreerd aangepakt op vlak van planning, investeringen, exploitatie en service.
Implementatieperiode	De vervoerregiowerking (15 regio's) is opgestart sinds de goedkeuring van het decreet basisbereikbaarheid in 2019.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De verschillende bestuursniveau's en de beleidsdomeinen OMG en MOW werken op regioniveau hieraan samen. Het adviseren van het GIP is hier een voorbeeld van.
Vooruitblik 2021	Geen informatie beschikbaar.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	Samenwerken met marktpartijen, bedrijven en kennisinstellingen
Maatregelnummer nota VR	22
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	II, III, IV, V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Er wordt samengewerkt met marktpartijen, bedrijven en kennisinstellingen.
Implementatieperiode	nog te starten
Status	Gepland
Voortgang 2020	Er is nog niet gestart met het uitwerken van deze maatregel.
Vooruitblik 2021	Geen informatie beschikbaar.
Budget 2021	Er is geen budget vastgelegd.

Maatregel	Samenwerken met burgers, verenigingen en middenveldorganisaties
Maatregelnummer nota VR	23
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	II, III, IV, V
Bevoegde entiteit	bMOW
Bevoegde minister	Mobiliteit en openbare werken
Korte beschrijving maatregel	Burgers en verenigingen die initiatief nemen worden ondersteund. Er worden contacten gelegd om nieuwe vormen van vervoer en transport mogelijk te maken en ze naambekendheid te geven.
Implementatieperiode	nog te starten
Status	Gepland
Voortgang 2020	Er is nog niet gestart met het uitwerken van deze maatregel. Deze maatregel is wel opgenomen in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024 onder maatregel 7.5.9 - Uitvoeren van de acties voor mobiliteit en infrastructuur die de luchtkwaliteit verbeteren en de uitstoot van broeikasgassen verminderen.
Vooruitblik 2021	Geen informatie beschikbaar.
Budget 2021	Geen informatie beschikbaar.

Residentiële gebouwen

Financierings-, stimulerings- en ondersteuningsmaatregelen

Maatregel	Premies netbeheerders voor ondersteuning van energiebesparende maatregelen voor muur-, dak/zolder-, vloer/kelderisolatie, hoogrendementsglas, warmtepomp, zonneboiler (incl. totaalrenovatiebonus en burenpremie).
Maatregelnummer nota VR	26
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VIII
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Premies voor ondersteuning van energiebesparende maatregelen toegekend door de netbeheerders.
Implementatieperiode	2002-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 voorbereiding van aanpassingen, die vanaf 2021 ingaan: invoering labelpremie, verhoging isolatiepremies voor wie exclusief nachttarief heeft, invoering premie voor PV-panelen, invoering asbestpremie.
Vooruitblik 2021	Implementatie nieuwe regelgeving. Invoering nieuwe premie sturing (regelgeving en implementatie).
Budget 2021	4,85 miljoen euro voor de labelpremie 5,7 miljoen euro voor de verhoging premies exclusief nachttarief 32,4 miljoen euro voor de PV-premie (residentieel + niet-residentieel) 54 miljoen euro voor verhoogde isolatiepremie bij asbestverwijdering daken en mur

Maatregel	Energieleningen voor prioritaire doelgroepen met bijkomende begeleiding en ontzorging via Energiehuizen
Maatregelnummer nota VR	36
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	IX
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Renteloze energieleningen tot 15.000 euro voor kwetsbare gezinnen voor energiebesparende werken, inclusief gratis advies en begeleiding.
Implementatieperiode	2015-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Evaluatie verschoven naar 2021
Vooruitblik 2021	Evaluatie en optimalisering met het oog op meer investeringen en beter bereik van doelgroep.
Budget 2021	55 miljoen euro

Maatregel	Traject opstarten voor 1 overkoepelende woningrenovatiepremie
Maatregelnummer nota VR	49
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA - Wonen-VL
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Premies die gericht zijn op energiebesparing, kwaliteitsverbetering en aanpassing van de woning in 1 loket gebundeld vanaf 2022 met variatie in hoogte op basis van inkomen.
Implementatieperiode	2022-?
Status	Gepland
Voortgang 2020	Traject gestart eind 2020
Vooruitblik 2021	Aanpassing regelgeving (decreten en besluiten VR alsook ministeriële besluiten); bouw nieuwe unieke loket (front- en backoffice); bouw landingspagina.
Budget 2021	Er wordt onderzocht of er een voorschot aan de distributienetbeheerders kan worden uitbetaald om de toekomstige uitgaven in het kader van deze nieuwe premie te compenseren en aldus de nettarieven niet bijkomend te belasten, zoals afgesproken in het Regeerakkoord

Maatregel	Stimuleren vervanging elektrische boiler door warmtepompboiler (warmtepompboilerpremie)
Maatregelnummer nota VR	51
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Premie voor warmtepompboilers toegekend door de netbeheerders, al dan niet ter vervanging van een elektrische boiler.
Implementatieperiode	2019-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Toekenning van premies.
Vooruitblik 2021	Wijziging voorwaarden en hoogte van de premie vanaf 1/1/2021.
Budget 2021	1 miljoen euro

Maatregel	Rollend fonds voor de energetische renovaties van noodkoopwoningen
Maatregelnummer nota VR	66
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	IX
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Renteloze leningen tot 25.000 euro verstrekken aan noodkopers.
Implementatieperiode	2020-x
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Eerste call in 2020 en eerste evaluatie beleidskader.
Vooruitblik 2021	Wijziging voorwaarde en hoogte van de premie vanaf 07/2021. Lancering van een tweede call na de zomer.
Budget 2021	20 miljoen euro

Maatregel	Stimuleren woningrenovatie binnen 5 jaar na notariële overdracht
Maatregelnummer nota VR	71
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VII, IX
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Stimuleren van de energetische renovatie van woningen binnen vijf jaar na overdracht tot minstens label C.
Implementatieperiode	2021-2024
Status	aangenomen
Voortgang 2020	In 2020 voorbereiding van de invoering van de renteloze energielening voor niet-energiezuinige woningen die tot een bepaald niveau gerenoveerd worden en de labelpremie (zie maatregel 36). Verder onderzoek in 2020 naar bijkomende stimulansen: rollend fonds appartementen, ...
Vooruitblik 2021	Renteloze energielening nieuwe eigenaars en de labelpremie voor alle eigenaars ingevoerd begin 2021. Hiervoor werd in 2020 het Energiebesluit aangepast. In voorbereiding: - publiek-private samenwerking voor langlopende leningen voor VME's ism PMV
Budget 2021	5,9 miljoen euro voor rentesubsidie renteloos renovatiekrediet

Maatregel	Overkoepelende renovatiepremie voor bewoners en SVK-verhuurders
Maatregelnummer nota VR	27
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	Wonen-VL
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	Met het oog op klantvriendelijkheid worden de renovatiepremies (Wonen) en de energiepremies (Energie) geïntegreerd in een overkoepelende woningrenovatiepremie. Daarbij zal de hoogte van de steun variëren volgens inkomenklassen en zal een uniek aanvraagloket worden gerealiseerd.
Implementatieperiode	2022
Status	Gepland
Voortgang 2020	Vorbereiding ism Wonen-Vlaanderen. Opstart van een werkgroep ter voorbereiding van het unieke aanvraagloket.
Vooruitblik 2021	Verdere voorbereiding en politieke validatie van de implementatie van het eengemaakte systeem vanaf juli 2022, m.i.v. noodzakelijke regelgeving en voorbereiding van het unieke digitale aanvraagloket.
Budget 2021	zie maatregel 49

Maatregel	Versneld asbestveilig maken van daken van woningen
Maatregelnummer nota VR	75
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VIII
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Het asbestafbouwbeleid is gericht op een afbouw van risicovolle asbesthoudende materialen tegen respectievelijk 2034 (de meest risicovolle asbesttoepassingen) en 2040 (alle andere asbestproducten in slechte staat). Dit wordt optimaal afgestemd op de realisatie van de Vlaamse beleidsdoelstellingen rond woonkwaliteit, renovatie en energieprestatie van gebouwen, zoals voorzien in de langetermijnstrategie voor de renovatie van gebouwen. Ter ondersteuning van het versneld uitvoeren van renovaties van asbesthoudende daken van woningen, wordt als bijkomende maatregel een premie gegeven per renovatie van een asbesthoudend dak van een woning.
Implementatieperiode	2022-2034
Status	Gepland
Voortgang 2020	We werken toe naar een gezamenlijke premie in het kader van het energie-, woon- en renovatiebeleid, waarin ook de renovatie van asbesthoudende daken wordt meegenomen.
Vooruitblik 2021	Vanaf 2021 kunnen particulieren een nieuwe premie asbestdaken en -gevels aanvragen via Fluvius. Naast de bestaande premie voor het aanbrengen van dak- of gevelisolatie wordt er een extra ondersteuning gegeven voor het laten verwijderen van asbesthoudende dak- of gevelbekleding of onderdakplaten. De extra ondersteuning is per vierkante meter.
Budget 2021	42 miljoen euro (verhoogde isolatiepremie voor dak- en buitenmuurisolatie, subsidie wordt toegekend door Fluvius/VEKA

Fiscale maatregelen

Maatregel	Speciaal tarief/korting schenkingsrechten bij grondige energetische renovatie (minimumbedrag 10.000 euro excl. btw) binnen 5 jaar na schenking.
Maatregelnummer nota VR	28
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en begroting
Korte beschrijving maatregel	Verlaagd tarief schenkbelasting als de begiftigden, één van hen of de schenker die zich het vruchtgebruik heeft voorbehouden binnen de 5 jaar na de schenking een energetische renovatie (minimum 10,000 euro excl btw) heeft uitgevoerd.
Implementatieperiode	Schenkeningen vanaf 1/7/2015
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het speciaal tarief/korting schenkingsrechten is al in voege.
Vooruitblik 2021	De maatregel wordt in 2021 verdergezet.
Budget 2021	0

Maatregel	Verlaagd tarief verkooprechten ('registratierechten') bij ingrijpende energetische renovatie.
Maatregelnummer nota VR	29
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en begroting
Korte beschrijving maatregel	Verlaagd tarief van 5% voor de enige gezinswoning als de koper een ingrijpende energetische renovatie uitvoert binnen de 5 jaar na de authentieke aankoopakte en zijn domicilie neemt op het adres van het aangekochte goed binnen dezelfde termijn.
Implementatieperiode	Verkoopovereenkomsten afgesloten vanaf 1/6/2018 (tarief 6%) Verkoopovereenkomsten afgesloten vanaf 1/1/2020 (tarief 5%)
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Verlaagd tarief van 5% is geldig voor verkoopovereenkomsten afgesloten vanaf 1/1/2020 (of authentieke aktes verleden vanaf 1/1/2020 die betrekking hebben op verkoopovereenkomsten afgesloten voor die datum).
Vooruitblik 2021	De maatregel wordt in 2021 verdergezet.
Budget 2021	0

Maatregel	Vermindering onroerende voorheffing woongebouwen gedurende 5 jaar bij IER met E-peil <E90 en vrijstelling onroerende voorheffing gedurende 5 jaar bij IER met E-peil <E60
Maatregelnummer nota VR	30
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en begroting
Korte beschrijving maatregel	Vermindering OV van 50% gedurende 5 jaar voor IER met E-peil ten hoogste E90 (aanvraag stedenbouwkundige vergunning van 01/10/2016 - 31/12/2019) Vermindering OV van 100% gedurende 5 jaar voor IER met E-peil ten hoogste E60 (aanvraag stedenbouwkundige vergunning vanaf 01/10/2016).
Implementatieperiode	Vermindering van 50% voor aanvragen stedenbouwkundige vergunningen van 1/10/2010 - 31/12/2019. Vermindering van 100% voor aanvragen stedenbouwkundige vergunningen vanaf 1/10/2016.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Geen specifieke mijlpalen. Is geïmplementeerd.
Vooruitblik 2021	De maatregel wordt in 2021 verdergezet.
Budget 2021	0

Maatregel	Schrappen 50% vrijstelling onroerende voorheffing IER voor E90, 100% vrijstelling voor E60
Maatregelnummer nota VR	69
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en begroting
Korte beschrijving maatregel	Zie maatregel 30
Implementatieperiode	Zie maatregel 30
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Zie maatregel 30
Vooruitblik 2021	De maatregel wordt in 2021 verdergezet.
Budget 2021	0

Normeringen

Maatregel	Het Energieprestatiecertificaat voor woongebouwen
Maatregelnummer nota VR	25
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Het EPC wordt verder ingezet als belangrijk beleidsinstrument om de burger te informeren en te sensibiliseren over de energieprestatie van de woning of het appartement dat hij wenst te kopen of huren. Vernieuwd energieprestatiecertificaat in voege vanaf 1 januari 2019, verplichting EPC gemeenschappelijke delen vanaf 2022.
Implementatieperiode	2009-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Mogelijkheid tot opmaak EPC gemeenschappelijke delen vanaf begin 2020. Evaluatie vorm en inhoud van het EPC in 2020, met oog op aanpassingen in 2021.
Vooruitblik 2021	Aanpassingen vorm en inhoud van het EPC residentieel (inclusief optimaliseren van de aanbevelingen). Faciliteren van situaties door de energiedeskundigen.
Budget 2021	0,2 miljoen euro

Maatregel	Verplichte energieprestatie-eisen voor nieuwbouw (EPB-eisen)
Maatregelnummer nota VR	35
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Opleggen van EPB eisen voor nieuwe residentiële gebouwen.
Implementatieperiode	2006-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Geen specifieke voortgang, de BEN-eis werd al in 2013 vastgelegd.
Vooruitblik 2021	Verderzetting van het huidige beleid.
Budget 2021	0,4 miljoen euro

Maatregel	Koppeling substantiële energielening aan verplichte voorafgaande opmaak EPC
Maatregelnummer nota VR	42
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Voor het verkrijgen van een energielening moet men een EPC opmaken.
Implementatieperiode	2022
Status	Gepland
Voortgang 2020	Onderzoek in kader evaluatie energielening (zie maatregel 36).
Vooruitblik 2021	Onderzoek in kader evaluatie energielening (zie maatregel 36).
Budget 2021	0

Maatregel	Verlaging maximale E-peil eis voor IER (naar E70 in 2020 en E60 in 2025)
Maatregelnummer nota VR	68
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Voor ingrijpende energetische renovaties gelden specifieke EPB-eisen: vanaf 2015 geldt een E-peil eis van E90. Deze eis zal systematisch verlaagd worden.
Implementatieperiode	2015-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 is de E-peileis verlaagd naar E70. Vanaf 2022 zal de E-peileis verlagen naar E60.
Vooruitblik 2021	Geen bijkomende acties in 2021, tenzij een communicatie einde 2021 via de EPB-nieuwsbrief.
Budget 2021	zie maatregel 35

Maatregel	Verplichte minimale dakisolatienorm (vanaf 2020) en glasnorm (vanaf 2023) in Vlaamse Wooncode
Maatregelnummer nota VR	33
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	Wonen-VL
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	Er werden decretaal minimale woningkwaliteitsnormen voorzien rond dakisolatie en dubbele beglazing. Deze normen moeten via een BVR in uitvoering gaan.
Implementatieperiode	1/01/2021
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 heeft de dakisolatienorm zijn volle uitwerking gekregen. Een woning zonder voldoende dakisolatie kan ongeschikt verklaard worden. De dubbelglasnorm is ingevoerd, maar de gevolgen zijn voorlopig nog beperkt.
Vooruitblik 2021	Zelfde regeling als in 2020. Het ontbreken van dubbele beglazing leidt vanaf 1/01/2023 tot een ongeschiktverklaring. De Vlaamse Wooncode werd op 01/01/2021 vervangen door de Vlaamse Codex Wonen.
Budget 2021	0

Maatregel	Koppeling substantiële renovatiepremie aan verplichte voorafgaande opmaak EPC
Maatregelnummer nota VR	41
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	Wonen-VL
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	De totaalrenovatiebonus en EPC-labelpremie worden beschouwd als substantiële renovatiepremies waaraan een EPC-verplichting is gekoppeld.
Implementatieperiode	2017 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Bij de totaalrenovatiebonus moet na de 5de investering een EPC worden voorgelegd, deze regelgeving bestond al sinds 2017. Bij de labelpremie is er een start- en een eind-EPC nodig, de bijhorende regelgeving werd uitgewerkt in 2020.
Vooruitblik 2021	De regelgeving m.b.t. de labelpremie is in voege sinds 2021.
Budget 2021	Er is geen budget voorzien voor de opmaak van de EPCs te ondersteunen.

Maatregel	Verstrengen maximale EPC-score voor huurwoningen
Maatregelnummer nota VR	44
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	Wonen-VL
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	Er wordt een maximale EPC-score geïntroduceerd in de technische verslagen waarmee de kwaliteit van woningen gecontroleerd wordt. De grenswaarden van deze EPC-norm zullen gefaseerd verstrengen.
Implementatieperiode	2021-?
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	EPC-norm al van toepassing als terugvalpositie voor woningen zonder voldoende dakisolatie (met een gunstige EPC-score kan een ongeschiktverklaring vermeden worden).
Vooruitblik 2021	EPC-grenswaarden zijn sinds 1/01/2021 opgenomen in de technische verslagen waarmee de kwaliteit van woningen wordt gecontroleerd. Er wordt eind 2021 een voorstel geformuleerd voor gefaseerde verstrenging van de grenswaarden.
Budget 2021	0

Acties duurzame woningverwarming

Maatregel	Sensibiliseren eigenaars vanaf 2021
Maatregelnummer nota VR	54
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI, XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Sensibiliseren van eigenaars via diverse kanalen over de keuze van een duurzame verwarming.
Implementatieperiode	2020- ....
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	FAQ's op maat van de burger uitgewerkt en -gepubliceerd op https://www.energiesparen.be/duurzaamverwarmen
Vooruitblik 2021	Continuering sensibilisering.
Budget 2021	0

Maatregel	Beslissingsboom duurzame woningverwarming ontwikkelen.
Maatregelnummer nota VR	55
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Beslissingsboom uitwerken die de eigenaars helpt bij hun keuze voor een duurzame verwarming.
Implementatieperiode	06/2020-12/2020
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De beslissingsboom werd ontwikkeld en ter beschikking gesteld.
Vooruitblik 2021	Eventueel revisies voorzien aan de beslissingsboom.
Budget 2021	0. Aanpassingen gebeuren intern, via de grafische vormgever van VEKA. Er is geen externe ondersteuning meer voorzien.

Maatregel	Communicatie- en sensibilisatiecampagnes over de energie-efficiëntie van verwarmings- en airco-installaties opstarten.
Maatregelnummer nota VR	56
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Voeren van communicatie- en sensibilisatiecampagnes over de energie-efficiëntie van verwarmings- en airco-installaties via o.a. Veilig verwarmen (www.veiligverwarmen.be) gericht aan zowel burgers en technici als lokale besturen en intermediaire organisaties (bv. woonorganisaties) en Koel je goed (www.koeljegood.be).
Implementatieperiode	Lopende sensibilisatiecampagnes. Ontsluiting van informatie via de woningpas is voorzien vanaf 2023.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Centraal staat de uitbouw van een databank voor het bijhouden van digitale attesten, op basis waarvan particulieren en technici gesensibiliseerd kunnen worden via het attest voor de keuring en onderhoud van de installaties. De databank is in ontwikkeling: in 2020 werd gestart met de business analyse, voor de uitrol van het plan van aanpak in 2021-2022.
Vooruitblik 2021	Aanvullend aan de databank worden extra tools ontwikkeld die de installateur in staat moeten stellen om bestaande installaties te optimaliseren; in 2020 werd het nodige studiewerk voorbereid, in 2021 wordt een concrete aanpak uitgewerkt die vanaf het najaar 2021 zal gerealiseerd worden.
Budget 2021	0

Maatregel	Afschaffen premie voor het vervangen van een stookolieketel bij beschermde afnemers als er aardgas aanwezig is in de straat vanaf 2021.
Maatregelnummer nota VR	57
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Vanaf 2021 kennen we geen premies meer toe voor het vervangen van een stookolieketel bij beschermde afnemers als er aardgas aanwezig is in de straat. Er worden enkel verhoogde premies toegekend voor aardgasketels en warmtepompen.
Implementatieperiode	2021-?
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Afschaffing van de premie.
Vooruitblik 2021	Vanaf 2021 geen premie meer voor nieuw geplaatste stookoliecondensatieketels. Enkel gasgestookte condensatieketels, op aardgas dan wel propaan of butaan, geven nog recht op een premie van maximaal 2500 euro. Tevens wordt de doelgroep voor deze premie uitgebreid tot de doelgroep van de energielening.
Budget 2021	0

Maatregel	Verbod op aardgasaansluiting bij woningen in nieuwe grote verkavelingen en appartementsgebouwen
Maatregelnummer nota VR	60
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Vanaf 2021 kunnen woningen in nieuwe grote verkavelingen en grote appartementsgebouwen enkel nog aansluiten op aardgas voor collectieve verwarming via warmtekrachtkoppeling of in combinatie met een hernieuwbaar energiesysteem als hoofdverwarming.
Implementatieperiode	2021- ?
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	In 2020 worden de regelgevende initiatieven genomen, zodat de verplichting in 2021 kan ingaan.
Vooruitblik 2021	Verplichting is ingeschreven in het Energiedecreet en Energiebesluit voor omgevingsvergunningen vanaf 1 januari 2021.
Budget 2021	0

Maatregel	Geen stookolieketel in nieuwbouwwoningen en bij IER vanaf 2021 of bij vervanging van bestaande stookolieketels
Maatregelnummer nota VR	61
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Vanaf 2021 kunnen geen stookolieketels worden geplaatst bij nieuwbouw en ingrijpende energetische renovatie (IER).
Implementatieperiode	2021-?
Status	Gepland
Voortgang 2020	Regelgevend kader in voorbereiding.
Vooruitblik 2021	Het regelgevend kader is in voorbereiding.
Budget 2021	0

Maatregel	Verbod vervanging bestaande stookolieketel indien mogelijkheid aansluiting aardgasnet, tenzij evenwaardige performantie wordt aangetoond (vanaf 2021)
Maatregelnummer nota VR	62
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Bestaande stookolieketels mogen niet meer worden vervangen door andere stookolieketels indien er in de straat mogelijkheid is om aan te sluiten op een aardgasnet, tenzij wordt aangetoond dat de stookolieketels even performant zijn als de nieuwste aardgascondensatieketels.
Implementatieperiode	2022-
Status	Gepland
Voortgang 2020	Het reglgevend kader wordt voorbereid.
Vooruitblik 2021	In mei 2021 werd een parlementair initiatief opgestart met een voorstel van decreet.
Budget 2021	0

Maatregel	Keurings- en onderhoudsverplichting voor centrale verwarmingstoestellen
Maatregelnummer nota VR	34
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Databank vormt centrale digitale verzamelplaats voor digitale attesten keuring en onderhoud. Op basis hiervan is analyse mogelijk van opvolging keuring, onderhoud door particulieren, sensibilisatie, communicatie en handhaving.
Implementatieperiode	2023-2050
Status	Gepland
Voortgang 2020	Businessplan opgestart in 2020, nog geen resultaten.
Vooruitblik 2021	Businessplan wordt opgeleverd tegen eind juni 2021. Hierna wordt beslist hoe dit plan verder uitgevoerd zal worden.
Budget 2021	0,075 miljoen euro (idem maatregel 52)

Maatregel	Digitaliseren documenten voor keuring en onderhoud en ontwikkelen databank met gebruikte hoofdverwarming per gebouw.
Maatregelnummer nota VR	52
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Databank vormt centrale digitale verzamelplaats voor digitale attesten keuring en onderhoud. Op basis hiervan is analyse mogelijk van opvolging keuring, onderhoud door particulieren, sensibilisatie, communicatie en handhaving.
Implementatieperiode	2023-2050
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Businessplan opgestart in 2020, nog geen resultaten.
Vooruitblik 2021	Businessplan wordt opgeleverd tegen eind juni 2021. Hierna wordt beslist hoe dit plan verder uitgevoerd zal worden.
Budget 2021	0,075 miljoen euro (idem maatregel 34)

Maatregel	Optimalisatie van de energie-efficiënte werking van de ketel door middel van een juiste inregeling van de installatie gekoppeld aan het periodieke onderhoud
Maatregelnummer nota VR	53
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Aanvullend aan databank ontwikkelen van extra tools die bij onderhoud en keuring installateur in staat stellen om bestaande installatie te optimaliseren wat werking betreft. Deze werken worden mee opgenomen op de digitale keurings- en onderhoudsattesten.
Implementatieperiode	2023-2050
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Voorstel van studie ontwikkeld en goedgekeurd. Uitvoering van studie wordt voorzien vanaf 2021.
Vooruitblik 2021	In de loop van 2021 wordt een studie opgestart die zal nagaan hoe de huidige attesten voor keuring en onderhoud van centrale stooktoestellen meer sensibiliserende en activerende elementen rond de verduurzaming van de verwarming kunnen bevatten.
Budget 2021	0,1 miljoen euro

Maatregel	Stimuleren voorafgaande keuring van cv-ketel bij installatie digitale meter.
Maatregelnummer nota VR	58
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De eigenaars bij wie een digitale gasmeter wordt geplaatst, krijgen via de distributienetbeheerder voorafgaand aan de plaatsing van de meter een brief met de melding dat de huidige centrale stooktoestellen volgens de wettelijke voorwaarden gekeurd dienen te zijn. Indien er na de plaatsing van de digitale meter problemen opduiken met de huidige centrale stooktoestellen en deze niet gekeurd zijn, zijn de kosten voor de eigenaar.
Implementatieperiode	2019-2029
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	102620 geplaatste digitale gasmeters, versnelde uitvoering voorzien tot 80 % voor alle residentiële woningen tegen 2024, 100 % tegen 2029. Stimulering gebeurt door opsturen brief met uitleg over wettelijke verplichtingen keuring centrale stooktoestellen voorafgaand aan plaatsing digitale meters.
Vooruitblik 2021	Verder zetten verspreiden brief + communicatie-acties centrale stooktoestellen zoals beschreven in maatregel 53.
Budget 2021	0

Maatregel	Overleg lokale besturen voor effectief handavingskader vanaf 2025
Maatregelnummer nota VR	59
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	<p>ABB wacht hier op input van departement Omgeving (cfr maatregel 58) . De taak van ABB betreft dus niet het handhaven zelf, dat bij de lokale besturen ligt, maar zal beperkt zijn tot het doorstromen van informatie naar de lokale besturen.</p> <p>Het departement Omgeving en VEKA werken momenteel aan instrumenten om deze handhaving te faciliteren: vb. digitaliseren en centraal verwerken van de informatie op de huidige attesten voor keuring en onderhoud van centrale stooktoestellen. In de loop van de verdere uitrol van deze instrumenten wordt samen met ABB de rol van de lokale overheden in deze handhaving verder uitgewerkt. Dit zal in de loop van 2022 opgestart worden vanuit het departement Omgeving en VEKA.</p>
Implementatieperiode	dient nog te worden opgestart
Status	Gepland
Voortgang 2020	Vanuit ABB werden nog geen stappen ondernomen. Opstart inhoudelijk traject vanuit departement Omgeving en VEKA voorzien vanaf 2022.
Vooruitblik 2021	Afhankelijk van de input van de collega's van departement omgeving, zal ABB bekijken welke stappen t.a.v. lokale besturen gezet moeten worden: hoe kan op een optimale manier de informatie doorstromen? Effectieve aanpak te ontwikkelen vanaf 2022.
Budget 2021	0 euro. Als ABB hierbij betrokken wordt, zal dit gebeuren vanuit de verbindende rol van ABB, zonder bijkomende financiering. Zie aanzet vanaf 2022 vanuit departement Omgeving en VEKA.

Maatregelen voor stimuleren sloop- en herbouw

Maatregel	Verlenging slooppremie tot eind 2020
Maatregelnummer nota VR	63
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	X
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Vlaams sloop- en heropbouwpremie van 7.500 euro voor woningen die niet kunnen genieten van het tarief van 6%-BTW.
Implementatieperiode	10/2018-2020
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De slooppremie werd verlengd tot eind 2022, in afstemming met federale btw-korting 6%, en het premiebedrag werd verhoogd tot 10.000 euro.
Vooruitblik 2021	Premie wordt verder gezet minstens tot eind 2022.
Budget 2021	17,6 miljoen euro

Maatregel	Vrijstelling onroerende voorheffing voor vernieuwbouw van onbewoonbare panden
Maatregelnummer nota VR	31
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	X
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en Begroting
Korte beschrijving maatregel	Artikel 2.1.6.0.2., 3° VCF. Vrijstelling van onroerende voorheffing bij sloopwerkzaamheden gevolgd door vervangbouw, waarbij onroerend goed voor omgevingsvergunning/meldingsakte ofwel opgenomen is op inventaris van ongeschikte of onbewoonbare woningen, ofwel op de inventaris van leegstaande of verwaarloosde bedrijfsruimten.
Implementatieperiode	Vanaf aanslagjaar 2019
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Geen mijlpalen.
Vooruitblik 2021	Deze maatregel wordt in 2021 verdergezet.
Budget 2021	0

Maatregel	Verlaging van verkooprechten voor enige, eigen gezinswoning tot 6% (i.p.v. 7%) en bij IER en na sloop tot 5%
Maatregelnummer nota VR	50
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	X
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en Begroting
Korte beschrijving maatregel	Zie maatregel 29. Verlaagd tarief van 5% van toepassing in geval van sloop en (gedeeltelijke) herbouw van een enige gezinswoning.
Implementatieperiode	Zie maatregel 29. Verlaagd tarief voor sloop van toepassing voor verkoopovereenkomsten gesloten vanaf 1/1/2021.
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Zie maatregel 29: decreet aangenomen.
Vooruitblik 2021	Deze maatregel wordt in 2021 verdergezet.
Budget 2021	0

Maatregel	Overleg lokale besturen i.v.m. lokale sloopbeleidsplannen en lokale sloopfondsen
Maatregelnummer nota VR	64
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	X
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	Deze maatregel wordt verder bekeken bij de opmaak van het Lokaal Klimaatpact (zie maatregel 340).
Implementatieperiode	Ondertekening van het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) kan sinds 04/06/2021.
Status	Gepland
Voortgang 2020	Louter opgenomen in klimaatpact. Nog geen modellen beschikbaar.
Vooruitblik 2021	Te verwachten: engagement van de lokale besturen bij de ondertekening van het LEKP.
Budget 2021	0

Maatregel	Verlaging registratierechten na sloop van 6% naar 5%
Maatregelnummer nota VR	65
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	X
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en Begroting
Korte beschrijving maatregel	Zie maatregel 50.
Implementatieperiode	Zie maatregel 50.
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Zie maatregel 50.
Vooruitblik 2021	Deze maatregel wordt in 2021 verdergezet.
Budget 2021	0

Energiezuinige sociale huisvesting

Maatregel	Kaderbesluit Sociale Huur: energiecorrectie
Maatregelnummer nota VR	38
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMSW
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	In de huurprijsberekening wordt een bijkomend aandeel aangerekend voor woningen die beter presteren dan een referentieniveau.
Implementatieperiode	1/1/2020 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In voege sinds 01/01/2020, daarna in 2020 geen bijkomende acties meer voorzien.
Vooruitblik 2021	Een evaluatie maakt deel uit van de mogelijke herzieningen van het sociaal huurstelsel, maar het is niet concreet of dit impact heeft op de component energiecorrectie.
Budget 2021	0

Maatregel	Kaderbesluit Sociale Huur: regeling berekeningswijze van de vergoeding door sociale huurders voor de investeringskosten voor plaatsing van zonnepanelen
Maatregelnummer nota VR	39
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMSW
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	Een sociale huisvestingsmaatschappij rekent een bijkomend forfait als huurlast aan aan de huurder voor de energieproductie van zonnepanelen op zijn woning. Hiermee betaalt de huurder mee voor de investeringskosten gedragen door de SHM.
Implementatieperiode	1/9/2019-...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In voege sinds 01/09/2019, daarna in 2020 geen bijkomende acties meer voorzien.
Vooruitblik 2021	Het wettelijk kader zal gewijzigd worden nav het wegvallen van de terugdraaiende teller. Het decretaal kader stelt immers dat de vergoeding nooit meer kan bedragen dan het werkelijk voordeel van de huurder. De berekeningsmethode zal daarom aangepast worden aan de nieuwe tariefmethodiek bij situaties met een digitale teller.
Budget 2021	0

Maatregel	Ondersteuning energetische renovatie sociale huurwoningen
Maatregelnummer nota VR	40
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMSW
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	Het energetisch verbeteren van sociale woningen wordt ondersteund met Vlaams Klimaatfondsmiddelen onder de vorm van specifieke subsidies voor grondige renovatie en vervangingsbouw.
Implementatieperiode	2016 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Lopend, mogelijke aanpassing op basis van nieuw kader VKF middelen met principe cofinanciering.
Vooruitblik 2021	Lopend.
Budget 2021	VMSW: De budgetten zullen aangewend worden in volgorde van hun specifieke eindtermijn. De relancemiddelen zijn daarbij prioritair (VAK 2021: 15 miljoen euro), vervolgens de VKF-schijven (5,9 miljoen euro) en dan de middelen Wo-VI. Het normale bestedingsri

Maatregel	Aanpassing ontwerpleidraad sociale woningbouw
Maatregelnummer nota VR	72
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMSW
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	De bouwtechnische en conceptuele richtlijnen voor sociale woningen worden aangepast met het oog op klimaatneutraal bouwen. Voor nieuwbouw wordt E30 vanaf 1/1/2021 toegepast, voor IER geldt een E60 voor dossier vanaf 1/8/2020.
Implementatieperiode	01/08/2020 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Uitgevoerd: de bouwtechnische en conceptuele richtlijnen werden aangepast.
Vooruitblik 2021	Geen bijkomende acties, de effectieve toepassing in lopende dossiers wordt opgevolgd.
Budget 2021	0

Maatregel	Actieplan opstellen energiezuinig sociaal woningpatrimonium (cfr. Energetische LT-doelstelling 2050)
Maatregelnummer nota VR	73
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMSW
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	In samenwerking met de sociale huisvestingsmaatschappijen wordt een actieplan opgemaakt om de doelstelling 'elke woning klimaatneutraal' tegen 2050 te behalen.
Implementatieperiode	2020-2021
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Het ontwerp actieplan is uitgewerkt en door de sector bevestigd.
Vooruitblik 2021	Uitwerking ondersteuning van de sector met toelichting actieplan, ontwikkeling renovatieplanner waarmee SHM's een langetermijnplanning richting 2050 zullen opmaken.
Budget 2021	0

Maatregel	Lancering Design and Insulate procedure
Maatregelnummer nota VR	74
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMSW
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	VMSW organiseert een prijsvraag voor een raamcontract waarmee SHM's gemakkelijker hun patrimonium energetisch kunnen renoveren. In eerste instantie omvat de procedure dakisolatie, aansluitend wordt onderzocht of er kan uitgebreid worden naar andere energetische werken.
Implementatieperiode	2020 - 2023
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De raamovereenkomst werd eind 2020 gegund. SHM's kunnen deelopdrachten afroepen.
Vooruitblik 2021	SHM's kunnen deelopdrachten afroepen. Deze projecten volgen verder de normale procedure.
Budget 2021	De werken zitten binnen de reguliere financiering op het budget van renovatie (FS3-leningen), maar kunnen conform de voorwaarden voor VKF-premies (gedeeltelijk) gesubsidieerd worden.

Transversale maatregelen

Maatregel	Ontsluiten EPC-data naar financiële sector voor bepalen leencapaciteit
Maatregelnummer nota VR	43
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	EPC-gegevens delen met kredietverleners zodat leencapaciteit of voordeel op het aangegane krediet kan worden toegekend aan eigenaars die bij renovatie een substantieel verbeterde energiebesparing realiseren.
Implementatieperiode	2021
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 wordt het regelgevend kader uitgewerkt.
Vooruitblik 2021	Het regelgevend kader werd uitgewerkt. De praktische implementatie is in voorbereiding.
Budget 2021	0,03 miljoen euro

Maatregel	Creëren van pool van opgeleide renovatiecoaches
Maatregelnummer nota VR	45
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Subsidiëring van renovatiecoaches voor eerstelijnsrenovatieadvies, ontzorging en financieringsvoorstellen op maat.
Implementatieperiode	2021-2023
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Call energieconsulentenprojecten werd voorbereid.
Vooruitblik 2021	Lancering call 12 april 2021 en opstart projecten midden 2021.
Budget 2021	4,5 miljoen euro

Maatregel	Creëren aanbod thermografische foto's woningen
Maatregelnummer nota VR	46
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Proefprojecten die een aanbod aan thermografische foto's realiseren inclusief dienstverlening voor duiding gelinkt aan het renovatieadvies 2050.
Implementatieperiode	2021-2022
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Call thermografie werd voorbereid.
Vooruitblik 2021	Lancering call 12 april 2021 en opstart projecten midden 2021.
Budget 2021	0,5 miljoen euro

Maatregel	Afstemmen dienstverlening energiehuisen/woonloketten en provinciale steunpunten duurzaam bouwen (unieke loketwerking)
Maatregelnummer nota VR	48
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA - Wonen-VL
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De integratie van de huidige dienstverlening van de energiehuisen, woonloketten (IGS-projecten) en provinciale steunpunten duurzaam bouwen wordt gestimuleerd.
Implementatieperiode	Afhankelijk van regiovormingsproces
Status	Gepland
Voortgang 2020	Overleg tussen administraties Wonen-Vlaanderen en het VEKA. Deelname aan werkgroep regiovorming olv Agenstschap Binnenlands Bestuur.
Vooruitblik 2021	Koppeling aan regiovorming.
Budget 2021	0

Maatregel	Vereenvoudigen en gebruiksvriendelijker maken EPB-beleidskader/software
Maatregelnummer nota VR	70
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	EPB-beleidskader vereenvoudigen en gebruiksvriendelijker maken en ervoor zorgen dat innovatieve technieken voldoende aan bod komen.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	In 2020 werden vereenvoudigingsvoorstellen geïnventariseerd en quick wins in de software al geïmplementeerd.
Vooruitblik 2021	Vanaf 2021 zal gestart worden met het uitvoeren van de vereenvoudigingsvoorstellen in de rekenmethodiek zelf.
Budget 2021	0,2 miljoen euro

Maatregel	Woningpas als centraal beheerd digitaal paspoort van de woning
Maatregelnummer nota VR	24
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De woningpas is een gratis digitaal paspoort van de woning, voor elke woningeigenaar beschikbaar. De woningpas geeft de eigenaar inzicht in verschillende aspecten van woning, perceel en omgeving aan de hand van interpretatie van data en advies. Het biedt centraal overzicht van relevante en beschikbare attesten, premies en inzicht in regelgeving en langetermijn beleid. het fungeert als sensibiliserend instrument.
Implementatieperiode	2018-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De woningpas werd in najaar 2020 aangevuld met een benchmarktool rond het energielabel, een tijdslijn waarin de burger eigen uitgevoerde renovatiewerken kan toevoegen, overzicht van renovatiewerken waarvoor Fluvius een premie gaf.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt de woningpas aangevuld met een woningkwaliteitswijzer, data uit Vlaams Loket Woningkwaliteit. Daarnaast worden de waterattesten (riolering en binneninstallatie) ontsloten. De woningpas wordt ook beschikbaar voor ondernemingen en wordt uitgebreid met percelen zonder woning. Daarnaast is ook een aanvulling gepland met de digitale bouwaanvraag, een digitale kluis voor attesten en varia documenten, een API om data te delen. Er start een designtraject om energieverbruiken (data Fluvius) toe te voegen en burger te sensibiliseren rond duurzame verwarming (meldingen, hoofdverwarming, energiekeuze) en overstromingsrisico. Samenwerking wordt uitgebreid naar onder meer VMM, Agentschap Onroerend Erfgoed en Agentschap Natuur en Bos.
Budget 2021	300.000 ontwikkeling gemeenschappelijk 400.000 operationeel gemeenschappelijk 300.000 entiteitsspecifiek design en ontwikkeling

Maatregel	Mogelijkheid tot aanpassing huurprijs na energetische renovatiewerken tijdens looptijd huurcontract.
Maatregelnummer nota VR	37
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	Wonen-VL
Bevoegde minister	Wonen
Korte beschrijving maatregel	Het Vlaamse Woninghuurdecreet bepaalt dat verhuurder en huurder vanaf 2019 overeen kunnen komen dat de huurprijs wordt aangepast na energetische renovatiewerken en dat bij gebrek aan overeenstemming de rechter een herziening kan toestaan als de normale huurwaarde ten gevolge van de investeringen 10% hoger ligt dan de op dat moment geldende huurprijs.
Implementatieperiode	2019 -
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In werking getreden in 2019, geen verdere initiatieven genomen
Vooruitblik 2021	In werking getreden in 2019, geen verdere initiatieven gepland.
Budget 2021	0

Maatregel	Lokale klimaattafels
Maatregelnummer nota VR	47
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	Klimaattafels als ideale basis om lokaal een breed gedragen klimaatbeleid te voeren en doelstellingen te vertalen in concrete acties. In het bijzonder projecten die een impact op het vlak van CO2-reductie hebben en/of oplossingen bieden voor een veranderd klimaat (klimaatadaptatie).
Implementatieperiode	Lopend.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Bekendmaking winnende projecten 3 december 2020.
Vooruitblik 2021	<p>De lokale klimaattafels waren een éénmalige ondersteunende actie. Er werd met de gemeenten van de geselecteerde projecten afgesproken om in het najaar een eerste maal (fysiek) samen te komen. Tijdens dit moment zullen we (1) de voortgang van de projecten, (2) eventuele barrières en (3) geleerde lessen bespreken.</p> <p>Volgende projecten werden geselecteerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gent – Renovatievesnellers appartementen - Hasselt – Deel- en herstelincubator - Leuven – Verover de straat - Halle – Wijkambassadeurs - WVI – Weet wat je dak allemaal kan - Mechelen (Leuven) – Stedenbouwkundige verordening - DDS – Gedeelde energie - Pelt – Energiebesparingen binnen de sociale doelgroep - Zoersel – Jong Lokaal Kabaal
Budget 2021	Subsidie van 1.000.000 euro werd besteed aan coördinatie vanuit de VVSG en cofinanciering (50%) van de lokale besturen.

Maatregel	Gedragsverandering via info op factuur
Maatregelnummer nota VR	67
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VREG
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De Vierde Elektriciteits-richtlijn bevat de verplichting om bij de elektriciteitsfactuur een vergelijking met een gemiddelde eindafnemer van dezelfde gebruikerscategorie toe te voegen.
Implementatieperiode	2021-...
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De Vierde Elektriciteits-richtlijn bevat de verplichting om bij de elektriciteitsfactuur een vergelijking met een gemiddelde eindafnemer van dezelfde gebruikerscategorie toe te voegen. Deze zal dit jaar omgezet worden in Vlaamse regelgeving. Zodra deze besluitwijziging is doorgevoerd, dient vastgesteld te worden door de minister in welke vorm de leveranciers deze informatie dienen te verstrekken en/of hoe ze aan deze gegevens kunnen komen. De ervaringen uit het lopende project BE-REEL zullen wellicht grotendeels de basis vormen hiervoor. Zodra ook dit ministerieel besluit goedgekeurd is, zal de VREG starten met de controle op de naleving van deze maatregel door de leveranciers.
Vooruitblik 2021	Het decreet ter omzetting van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn werd goedgekeurd in het Vlaams Parlement op 31 maart 2021. Het is de bedoeling om in de loop van 2021 ook het Energiebesluit aan te passen aan de Europese verplichting ter zake.
Budget 2021	0

Maatregel	Verhoging instroom in de bouwsector
Maatregelnummer nota VR	76
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOV
Bevoegde minister	Onderwijs en Vorming
Korte beschrijving maatregel	De ministers bevoegd voor Onderwijs, Energie en Werk zetten samen met de bouwsector op het niveau van het Vlaams Bouwoverlegcomité (VBOC) een actieplan op met het oog op planmatige oplossingen voor een structureel verhoogde instroom van arbeidskrachten in de bouwsector en het ontwikkelen van efficiëntere en minder arbeidsintensieve bouwtechnieken voor energetische renovatie.
Implementatieperiode	nog te starten
Status	Gepland
Voortgang 2020	Nog niet opgestart.
Vooruitblik 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijke en technologische evoluties, en de recente ontwikkelingen in het onderwijs, hebben ervoor gezorgd dat een update gebeurd is van de bouwgerelateerde studierichtingen waarbij aandacht is voor nieuwe energiezuinige en klimaatvriendelijke technieken • In 2021 wordt een nieuw sectorconvenant (samenwerking en overeenkomst tussen de Vlaamse overheid en de sectorale sociale partners uit de bouwsector) opgemaakt waarin o.a. aandacht zal zijn voor instroom en opleiding (o.a. wat betreft energie-efficiënte bouwtechnieken) van gekwalificeerd personeel . • Bepaalde evoluties in de bouwsector die zich ook breder aftekenen, krijgen binnen onderwijs een vertaalslag in de eindtermen. Voorbeelden hiervan zijn duurzaamheid, digitalisering, ... Daarnaast kunnen thematieken/evoluties uit de bouwsector een context vormen voor de realisatie van de eindtermen voor bepaalde leerlingen. Voor studierichtingen van de dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit wordt naast eindtermen ook gewerkt met beroepskwalificaties. De sector is de penhouder bij de bepaling van de competenties die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een beroep. Belangrijke evoluties kunnen door de sector, via een update van de beroepskwalificatie, opgenomen worden. • De beroepskwalificaties van de sector vormen niet enkel de basis voor opleidingen in het secundair onderwijs maar ook voor het volwassenenonderwijs, graduaatsopleidingen en EVC (erkennen van verworven competenties). EVC maakt het mogelijk om competenties, waar deze ook zijn verworven (vrije tijd, werk, ...), te laten erkennen en waarderen.
Budget 2021	Nog niet gekend.

Niet-residentiële gebouwen

Financierings-, stimulerings- en ondersteuningsmaatregelen

Maatregel	Energiepremies voor het plaatsen van dakisolatie, zoldervloerisolatie, buitenmuurisolatie, kelderisolatie, vloerisolatie, hoogrendementsbeglazing, zonneboiler, warmtepomp(boiler) en relighting
Maatregelnummer nota VR	82
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Premies voor ondersteuning van energiebesparende maatregelen. De premies worden toegekend door de netbeheerders
Implementatieperiode	2002-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De invoering van de PV-premie en asbestpremie zijn in voorbereiding.
Vooruitblik 2021	Zie maatregel 26 (premies residentiële sector).
Budget 2021	Enkel voor warmtepompboilers (maakt deel uit van de 1 miljoen euro vermeld bij maatregel 51) en de verhoogde isolatiepremie bij asbestverwijdering daken en muren (30 miljoen euro voor werken met eindfacturen 2021-2022) wordt een budget voorzien.

Maatregel	Energiepremie na energie-audit
Maatregelnummer nota VR	83
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Premie toegekend door Fluvius en Elia voor maatregelen die een belangrijke energiebesparing opleveren en een terugverdientijd hebben van meer dan twee jaar.
Implementatieperiode	2002-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 wordt onderzocht op welke manier de premie kan worden aangepast.
Vooruitblik 2021	Het voorstel tot aanpassing wordt uitgewerkt. De verankering van de aanpassingen aan de premie in de regelgeving is voorzien in 2021
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verhoogde investeringsaftrek voor energiebesparende investeringen
Maatregelnummer nota VR	84
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Verhoogde investeringsaftrek als belastingvoordeel voor investeringen in energiebesparing en hernieuwbare energie.
Implementatieperiode	1983 -
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Er werden voor 683 miljoen euro aan investeringen aanvaard in 2020. Dit is een verdubbeling in de periode 2015 - 2020.
Vooruitblik 2021	Er wordt verwacht dat het aantal aanvragen constant blijft.
Budget 2021	0 euro. Er is geen Vlaams budget voorzien. De maatregel betreft een fiscaal voordeel. Enkel de controle, goedkeuring en het afleveren van het attest worden uitgevoerd door het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap.

Maatregel	Mini-energiebeleidsovereenkomsten (mini-EBO's)
Maatregelnummer nota VR	87
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Sectorale ontzorgingstrajecten voor de doelgroep van kmo's om hen aan te sporen energiebesparende maatregelen te nemen.
Implementatieperiode	2017 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Er werden in 2020 geen nieuwe aanvragen voor mini-EBO's in de tertiaire sector goedgekeurd. De mini-EBO met Horeca Vlaanderen is afgelopen. De mini-EBO met Comeos loopt tot 21 maart 2022
Vooruitblik 2021	Het concept van de mini-EBO wordt in kader van de toekomstige wetgeving voor niet energie-intensieve ondernemingen in het najaar van 2021 hervormd.
Budget 2021	0,081 miljoen euro

Maatregel	Verlenging 1%-energielening voor niet-commerciële rechtspersonen en coöperatieve vennootschappen
Maatregelnummer nota VR	105
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De energielening aan 1% voor niet-commerciële rechtspersonen en coöperatieve vennootschappen wordt verlengd tot 2020 en daarna verder geëvalueerd.
Implementatieperiode	2021-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het aanbod van deze leningsvorm werd verlengd voor onbepaalde duur en de rentevoet van 1% werd op 0% gebracht voor leningen verstrekt vanaf 2021.
Vooruitblik 2021	geen update
Budget 2021	Zie maatregel 36.

Maatregel	Ecologiepremie+
Maatregelnummer nota VR	85
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLAIO
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	De ecologiepremie is een ondersteuningsmaatregel voor het verduurzamen van ondernemingen die wordt beheerd door het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO). De steun bedraagt 15% tot 55% van de meerkost van de investering en enkel maatregelen die opgenomen zijn in een limitatieve lijst komen in aanmerking voor steun. Deze lijst wordt jaarlijks per ministerieel besluit opgemaakt.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	maatregel is actief en kan gerapporteerd worden.
Vooruitblik 2021	/
Budget 2021	Er wordt géén afzonderlijk budget voorzien voor steun aan een specifieke technologiecode binnen de Ecologiepremie+. Er wordt géén specifiek budget voorzien voor de Ecologiepremie+ binnen de ecologiesteun. Voor de gehele ecologiesteun wordt binnen VLAIO 25

Maatregel	Korting onroerende voorheffing voor IER en zeer energiezuinige nieuwbouw
Maatregelnummer nota VR	86
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en Begroting
Korte beschrijving maatregel	Zie maatregel 30. Vermindering onroerende voorheffing van 50% gedurende 5 jaar voor nieuwbouw bij E-peil E30. Vermindering onroerende voorheffing van 100% gedurende 5 jaar bij nieuwbouw bij E-peil E20.
Implementatieperiode	Zie maatregel 30
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Zie maatregel 30
Vooruitblik 2021	Zie maatregel 30
Budget 2021	Zie maatregel 30. 22,365 miljoen euro voor de residentiële en niet-residentiële sector samen.

Normering

Maatregel	Verplicht EPC voor publieke gebouwen met bruikbare vloeropp. >250 m ²
Maatregelnummer nota VR	77
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Verplichting tot opmaak van het EPC voor publieke gebouwen met een bruikbare vloeroppervlakte groter dan 250 m ² .
Implementatieperiode	2009 -..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Vervanging door EPC NR voorzien in wijzigingsbesluit
Vooruitblik 2021	Het ontwerp van besluit werd op 7 mei voor de eerste keer principieel goedgekeurd.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verplicht EPC bij verkoop of verhuur kleine niet-residentiële gebouwen (vanaf 2020)
Maatregelnummer nota VR	78
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Invoering van het EPC bij verkoop en verhuur van kleine niet-residentiële gebouwen.
Implementatieperiode	2020-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De maatregel is actief. Er werden 4238 EPC's ingediend. Het gemiddelde kengetal voor alle geldige EPC's bedraagt 428 kWh/m ² .
Vooruitblik 2021	maatregel is actief
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Ontwikkeling EPC voor grote niet-residentiële gebouwen (incl. integratie EPC publieke gebouwen in beleidskader EPC-NR)
Maatregelnummer nota VR	98
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Ontwikkeling EPC voor grote niet-residentiële gebouwen (incl publ gebouwen)
Implementatieperiode	nog niet beschikbaar
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	In 2020 werd het concept van EPC NR Lite uitgewerkt en startten de aanpassingen aan de regelgeving. Parallel wordt het EPC met de andere gewesten verder ontwikkeld.
Vooruitblik 2021	In 2021 worden de methodiek en de software ontwikkeld.
Budget 2021	0,6 miljoen euro

Maatregel	Verplicht EPC voor grote niet-residentiële gebouwen tegen 2025
Maatregelnummer nota VR	99
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	EPC-NR verplichten voor grote niet-residentiële gebouwen tegen 2025
Implementatieperiode	2025-..
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Gekoppeld aan maatregel 98. EPC-NR verplichten voor grote niet-residentiële gebouwen tegen 2025
Vooruitblik 2021	
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verplichting voor grote NR-gebouwen om te voldoen aan minimaal EPC-label tegen 2030
Maatregelnummer nota VR	100
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Minimaal EPC-label verplichten grote NR gebouwen tegen 2030
Implementatieperiode	nog niet beschikbaar
Status	Gepland
Voortgang 2020	Gekoppeld aan maatregel 98. Minimaal EPC-label verplichten grote NR gebouwen tegen 2030.
Vooruitblik 2021	
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verplichting overheidsgebouwen om te voldoen aan minimaal EPC-label tegen 2028
Maatregelnummer nota VR	101
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Minimaal EPC-label verplichten voor overheidsgebouwen tegen 2028
Implementatieperiode	nog niet beschikbaar
Status	Gepland
Voortgang 2020	Gekoppeld aan maatregel 98. Minimaal EPC-label verplichten voor overheidsgebouwen tegen 2028.
Vooruitblik 2021	
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verplichte energieaudit grote ondernemingen
Maatregelnummer nota VR	79
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Omzetting art. 8 van EED: verplichting voor grote ondernemingen tot het (laten) opmaken van een energieaudit.
Implementatieperiode	2015 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 werd gestart met de functionele analyse en verbeteringen van de webapplicatie.
Vooruitblik 2021	De aanpassingen aan de webapplicatie worden afgewerkt in de loop van 2021.
Budget 2021	0,15 miljoen euro

Maatregel	EPN-regelgeving
Maatregelnummer nota VR	80
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Er worden EPB-eisen opgelegd voor niet-residentiële gebouwen. De eisen verschillen in functie van nieuwbouw, renovatie of ingrijpende energetische renovatie.
Implementatieperiode	2006-?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Vanaf 2021 moet alle nieuwbouw voldoen aan BEN. Via een wijziging van het energiebesluit in 2020, worden de eisen aangepast vanaf 2022.
Vooruitblik 2021	geen update beschikbaar
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verplichting tot energetische renovatie binnen de 5 jaar na notariële overdracht voor niet-energiezuinige tertiaire gebouwen vanaf 2021
Maatregelnummer nota VR	102
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VII
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Er wordt een regelgevend kader uitgewerkt voor een renovatieverplichting voor niet-residentiële gebouwen.
Implementatieperiode	2022 - ...
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	In 2020 werd het concept, de juridische verankering, een monitoringssysteem en handhaving opgezet. De aanpassing in het decreet werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering.
Vooruitblik 2021	Het regelgevend kader werd vastgelegd in het Energiebesluit en een eerste maal principieel goedgekeurd door de VR op 7/5/21.
Budget 2021	0,2 miljoen euro

Maatregel	Verplichte keuring van verwarmings- en airco-installaties
Maatregelnummer nota VR	81
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VI
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Databank vormt centrale digitale verzamelaarsplaats voor digitale attesten keuring en onderhoud. Op basis hiervan is analyse mogelijk van opvolging keuring, onderhoud door particulieren, sensibilisatie, communicatie en handhaving.
Implementatieperiode	2023-..
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De business analyse en programmawerking werden opgestart in april 2020. Dit leidde tot acties op 2 sporen: business analyse digitalisering informatie attesten (opgestart) en een studie rond de aanpassing van de attesten met bijkomende tools rond sensibilisering, verduurzaming verwarming.
Vooruitblik 2021	/
Budget 2021	0,075 miljoen euro (business analyse) + 0,1 miljoen euro studie bijkomende instrumenten.

Maatregel	Extra inspanning van gemeenten, steden, intercommunales, OCMW's, provincies en autonome gemeentebedrijven ter realisatie van een gemiddelde jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,09% vanaf 2020
Maatregelnummer nota VR	110
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	De monitoring van de extra inspanning zal gebeuren via het Netwerk Klimaat in functie van de aangeleverde datakwaliteit vanuit Fluvius, één van de partners binnen dit Netwerk. Met de ondertekening van het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) zullen besturen kunnen genieten van een subsidie (onder voorbehoud van goedkeuring door de Vlaamse Regering). De subsidie zal ook beschikbaar zijn voor acties die inzetten op de energiebesparing van het publiek patrimonium, met name de opmaak van een vastgoedstrategie.
Implementatieperiode	2021- ..
Status	Gepland
Voortgang 2020	De onderhandelingen met de lokale overheden omtrent het Lokaal Energie- en Klimaatpact werden opgestart (zie maatregel 340). Het Netwerk Klimaat dat de steden en gemeenten hierbij zal ondersteunen, ging van start op 1 september 2020 (zie maatregel 338).
Vooruitblik 2021	Het Lokaal Energie- en Klimaatpact en daarmee ook het Besluit van de Vlaamse Regering dat de subsidies toekent, werden op 04/06/2021 goedgekeurd. Het netwerk Klimaat is opgestart en verzamelt op dit ogenblik nog de vereiste informatie van de andere partners alvorens de monitoring kan opstarten. De goedkeuring van het Lokaal Energie- en Klimaatpact en daarmee ook het Besluit van de Vlaamse Regering dat de subsidies toekent, is gepland voor de eerste helft van 2021
Budget 2021	Voor het LEKP is er voor 2021 een budget van 24,8 miljoen euro voorzien (zie maatregel 340). Financiering van het Netwerk Klimaat werd aangerekend op begrotingsjaar 2020 (zie maatregel 338).

Maatregel	Verhogen renovatie-ambitie Vlaamse Overheid tot jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,5% (deel HFB)
Maatregelnummer nota VR	111 (overlap met 333)
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	In samenwerking met het Facilitair Bedrijf en het Vlaams EnergieBedrijf (VEB) worden de eigen renovatieambities van de Vlaamse overheid verhoogd, zodat de voorbeeldfunctie ten volle wordt opgenomen en er een jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,5% per jaar wordt verwezenlijkt. De reductie primair energieverbruik voor HFB bedroeg in 2018 -36,5% t.o.v. zijn historisch referentiegebruik.
Implementatieperiode	2016-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	HFB draagt zijn steentje bij aan de voorbeeldfunctie van de Vlaamse overheid ten aanzien van het klimaat via zijn gebouwenpatrimonium. HFB heeft verscheidene programma's lopen, zoals de ISO 50001-norm.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt ingezet op het laaghangend fruit voor de gebouwen uit de inkanteling.
Budget 2021	0,75 miljoen euro

Maatregel	Verhogen renovatie-ambitie Vlaamse Overheid tot jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,5% (deel VEB)
Maatregelnummer nota VR	111 (overlap met 333)
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEB
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	In samenwerking met het Facilitair Bedrijf en het Vlaams Energiebedrijf (VEB) worden de eigen renovatieambities van de Vlaamse overheid verhoogd, zodat de voorbeeldfunctie ten volle wordt opgenomen en er een jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,5% per jaar wordt verwezenlijkt. Alle publieke overheden kunnen gebruik maken van de dienstverlening en de expertise van het VEB als aankoopcentrale voor energielevering en energiediensten.
Implementatieperiode	2015-..
Status	Gepland
Voortgang 2020	De dienstverlening van het VEB is operationeel.
Vooruitblik 2021	Een set van documenten in het kader van het 'Klimaatplan VO' zal deze zomer aan de VR worden voorgelegd.
Budget 2021	0 euro. De middelen gekoppeld aan deze actie zitten vervat in budgetten VEB

Publieke sector

Maatregel	Klimaatengagementsen zorgsector
Maatregelnummer nota VR	89
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dWVG
Bevoegde minister	Welzijn, volksgezondheid en gezin
Korte beschrijving maatregel	VIPA trekt klimaatsubsidies uit voor energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd groter dan 5 jaar en voor de opmaak van een facilitatiecontract zodat er door ondersteuning van een derde partij een groep aan maatregelen versneld kunnen worden uitgevoerd. Dit om op een betaalbare manier maatregelen te nemen met een grotere CO2-impact.
Implementatieperiode	2020-2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Er zijn subsidies vastgelegd voor 83 verschillende projecten. In 2020 werden er 436 maatregelen genomen.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt er vanuit het Vlaams Klimaatfonds 8,2 miljoen euro gereserveerd. Daarnaast zal er cofinanciering voorzien worden door WVG. Het exacte aandeel moet nog berekend worden volgens de principes opgenomen in de visienota van de Vlaamse Regering.
Budget 2021	10,7 miljoen euro (VAK) 3,6 miljoen euro (VEK)

Maatregel	Klimaatengagements onderwijs
Maatregelnummer nota VR	90
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOV
Bevoegde minister	Onderwijs en Vorming
Korte beschrijving maatregel	Het gesubsidieerd (niet-hoger) onderwijs kan beroep doen op AGION voor energie-investeringen zoals hernieuwbare energie en energiebesparing.
Implementatieperiode	2017 - ..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De maatregel is lopende.
Vooruitblik 2021	Er wordt voorzien om 4,7 miljoen euro subsidies uit het Vlaams Klimaatfonds met co-subsidiëring door AGION toe te kennen aan het gesubsidieerd onderwijs voor klimaatgerelateerde investeringen.
Budget 2021	De middelen gekoppeld aan deze actie zitten vervat in de budgetten van AGION.

Maatregel	Klimaatscholen 2050
Maatregelnummer nota VR	91
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOV
Bevoegde minister	Onderwijs en Vorming
Korte beschrijving maatregel	Dit is een project van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.
Implementatieperiode	Informatie niet beschikbaar.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Informatie niet beschikbaar wegens geen actie van de VO.
Vooruitblik 2021	Informatie niet beschikbaar.
Budget 2021	Informatie niet beschikbaar.

Maatregel	Energie-investeringen culturele sector
Maatregelnummer nota VR	92
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dCJSM
Bevoegde minister	Cultuur
Korte beschrijving maatregel	DCJM investeert in energiematregelen in eigen infrastructuur en verleent subsidies aan de sector om energiematregelen te implementeren.
Implementatieperiode	2017-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 zijn geen klimaatmiddelen toegekend aan DCJM. Voor eigen infrastructuur werd 780.000 euro geïnvesteerd voor energiematregelen in cultuurgebouwen. Daarnaast kunnen organisaties met culturele infrastructuur gebruik maken van de renteloze energielening voor fotovoltaïsche installaties.
Vooruitblik 2021	De in 2021 te ontvangen klimaatmiddelen zullen worden aangewend voor investeren in eigen infrastructuur en het toekennen van investeringssubsidies.
Budget 2021	3 miljoen euro uit het Vlaams Klimaatfonds, waarvan 1,5 miljoen euro voor eigen infastructuur en 1,5 miljoen euro voor investeringssubsidies. Hierbovenop is 2,15 miljoen euro voorzien uit eigen middelen voor investeringen in de eigen infrastructuur.

Maatregel	Energie-investeringen Sector jeugdwerking
Maatregelnummer nota VR	93
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dCJSM
Bevoegde minister	Jeugd
Korte beschrijving maatregel	DCJM investeert in energiemaatregelen in eigen infrastructuur en verleent subsidies aan de sector om energiemaatregelen te implementeren.
Implementatieperiode	2017-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 zijn geen klimaatmiddelen toegekend aan DCJM. Voor eigen infrastructuur werd bijna 700 keuro geïnvesteerd voor energiemaatregelen in gebouwen met jeugdwerking. Daarnaast kunnen organisaties uit de jeugdwerking voor hun gebouwen gebruik maken van de renteloze energielening voor fotovoltaïsche installaties.
Vooruitblik 2021	De in 2021 te ontvangen klimaatmiddelen zullen worden aangewend voor o.a. investeren in eigen infrastructuur en het toekennen van investeringssubsidies.
Budget 2021	2,86 miljoen euro, waarvan 0,58 miljoen euro voor eigen infrastructuur en 2,28 miljoen euro voor investeringssubsidies. Hierbovenop is 1 miljoen euro voorzien via eigen middelen voor eigen infrastructuur.

Maatregel	Energie-investeringen Sportinfrastructuur
Maatregelnummer nota VR	94
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	Sport Vlaanderen
Bevoegde minister	Sport
Korte beschrijving maatregel	Voor wat betreft de sportinfrastructuur zal volop ingezet worden op duurzaamheid op basis van het decreet van 5 mei 2017 houdende de ondersteuning van bovenlokale sportinfrastructuur en topsportinfrastructuur. Voor de veertien eigen centra zal Sport Vlaanderen verder samenwerken met het VEB rond energie-efficiëntie en ernaar streven dat de sportcentra voorlopers worden als centers of excellence op tal van aspecten, waaronder ecologie (energiezuinig, waterrecuperatie, afvalbeleid, ...). Er wordt een PV-studie en een studie over windmolens uitgevoerd.
Implementatieperiode	2020-2024
Status	Gepland
Voortgang 2020	De studie rond de zonnepanelen is afgerond en de panelen worden geplaatst. Voor de plaatsing van de zonnepanelen moeten er eerst stabiliteitsstudies worden uitgevoerd en een aantal daken vernieuwd worden. De studie voor de plaatsing van een middelgrote windmolen is grotendeels uitgevoerd. De implementatie van dit project is echter vastgelopen op vergunbaarheid.
Vooruitblik 2021	De stabiliteitsstudie en vervanging van de daken wordt uitgevoerd, waarna ook de PV-installatie geplaatst kan worden. Daarnaast worden er ook energiescans uitgevoerd.
Budget 2021	0,965 miljoen euro.

Maatregel	Uitwerken en implementeren LT-strategie energiezuinig vastgoedpatrimonium VO
Maatregelnummer nota VR	95
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	Het Facilitair Bedrijf zorgt voor een langetermijnstrategie waarbij de lat hoog gelegd wordt voor nieuwbouw inzake energieverbruik, ingrijpende energetische renovaties worden uitgevoerd en de meest energieverslindende gebouwen worden verlaten. Via SURE2050 (zie maatregel 97) tracht Het Facilitair Bedrijf in samenwerking met het Vlaams Energiebedrijf de deelnemende entiteiten te ondersteunen bij de opmaak van langetermijnvastgoedstrategieën.
Implementatieperiode	2019-2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Afsprakenkader met VEB werd opgesteld. De reeds voorziene opleidingen en coaching van strategisch vastgoedplannen gaan verder. Daarnaast wordt er ruimte voorzien voor bijkomende deelnemers. Tot en met eind 2020 zijn er 9 deelnemende entiteiten. Er is een raamcontract voor ondersteuning in voorbereiding in samenwerking met het VEB.
Vooruitblik 2021	De aanbesteding en gunning van het raamcontract is voorzien voor 2021.
Budget 2021	0,02 miljoen euro

Maatregel	Organiseren calls energie-efficiëntieprojecten en aanbieden ontzorgingsaanbod
Maatregelnummer nota VR	96
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEB
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	zie actie 115. Oproep voor investeringen voor entiteiten van de Vlaamse overheid om de energie- en klimaatdoelstellingen te halen.
Implementatieperiode	2020-2024
Status	Gepland
Voortgang 2020	zie actie 115 (actieplan energie-efficiëntie). Een set van documenten in kader van "klimaatplan omgeving" zal deze zomer aan de VR worden voorgelegd.
Vooruitblik 2021	zie actie 115 (actieplan energie-efficiëntie)
Budget 2021	zie actie 115 (actieplan energie-efficiëntie)

Maatregel	SURE2050
Maatregelnummer nota VR	97
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEB
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	SURE2050 is een initiatief van de Vlaamse provincies, Factor4, Fluvius, HFB en het Vlaams Energiebedrijf (VEB), met VEB als projectcoördinator. Het ondersteunt lokale besturen en centrale Vlaamse overheden bij het opmaken van een strategisch vastgoedplan, met klimaatneutraliteit tegen ten laatste 2050 als uitgangspunt. Deelnemende overheden krijgen ondersteuning voor effectieve investeringsprojecten. Het is ook een kennisontwikkelingsprogramma op het gebied van duurzaam vastgoedbeleid en beheer. De expertise van de initiatiefnemers wordt gebundeld met deze van de deelnemende gemeenten en Vlaamse entiteiten.
Implementatieperiode	2019-2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het project focust zich in deze fase vooral op de opmaak van strategische vastgoedplannen. De eerste draft worden eind 2020 opgeleverd.
Vooruitblik 2021	In 2021 zullen de strategische vastgoedplannen gefinaliseerd worden, en wordt de voorbereiding gestart van de coaching bij effectieve investeringsprojecten.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verder zetten en optimaliseren Actieplan Gebouwen
Maatregelnummer nota VR	114
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	Het Actieplan Gebouwen is de belangrijkste doelstelling om zoveel als mogelijk het energieverbruik en CO2-emissie van het gebouwenpatrimonium van de Vlaamse overheid te verminderen, om zo het goede voorbeeld te geven.
Implementatieperiode	2016-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Tot en met 2020 zijn er 71 projecten opgeleverd. Van die 71 projecten gaat het om 50 enkelvoudige ingrepen en 19 kleine werken. Één masterplan werd voorlopig opgeleverd. Een ander masterplan werd definitief opgeleverd.
Vooruitblik 2021	Het actieplan gebouwen loopt verder. De geselecteerde projecten lopen verder en worden bijgevolg verder gemonitord inzake uitvoering en financiën. Op dit moment zijn er nog een twintigtal projecten lopend binnen het Actieplan Gebouwen.
Budget 2021	15,333652 miljoen euro

Maatregel	Verder zetten en optimaliseren van het Actieplan Energie-Efficiëntie
Maatregelnummer nota VR	115
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEB
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De doelstelling van het actieplan energie-efficiëntie is om tegen 2030 de CO2-uitstoot van entiteiten van de Vlaamse overheid met 40% te doen dalen. Daarnaast wordt ook een daling in het primair energiegebruik met 27% vooropgesteld. Hiervoor kunnen entiteiten regelmatig intekenen op calls van het Vlaams Energiebedrijf voor energie-efficiëntieprojecten. Daarnaast kunnen entiteiten ook gebruik maken van het reguliere ontzorgingsaanbod van het VEB. Hieronder vallen bijvoorbeeld potentieelscans, begeleiding bij isolatie, relighting en stookplaatsrenovaties.
Implementatieperiode	2020-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Maatregel is actief en kan gerapporteerd worden.
Vooruitblik 2021	Een set documenten in kader van "klimaatplan omgeving" zal deze zomer aan VR worden voorgelegd.
Budget 2021	6,034 miljoen euro

Acties duurzame gebouwverwarming

Maatregel	Verbod op plaatsing stookolieketels vanaf 2021 in niet-residentiële gebouwen voor nieuwbouw en IER
Maatregelnummer nota VR	106
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Vanaf 2021 kunnen geen stookolieketels worden geplaatst bij nieuwbouw en ingrijpende energetische renovatie (IER).
Implementatieperiode	2021-..
Status	Gepland
Voortgang 2020	Het regelgevend kader is in voorbereiding.
Vooruitblik 2021	Het regelgevend kader is in voorbereiding. In mei 2021 werd een parlementair initiatief opgestart met een voorstel van decreet.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verbod op vervanging stookolieketels indien er in de straat mogelijkheid is om aan te sluiten op een aardgasnet (tenzij even performant)
Maatregelnummer nota VR	107
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Bestaande stookolieketels mogen niet meer worden vervangen door andere stookolieketels indien er in de straat mogelijkheid is om aan te sluiten op een aardgasnet, tenzij wordt aangetoond dat de stookolieketels even performant zijn als de nieuwste aardgascondensatieketels.
Implementatieperiode	nog niet beschikbaar
Status	Gepland
Voortgang 2020	De maatregel wordt verder onderzocht
Vooruitblik 2021	Zie maatregel 62.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verbod op aansluiting aardgas in nieuwe grote verkavelingen en grote appartementsgebouwen
Maatregelnummer nota VR	108
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Vanaf 2021 kunnen woningen in nieuwe grote verkavelingen en grote appartementsgebouwen enkel nog aansluiten op aardgas voor collectieve verwarming via warmtekrachtkoppeling of in combinatie met een hernieuwbaar energiesysteem als hoofdverwarming.
Implementatieperiode	2021-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De maatregel is opgenomen in het wijzigingsdecreet van 30 oktober 2020 en het wijzigingsbesluit van 18 december 2020.
Vooruitblik 2021	De maatregel is aangenomen en geïmplementeerd.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Uitwerken beslissingsboom om eigenaars te ondersteunen voor een duurzame verwarming
Maatregelnummer nota VR	109
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XI
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Deze actie bestond uit de intentie om een beslissingsboom uit te werken die de eigenaars zou helpen bij hun keuze voor een duurzame verwarming. Uiteindelijk is besloten om deze beslissingsboom niet op te maken. Er zijn ook geen verdere plannen meer rond dit traject. Tijdens een stakeholdersoverleg (september 2019) is dit met de verschillende betrokkenen besproken en werd er geconcludeerd dat de oplossingen bij niet-residentiële gebouwen sterk projectgebonden zijn en daarom best bestudeerd worden door een ontwerpteam. Het is niet mogelijk om zoals bij woningen een algemeen stappenplan op te maken.
Implementatieperiode	/
Status	Afgelopen
Voortgang 2020	Uiteindelijk is besloten om deze beslissingsboom niet op te maken. Er zijn ook geen verdere plannen meer rond dit traject. Tijdens een stakeholdersoverleg (september 2019) is dit met de verschillende betrokkenen besproken en werd er geconcludeerd dat de oplossingen bij niet-residentiële gebouwen sterk projectgebonden zijn en daarom best bestudeerd worden door een ontwerpteam. Het is niet mogelijk om zoals bij woningen een algemeen stappenplan op te maken.
Vooruitblik 2021	Geen verdere plannen.
Budget 2021	0 euro

Transversaal

Maatregel	Uitbouwen dataplatform voor niet-residentiële gebouwen (EPC)
Maatregelnummer nota VR	104
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Er wordt een dataplatform ontwikkeld voor niet-residentiële gebouwen dat inzicht moet verschaffen in de energiegegevens en bouwtechnische eigenschappen van niet-residentiële gebouwen.
Implementatieperiode	2021 - ...
Status	Gepland
Voortgang 2020	De business analyse werd afgerond in 2020. De functionele analyse is opgestart.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt de functionele analyse afgewerkt. Op basis hiervan kan de eerste ontwikkeling van het dataplatform plaatsvinden.
Budget 2021	0,4 miljoen euro

Maatregel	EPB-beleidskader gebruiksvriendelijker en eenvoudiger maken
Maatregelnummer nota VR	116
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Het EPB-beleidskader wordt vereenvoudigd en gebruiksvriendelijker gemaakt. Daarnaast wordt ervoor gezorgd dat innovatieve technieken voldoende aan bod komen.
Implementatieperiode	2020 -
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	In 2020 werden vereenvoudigingsvoorstellen geïnventariseerd en quick-wins in de software geïmplementeerd.
Vooruitblik 2021	Vanaf 2021 zal gestart worden met het uitvoeren van de vereenvoudigingsvoorstellen in de rekenmethodiek zelf.
Budget 2021	zie maatregel 70

Maatregel	TERRA-dataplatform
Maatregelnummer nota VR	88
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEB
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Het Vlaams Energiebedrijf ontwikkelt een dataplatform genaamd 'TERRA'. Deze databank maakt het voor entiteiten mogelijk om hun energiegebruik op een makkelijke manier op te volgen zonder dat ze daarvoor zelf een systeem moeten opzetten. De achterliggende doelstelling bij het opzetten van deze databank is de instellingen die gebruik maken van het dataplatform te stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen. Dit gebeurt door enerzijds voor de instellingen rapporten op te maken met concrete maatregelenvoorstellen en anderzijds door het platform openbaar te maken zodat ook andere leveranciers van energiediensten op basis van een analyse van de gepubliceerde data een dienstenaanbod kunnen uitbouwen.
Implementatieperiode	2019-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Terra beschikt sinds 2020 over functionaliteiten die het opvolgen van de klimaatdoelstellingen en het beheer van energiebesparingsplannen mogelijk maakt.
Vooruitblik 2021	In 2021 ligt de focus op benchmarking, de uitbreiding van een subsidiemodule en het aanbieden van open Data. Daarnaast wordt ook een nieuw energie management systeem ontwikkeld in samenwerking met Fluvius.
Budget 2021	0,525 miljoen euro

Maatregel	Ontwikkelen gebouwenpas
Maatregelnummer nota VR	103
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Gebouwenpas is een digitaal paspoort voor elk niet-residentieel gebouw in Vlaanderen, beschikbaar voor zowel de eigenaar als de beheerder (gebruiker/huurder). Het bouwt maximaal voort op de architectuur en bestaande data van woningpas, en linkt met Terra (voor energiedata rond publieke gebouwen) en het ondernemingsloket. De gebouwenpas biedt een overzicht in relevante data, afgestemd op de noden van de sector (kantoor, handel, cultuur, sport, onderwijs, recreatie, bijeenkomst, ...) en afhankelijk van de beschikbare databronnen.
Implementatieperiode	2023-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 werd een eerste conceptnota opgesteld in samenwerking met stakeholders uit de sector. De finale conceptnota met verwerkte feedback werd in januari 2021 aan alle stakeholders opnieuw bezorgd.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt gewerkt aan een inventarisatie van beschikbare data (met hun bronnen en sleutels) en relevante functionaliteiten. Er wordt - in overleg met AIV-Gebouwenregister - onderzocht op welk niveau de gebouwenpas beschikbaar kan worden gesteld. Er worden acties ondernomen om een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen partners van de VO op te zetten en een raamovereenkomst af te sluiten voor de ontwikkeling en het design van de woningpas (voorzien voor 2022).
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verder ontwikkelen Energy Performance Contracting in lijn met het charter dat werd opgemaakt met de Vlaamse Confederatie Bouw
Maatregelnummer nota VR	113
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEB
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	VEB ontwikkelt prestatiecontracten met financieringsoplossingen (Energy Performance Contracting of EPC), in lijn met het charter dat opgemaakt werd met de Vlaamse Confederatie Bouw. Dit vormt de basis om de publieke vraagzijde en de private aanbodzijde met elkaar in verbinding te brengen.
Implementatieperiode	2019-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 werd de raamovereenkomst EPC ontwikkeld met een bijhorende toolbox.
Vooruitblik 2021	In 2021 zal verder worden ingezet op informering van publieke sector en ESCO's over de ontwikkelde tools en de mogelijkheden van EPC.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	VerLEDding openbare verlichting van gemeentewegen tegen 2030
Maatregelnummer nota VR	112
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	Ten laatste tegen 2030 wordt alle openbare verlichting van gemeentewegen verLED. Dit is één van de engagementen in het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP). De monitoring zal gebeuren via het Netwerk Klimaat in samenwerking met Fluvius, één van de partners binnen dit Netwerk. Het Netwerk wordt opgestart en zal operationeel worden vanaf 2021. (zie actie 110)
Implementatieperiode	2021-..2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	De onderhandelingen met de lokale overheden omtrent het Lokaal Energie- en Klimaatpact werden opgestart (zie maatregel 340). Het Netwerk Klimaat werd opgestart op 1 september 2020.
Vooruitblik 2021	Het Lokaal Energie- en Klimaatpact werd op 04/06/2021 goedgekeurd.ABB coördineert het LEKP en de bijhorende subsidiëring, als kader waarbinnen het engagement van lokale besturen tot verLEDding is verankerd. Fluvius en VVSG ondersteunen de steden en gemeenten m.b.t. dit engagement en hebben o.a. een intentieverklaring voor volledige verLEDding tegen 2030 ondertekend. Het netwerk Klimaat zal rapporteren over de vooruitgang van de verLEDding..
Budget 2021	Budget ihkv het LEKP is onbekend: de lokale besturen kunnen in principe gebruik maken van hun trekkingsrechten op de 24,8 mio euro die voorzien werd voor het LEKP. De financiering van het Netwerk Klimaat werd volledig aangerekend op begrotingsjaar 2020 -

Landbouw

Enterische emissies

Maatregel	Minder enterische emissies via het convenant 'Enterische emissies rundvee'
Maatregelnummer nota VR	118
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Het convenant werd opgestart in 2019. In de eerste fase van het convenant werd gekeken naar maatregelen met effect op de enterische emissies. De maatregelen worden gevalideerd door de werkgroepen, de stuurgroep en de wetenschappelijke werkgroep. Nadien zijn deze 'klaar voor het implementatietraject' om een uitrol in de sector te voorzien.
Implementatieperiode	2019-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 werd enerzijds verder gezocht naar bijkomende maatregelen met effect op de enterische emissies. Anderzijds wordt voor de bekende maatregelen verder gewerkt aan de validatie door de stuurgroep en wetenschappelijke werkgroep en/of de implementatie in de praktijk.
Vooruitblik 2021	In 2021 worden de werkzaamheden van het convenant enterische emissies verder gezet en zal er specifieke aandacht zijn voor de implementatie van de eerste maatregelen in de praktijk.
Budget 2021	0

Minder emissies bij mestopslag en mestmanagement

Maatregel	Minder emissies bij mestopslag en mestmanagement: a) Investeringssteun, onderzoek en ontwikkeling
Maatregelnummer nota VR	119-122
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds wordt investeringssteun verleend aan investeringen die bijdragen tot het verhogen van de weerbaarheid, efficiënter energiegebruik en het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen, ammoniak en verbetering van de luchtkwaliteit. Deze categorie omvat de investeringen met impact op emissies uit mestopslag en -management.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 werd de investeringssteun verdergezet. Subsidiabele investeringen te raadplegen via https://lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/vlif-steun/vlif-investeringssteun-voor-land-en-tuinbouwers .
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt de investeringssteun verder gezet.
Budget 2021	Voor de selectie bepalen we het selectiebudget om de drie maanden, rekening houdende met verschillende factoren zoals realisatiegraad van de eerdere blokperiode. Het is het selectiesysteem zorgt er voor dat het selectiebudget prioritair naar de meest duur

Maatregel	Minder emissies bij mestopslag en mestmanagement: b) Regelgeving, begeleiding en advisering
Maatregelnummer nota VR	119-122
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XII
Bevoegde entiteit	VLM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Een correcte mestopslag en mestmanagement zijn belangrijk voor een verbetering van lucht-, water- en bodemkwaliteit. De begeleiding en advisering worden opgenomen door de oprichting en werking van de dienst B3W, verder is ook recurrente werking een belangrijke maatregel.
Implementatieperiode	2019-2024
Status	Gepland
Voortgang 2020	Nieuwe begeleidingsdienst (B3W) voor begeleiding en advisering van landbouwers is operationeel op 1 januari 2021 en moet bijdragen tot optimalisatie mestopslag en -management. Bijsturing regelgeving t.g.v. evaluatie MAP 6 is al deels gerealiseerd.
Vooruitblik 2021	Opstart van de begeleiding door B3W vanaf 2021. Aanpassing van de regelgeving in het kader van MAP 7 is een doorlopende oefening.
Budget 2021	1,8 miljoen euro: jaarlijkse werkingskosten B3W

Minder bodememissies door verhoogde stikstofefficiëntie (mestbeleid)

Maatregel	Minder bodememissies door verhoogde stikstofefficiëntie: a) investeringssteun, onderzoek en ontwikkeling
Maatregelnummer nota VR	123-127
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIV
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds wordt investeringssteun verleend aan investeringen die bijdragen tot het verhogen van de weerbaarheid, efficiënter energiegebruik en het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen, ammoniak en verbetering van de luchtkwaliteit. Deze categorie omvat de investeringen met impact op bodememissies.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 werd de investeringssteun verdergezet. Subsidiabele investeringen te raadplegen via https://lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/vlif-steun/vlif-investeringssteun-voor-land-en-tuinbouwers .
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt de investeringssteun verder gezet.
Budget 2021	Voor de selectie bepalen we het selectiebudget om de drie maanden, rekening houdende met verschillende factoren zoals realisatiegraad van de eerdere blokperiode. Het is het selectiesysteem zorgt er voor dat het selectiebudget prioritair naar de meest duur

Maatregel	Minder bodememissies door verhoogde stikstofefficiëntie: b) Regelgeving, begeleiding en advisering
Maatregelnummer nota VR	123-127
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIV
Bevoegde entiteit	VLM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Begeleiding en advisering worden opgenomen door de oprichting en werking van de dienst B3W. De principes van de 4J's zijn beschikbaar (bemesten met juiste mestsoort, juiste dosis, juiste tijdstip en juiste bemestingstechniek).
Implementatieperiode	2019-2024
Status	Gepland
Voortgang 2020	Nieuwe begeleidingsdienst (B3W) voor begeleiding en advisering van landbouwers is operationeel op 1 januari 2021 en moet bijdragen tot optimalisatie mestopslag en -management. Bijsturing regelgeving t.g.v. evaluatie MAP 6 is al deels gerealiseerd.
Vooruitblik 2021	Opstart van de begeleiding door B3W vanaf 2021. Aanpassing van de regelgeving in het kader van MAP 7 is een doorlopende oefening.
Budget 2021	1,8 miljoen euro: jaarlijkse werkingskosten B3W

Flankerend/horizontaal landbouwbeleid

Maatregel	Evaluatie en hervorming Nutriënten Emissie Rechten i.f.v. bijdrage aan doelstellingen klimaat, water- en luchtkwaliteit (milieubeleid)
Maatregelnummer nota VR	117
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIV
Bevoegde entiteit	VLM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Het systeem van de nutriëntenemissierechten (NER) wordt geëvalueerd en dient hervormd te worden (juridisch en technisch onderzoek).
Implementatieperiode	2021 -
Status	Gepland
Voortgang 2020	Activiteiten rond "NER" zijn nog niet opgestart in 2020.
Vooruitblik 2021	Evaluatie en hervorming "NER" wordt besproken en bestudeerd vanaf 2021. Dit omvat het technisch onderzoek en het juridische luik.
Budget 2021	0

Maatregel	GLB na 2020: a) acties m.b.t. directe inkomenssteun, randvoorwaarden, ecoregelingen, VLIF-NPI, AMKM
Maatregelnummer nota VR	130-133
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XV
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Min. 40% van de GLB-middelen van het nieuwe GLB moeten voor klimaatdoeleinden worden ingezet. Om hieraan invulling te geven worden verschillende voorstellen tot interventies uitgewerkt, als onderdeel van het Vlaamse GLB Strategisch Plan. Deze acties kunnen zowel binnen Pijler I als Pijler II plaatsvinden.
Implementatieperiode	2023-2027
Status	Gepland
Voortgang 2020	GLB uitgesteld tot 2023 dus nog geen indicatoren mogelijk. Opmaak GLB-plan in voorbereiding.
Vooruitblik 2021	Acties zijn in de vorm van interventies als onderdeel van het GLB strategisch plan voorbereid, besluitvorming daarover is voorzien in 2021. In 2021 wordt eveneens de mogelijkheid onderzocht tot 'pre-ecoregelingen' in de overgangsjaren. Hierover dient nog een beslissing genomen te worden.
Budget 2021	0

Maatregel	GLB na 2020: b) acties m.b.t. beheerovereenkomsten en plattelandsbeleid
Maatregelnummer nota VR	130-133
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XV
Bevoegde entiteit	VLM - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De maatregel maakt enerzijds deel uit van de groene architectuur die in kader van het strategisch plan GLB wordt uitgetekend. Het betreft een aantal beheerovereenkomsten die kunnen bijdragen aan de klimaatdoelstellingen. Maatregelen in het kader van plattelandsbeleid zullen onderdeel zijn van de LEADER interventies.
Implementatieperiode	2023 - 2027
Status	Gepland
Voortgang 2020	Acties zijn in de vorm van interventies als onderdeel van het GLB strategisch plan voorbereid, besluitvorming daarover is voorzien in 2021.
Vooruitblik 2021	Acties zijn in de vorm van interventies als onderdeel van het GLB strategisch plan voorbereid, besluitvorming daarover is voorzien in 2021.
Budget 2021	0

Maatregel	Verduurzamen van de visserijsector
Maatregelnummer nota VR	129
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Vanuit het EFMZV/FIVA wordt steun toegekend aan investeringsprojecten die bijdragen aan de bescherming van het mariene milieu en de transitie naar een koolstofarme economie. Deze maatregel beschrijft het aantal dossiers en de totale investeringen die ermee gepaard gaan.
Implementatieperiode	2019 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 wordt verder gewerkt aan de verduurzaming van de visserij. De mogelijkheid blijft bestaan om de 'Visserij verduurzaamt'-erkenning te ontvangen. Er wordt eveneens verder gewerkt aan het convenant. Steun van investeringsprojecten in 2020: *1.240.669 € // 3 dossiers *3.600.000 € // 6 dossiers *1.167.848 € // 3 dossiers
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt verder gewerkt aan de verduurzaming van de visserij. De mogelijkheid blijft bestaan om dossiers te ondersteunen. Er wordt eveneens verder gewerkt aan het convenant Duurzame Visserij.
Budget 2021	Er is geen specifiek gepland budget voor 2021 - de bestedingen hangen af van de budgettaire beschikbaarheid alsmede de ingediende steunaanvragen.

Maatregel	Samenwerking in de keten, sluiten van kringlopen, valorisatie nevenstromen
Maatregelnummer nota VR	128,134
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Via de de ketenroadmap voedselverlies wordt samen met verschillende partners en via verschillende acties ingezet op de preventie van voedselverlies en de valorisatie van voedselreststromen.
Implementatieperiode	2015-2020
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 werd de ketenroadmap verder uitgevoerd en de opvolger 'Actieplan voedselverlies en biomassa-(rest)stromen circulair 2021-2025' voorbereid.
Vooruitblik 2021	Ter afronding van de Ketenroadmap Voedselverlies gaan we in de loop van 2021 beschikken over volgende documenten: <ul style="list-style-type: none"> o De voortgangsrapportage 2020 met een algemene conclusie per actie 2015-2020 o Selectie van enkele goede praktijkvoorbeelden van de voorbije 5 jaar (reeds beschikbaar op https://voedselverlies.be/voor-professionals) o Een beschrijvende eindevaluatie/lessons learned o Een eindmonitoring (in opmaak, timing juni) o Het nieuwe actieplan ligt klaar op de kabinetten ter agendering op en goedkeuring door de Vlaamse Regering
Budget 2021	Geen vast budget voor nieuwe actieplan voorzien.

Maatregel	Samenwerking in de keten, sluiten van kringlopen, valorisatie nevenstromen
Maatregelnummer nota VR	128,134
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Samenwerking in de keten kan gefaciliteerd worden door de oprichting van producenten- en brancheorganisaties.
Implementatieperiode	Doorlopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Ook in 2020 is het mogelijk om als PO en BO erkend te worden.
Vooruitblik 2021	De maatregel loopt door in 2021.
Budget 2021	0

Maatregel	Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (demoprojecten en EIP operationele groepen)
Maatregelnummer nota VR	135,137
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Via demoprojecten en EIP operationele groepen wordt binnen PDPO ingezet op kennisdeling en -diffusie en innovatie in de land- en tuinbouw.
Implementatieperiode	Huidig PDPO: 2014 - 2022 (?)
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Ook in 2020 wordt ingezet op demoprojecten en EIP. De oproep voor demoprojecten 2020 is te raadplegen via https://lv.vlaanderen.be/nl/voorlichting-info/voorlichting/overzicht-demonstratieprojecten . Voor EIP via https://lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/scholen-groeperingen-vzws-organisaties/europees-partnerschap-voor-innovatie/oproep-2020 .
Vooruitblik 2021	De maatregel loopt door in 2021.
Budget 2021	Het finale budget kan pas eind 2021 gerapporteerd worden, gezien er voorafgaandelijk geen vast budget per thema wordt vastgelegd. Op basis van de cijfers van 2020 kan een voorwaardelijke raming van 0,308 miljoen euro gemaakt worden (0,073 miljoen voor EIP)

Maatregel	Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (KRATOS)
Maatregelnummer nota VR	135,137
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Via KRATOS (maatregel PDPOIII) kunnen landbouwers bedrijfsadvies aanvragen rond verschillende thema's. Module 6 spits zich toe op klimaat en energie.
Implementatieperiode	Huidig PDPO: 2014 - 2022 (?)
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Ook in 2020 is de aanvraag van bedrijfsadvies via KRATOS binnen de module klimaat mogelijk.
Vooruitblik 2021	De maatregel loopt door in 2021.
Budget 2021	Het finale budget kan pas eind 2021 gerapporteerd worden, gezien er voorafgaandelijk geen vast budget per thema wordt vastgelegd. Op basis van de cijfers van 2020 kan een voorwaardelijke raming van 0,075 - 0,085 miljoen euro gemaakt worden.

Maatregel	Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (naschoolse vorming)
Maatregelnummer nota VR	135,137
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Het Departement Landbouw en Visserij subsidieert vormingsactiviteiten georganiseerd door erkende centra voor naschoolse vorming. Deelnemers ontvangen een getuigschrift. Er zijn vormingen van verschillende duur en voor verschillende doelgroepen. Ook het thema klimaat komt in verschillende cursussen aan bod, maar tot op heden wordt hierover nog niet gerapporteerd. Het is wel de bedoeling dit op te volgen bij ingang van het nieuwe GLB.
Implementatieperiode	Huidig PDPO: 2014 - 2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Ook in 2020 worden naschoolse vormingen georganiseerd.
Vooruitblik 2021	De maatregel loopt door in 2021.
Budget 2021	Het is niet mogelijk om een raming te maken voor 2021, gezien niet apart gerapporteerd wordt over naschoolse vorming met thema klimaat.

Maatregel	Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (Enerpedia)
Maatregelnummer nota VR	135,137
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	In het kader van het project Enerpedia 3.0 kunnen landbouwers, naast een reeks andere kennisdelingsactiviteiten, advies op maat krijgen rond energiebesparing, -efficiëntie en de productie van hernieuwbare energie.
Implementatieperiode	Huidig PDPO: 2014 - 2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Project loopt af in 2020.
Vooruitblik 2021	De maatregel wordt in 2021 gewijzigd verder gezet na goedkeuring BVR onder de naam Enerpedia 4.0 met andere accenten. Meer aandacht voor innovatie en een geïntegreerde aanpak van landbouwbedrijven tevens op vlak van niet-energetische broeikasgasemissies.
Budget 2021	0,110 miljoen euro (0,55 miljoen euro voor een periode van 5 jaar)

Maatregel	Onderzoek, innovatie, kennisdeling en -diffusie (landbouw- en klimaatonderzoek aan ILVO-ELK)
Maatregelnummer nota VR	135,137
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIII,XXVII
Bevoegde entiteit	bLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Het landbouw- en klimaatonderzoek aan ILVO-ELK situeert zich op 2 sporen: mitigatie en adaptatie. Er wordt multidisciplinaire expertise samen gebracht om maatregelen en tools aan te reiken i.f.v. het halen van de klimaatdoelstellingen en om de sector te wapenen tegen de klimaatverandering. Daarbij wordt met een systeembril naar landbouw- en klimaatvraagstukken gekeken. De onderzoeksthema's zijn KlimaatSlimme bedrijfsvoering, Dierlijke en Plantaardige productie, Mariene omgeving, Energie, Bodem, Landschap en het in 2020 opgestart thema Water. Kennisdeling en -diffusie gebeurt met/naar beleid, experts, sector en brede publiek.
Implementatieperiode	2019 - ?
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Belangrijke projecten / programma's: (1) Klimrek: traject voor sector melkvee en akkerbouw in volle ontwikkeling (varkens sector wordt opgestart in '21); (2) EJP Soil: in 1ste interne call 6 projecten goedgekeurd met ILVO-betrokkenheid rond 'Climate-smart sustainable management of agri-soils'; (3) convenant: stappen worden gezet om de ontwikkelde methaanreducerende maatregelen in de praktijk te implementeren. M.b.t. Kennisdeling en -diffusie: ELK organiseert (i) maandelijks interne reflecties en discussies waar beleids- en/of andere relevante stakeholders worden uitgenodigd; (ii) ELK neemt de coördinatie op in het Agrolink klimaatplatform dat van start ging; (iii) organisatie studiedag met aanwezigheid van beleidsmedewerkers van het departement LV. Verder werd advies gegeven via verschillende werkgroepen (bv. Klimaat WG 2.0, SALV,...) en vonden meer dan 30 activiteiten plaats i.f.v. adviesverlening, lezingen/vormingen en studiedagen.
Vooruitblik 2021	De activiteiten (lopend onderzoek en activiteiten m.b.t. kennisdeling en -diffusie) van 2020 worden verder gezet in 2021.
Budget 2021	250.000

Maatregel	Uitbreiding activiteiten Expertisecentrum Landbouw en Klimaat (ELK)
Maatregelnummer nota VR	138
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIII, XXVII
Bevoegde entiteit	ILVO
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Aanwervingen i.f.v. de verderzetting en bestendinging van onderzoek naar landbouw en klimaatmaatregelen en i.f.v. adviesverlening en bredere communicatie.
Implementatieperiode	2016 - 2020
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Er werd een coördinator aangeworven i.f.v. de algemene werking. Er kwamen 4 medewerkers bij op de klimaatthema's (i) enterische emissies; (ii) water en landbouw; (iii) bodem-C en (iv) LCA. Daarnaast werden 2 medewerkers op Klimrek en EJP Soil aangeworven.
Vooruitblik 2021	Verderzetten van de huidige activiteiten met de huidige bezetting in 2021.
Budget 2021	0

Maatregel	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF): inzet voor andere investeringen dan energetische
Maatregelnummer nota VR	136
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds wordt investeringssteun verleend aan investeringen die bijdragen tot het verhogen van de weerbaarheid, efficiënter energiegebruik en het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen, ammoniak en verbetering van de luchtkwaliteit. Deze categorie omvat de investeringen met impact op broeikasgasemissies die niet ingedeeld kunnen worden in de categorieën emissies door mestopslag, bodememissies of energetische emissies.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 wordt de investeringssteun verdergezet. Subsidiabele investeringen te raadplegen via https://lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/vlif-steun/vlif-investeringssteun-voor-land-en-tuinbouwers .
Vooruitblik 2021	De investeringssteun wordt in 2021 verder gezet.
Budget 2021	Voor de selectie bepalen we het selectiebudget om de drie maanden rekening houdende met verschillende factoren zoals realisatiegraad van eerdere blokperiode. Het selectiesysteem zorgt ervoor dat het selectiebudget prioritair naar de meest duurzame investe

Maatregel	Energie-gerelateerde investeringen via het VLIF ruimer ondersteunen vanaf de opstart van het post-2020 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)
Maatregelnummer nota VR	139
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XV
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds wordt investeringssteun verleend aan investeringen die bijdragen tot het verhogen van de weerbaarheid, efficiënter energiegebruik en het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen, ammoniak en verbetering van de luchtkwaliteit. Deze categorie omvat de investeringen met impact op energetische emissies.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 wordt de investeringssteun verdergezet. Subsidiabele investeringen te raadplegen via https://lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/vlif-steun/vlif-investeringssteun-voor-land-en-tuinbouwers .
Vooruitblik 2021	De investeringssteun wordt in 2021 verder gezet.
Budget 2021	

Maatregel	EBO voor de energie-intensieve (glas)tuinbouwsector
Maatregelnummer nota VR	140
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XVI, XVII
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Voorstel om EBO's uit te breiden naar de energie-intensieve tuinbouwsector (= serrebedrijven met WKK).
Implementatieperiode	2023-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	2020: overleg intern VO.
Vooruitblik 2021	2021: overleg doelgroep.
Budget 2021	0

Industrie

Energetische emissies – energiebesparing

Maatregel	Vrijwillige EBO met de industrie voor doelgroep energiegebruikers met een jaarlijks primair energiegebruik > 0,1 PJ (tot eind 2022)
Maatregelnummer nota VR	147
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XVI, XVII
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De energiebeleidsovereenkomsten zijn de belangrijkste beleidsinstrumenten om de energie-efficiëntie van de energie-intensieve industrie te verbeteren in Vlaanderen, zonder de groeikansen ervan te ondermijnen. De huidige doelgroep wordt gedefinieerd als de energie-intensieve industriële inrichtingen met een primair energiegebruik boven 0,1 PJ binnen de NACEBEL 2008 code 05 tot en met 33 (winning van delfstoffen en industrie).
Implementatieperiode	2015 - 2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De tweede ronde binnen de huidige EBO is lopende.
Vooruitblik 2021	De tweede ronde binnen de huidige EBO is lopende.
Budget 2021	55% van budget voor VBBV (2,2 miljoen euro)

Maatregel	Mini-EBO's
Maatregelnummer nota VR	148
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Ontzorgingstraject voor kmo's, waarbij via sectorfederatie ondernemingen gestimuleerd worden tot het uitvoeren van no-regret maatregelen.
Implementatieperiode	2017 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De mini-EBO met Agoria is afgelopen. De mini-EBO met Fevia is verlengd tot 31 december 2021. De mini-EBO met Boerenbond loopt tot 2022.
Vooruitblik 2021	In het voorjaar van 2021 werd een pilootproject met essenscia goedgekeurd door de Vlaamse regering (zie maatregel 153)
Budget 2021	zie maatregel 87

Maatregel	Verplichting energieaudit grote ondernemingen
Maatregelnummer nota VR	149
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De maatregel komt voort uit de omzetting art. 8 van de EED: een verplichting voor grote ondernemingen tot het (laten) opmaken van een energieaudit.
Implementatieperiode	2015 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	zie maatregel 79
Vooruitblik 2021	zie maatregel 79
Budget 2021	zie maatregel 79

Maatregel	Verplichting opmaak energiestudies en energieplannen
Maatregelnummer nota VR	150
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Verplichtingen in het Energiebesluit en de Omgevingsvergunningregelgeving voor het opmaken van energiestudies en energieplannen.
Implementatieperiode	2004 - ...
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	In 2020 werden er 174 dossiers ingediend.
Vooruitblik 2021	De maatregel is actief.
Budget 2021	7,5% van budget voor VBBV (2,2 miljoen euro)

Maatregel	Uitbouwen beleidskader kleine ondernemingen in energieverbruik.
Maatregelnummer nota VR	152
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Vestingen uit alle NACE codes met een energiegebruik tussen 0,05 en 0,1 PJ krijgen een verplichting opgelegd om een energie-audit op te maken, en rendabele maatregelen uit te voeren.
Implementatieperiode	te bepalen
Status	Gepland
Voortgang 2020	Het concept van de verplichting is in uitwerking.
Vooruitblik 2021	De concrete uitwerking en implementatie maatregel staan gepland in 2021. Begin juni 2021 heeft de Vlaamse Regering kennis genomen van de conceptnota. De bevoegde minister zal een overleg opstarten met de stakeholders met als doel input te verzamelen voor het verder concreet uitwerken van het regelgevend kader. Het in voege treden van de versterkte regelgeving is voorzien voor 1 januari 2023.
Budget 2021	0,15 miljoen euro (voor aanpassing webapplicatie energie-audit grote ondernemingen)

Maatregel	Opzetten pilootproject met industriële sectoren om obstakels en opportuniteiten te detecteren bij een mogelijke uitbreiding van de vrijwillige overeenkomst voor kleinere ondernemingen
Maatregelnummer nota VR	153
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Opzetten van een pilootproject om obstakels en opportuniteiten te detecteren bij een mogelijke uitbreiding van de vrijwillige overeenkomst voor kleinere ondernemingen. Dit pilootproject kadert in de uitwerking van een versterkte wetgeving rond energie-efficiëntie voor niet energie-intensieve kmo's.
Implementatieperiode	2021-2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Eerste voorstel van pilootproject is beschikbaar. Dit is verder uit te werken in 2021, rekening houdend met de versterkte wetgeving voor kleine ondernemingen in energiegebruik (zie maatregel 152)
Vooruitblik 2021	Het pilootproject met essenscia werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering.
Budget 2021	0,15 miljoen euro

Maatregel	Uitbouwen beleidskader kleinste ondernemingen in energieverbruik.
Maatregelnummer nota VR	154
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De kleinste ondernemingen (in energiegebruik) stellen minimaal een globale energiebalans op. Er wordt ook een lijst met verplicht uit te voeren maatregelen opgesteld op sectorniveau (no-regret maatregelen).
Implementatieperiode	nog niet beschikbaar
Status	Gepland
Voortgang 2020	Het concept is in uitwerking. De concrete uitwerking en implementatie van de maatregel is gepland vanaf 2021. De timing van het in voege gaan van het beleidskader is nog onbekend.
Vooruitblik 2021	De concrete uitwerking en implementatie van de maatregel is gepland vanaf 2021. Begin juni 2021 heeft de Vlaamse Regering kennis genomen van de conceptnota. De bevoegde minister zal een overleg opstarten met de stakeholders met als doel input te verzamelen voor het verder concreet uitwerken van het regelgevend kader. Het in voege treden van de versterkte regelgeving is voorzien voor 1 januari 2023.
Budget 2021	0,15 miljoen euro (voor aanpassing webapplicatie energie-audit grote ondernemingen)

Maatregel	Automatische rapportering energiedata voor de kleinere en kleinste ondernemingen
Maatregelnummer nota VR	155
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Er wordt een automatische rapportering van energiedata voor de kleinere en kleinste ondernemingen opgezet. Deze rapportering wordt gedaan op basis van het dataplatform voor ondernemingen en niet-residentiële gebouwen (zie maatregel 104).
Implementatieperiode	nog niet beschikbaar
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 is de business analyse afgerond.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt de functionele analyse afgewerkt. Op basis hiervan kan de ontwikkeling starten.
Budget 2021	0,1 miljoen euro

Maatregel	Versterken en optimaliseren van de EBO (vanaf 2023)
Maatregelnummer nota VR	156
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XVI, XVII
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	<p>De huidige ronde van de EBO's ging van start 1 januari 2015 en loopt tot en met 31 december 2022. In 2023 wordt het beleidsinstrument van de EBO's verlengd. In kader van de start van de nieuwe EBO-ronde worden de huidige doelgroepen, de rentabiliteit van de maatregelen en de attractiviteit van het vrijwillige kader voor de ondernemingen om toe te treden, geëvalueerd. Het instrument wordt verbreed met nieuwe overeenkomsten voor sectoren die nog niet gevat zijn.</p> <p>In nauw overleg met de betrokken sectoren wordt uitgewerkt hoe het bestaande instrument kan worden verbreed met een klimaatcomponent. Tot slot wordt ook onderzocht of verbredingsthema's zoals materiaalgebruik, mobiliteit, restwarmte en water kunnen worden geïntegreerd.</p>
Implementatieperiode	2023 - 2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 werden de voorbereidingen opgestart tussen de Vlaamse administraties.
Vooruitblik 2021	In de loop van 2021 wordt het overleg met de doelgroep opgestart.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Verlaging drempel conform verklaard energieplan naar 0,1 PJ
Maatregelnummer nota VR	157
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De drempel voor de verplichting tot opmaak van een conform verklaard energieplan wordt verlaagd van 0,5 PJ naar 0,1 PJ.
Implementatieperiode	2021 - ...
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	In 2020 wordt het regelgevend kader voorbereid.
Vooruitblik 2021	Na definitieve goedkeuring in 2021 kan de regelgeving worden geïmplementeerd.
Budget 2021	zie maatregel 79

Maatregel	Uitbreiding mini-EBO naar andere sectoren, hetgeen gecombineerd kan worden met voortzetting van kmo-portefeuille voor gesubsidieerd energieadvies met tussenkomsten van 20-30%
Maatregelnummer nota VR	158
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Flankerend beleid bij het te ontwikkelen wetgevend kader voor niet energie-intensieve ondernemingen
Implementatieperiode	2017 - ...
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 wordt de nieuwe invulling van de mini-EBO voorbereid. Als proeftraject werd een mini-EBO met essenscia goedgekeurd (zie maatregelen 153).
Vooruitblik 2021	Het pilootproject met essenscia is van start gegaan in het voorjaar van 2021. De concept voor de nieuwe invulling van het instrument van de mini-EBO wordt verder voorbereid.
Budget 2021	0,6 miljoen euro

Maatregel	Voortzetting van ondersteuning van de industrie via het economische ondersteuningsinstrumentarium: ecologiepremie+, strategische ecologiesteun en kmo-portefeuille
Maatregelnummer nota VR	151 159
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLAIO
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	De ecologiepremie is een ondersteuningsmaatregel voor het verduurzamen van ondernemingen die wordt beheerd door het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO). De steun bedraagt 15% tot 55% van de meerkost van de investering en enkel maatregelen die opgenomen zijn in een limitatieve lijst komen in aanmerking voor steun. Deze lijst wordt jaarlijks per ministerieel besluit opgemaakt. Voorbeelden van maatregelen met betrekking tot energiebesparing in de meest recente lijst zijn: aansluiting op bestaande warmtenetten, warmtepomp met als bron restwarmte, een actief en intelligent daglichtsysteem,...
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Informatie beschikbaar, rapportering wordt voorbereid.
Vooruitblik 2021	Maatregel is actief en kan gerapporteerd worden
Budget 2021	Er wordt géén afzonderlijk budget voorzien voor steun aan een specifieke technologiecode binnen de Ecologiepremie+. Er wordt géén specifiek budget voorzien voor de Ecologiepremie+ binnen de ecologiesteun. Voor de gehele ecologiesteun wordt binnen VLAIO 25

Maatregel	Inzetten van de laagdrempelige dienstverlening (sensibilisering, bewustmaking, informatie, advies, netwerking) Inzetten op transparante en gebundelde informatieverstrekking
Maatregelnummer nota VR	161 162
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLAIO
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	Voor een grote groep van ondernemingen is kennisdiffusie van bestaande technologie en kennis belangrijk. Deze groep moet informatie krijgen, bewust gemaakt worden en eventueel advies en begeleiding krijgen hoe ze kunnen omgaan met de thema's energie en klimaat. Voor deze groep heeft VLAIO belangrijke instrumenten om ze mee te krijgen. Zo bestaat al een belangrijke werking via de hogescholen om ondernemingen de kans te geven kennis te maken met bestaande technologieën.
Implementatieperiode	Startdatum jaar 1 van de dienstverlening (van maximaal 4 jaar): 1 juli 2020. Einddatum 30 juni 2021. De dienstverlening is gestart
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De dienstverlening in het contract ondernemerschap kwam op start zoals voorzien. De dienstverlening onderging wel een grondige wijziging ten opzichte van de oorspronkelijke planning doordat informatieverstrekking, begeleiding, lerende netwerken niet langer fysiek konden doorgaan, maar digitaal. Dit verklaart een iets tragere opstart bij het consortium Sirris/Agoria dat het merendeel van de dienstverlening klimaat en energie opneemt.
Vooruitblik 2021	De toewijzing van jaar 2 van het contract is in voorbereiding. De dienstverlening op duurzaamheidsthema's zal daarin licht stijgen ten opzichte van jaar 1.
Budget 2021	Maximaal 0,85 miljoen euro, inclusief btw voor jaar 1.

Maatregel	We moedigen samenwerking tussen bedrijven aan
Maatregelnummer nota VR	142
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bEWI
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	Via bestaande lerende netwerken wordt informatie in kaart gebracht over alle huidige productiemethodes en mogelijke duurzame verbeteropties om de uitstoot van CO2 te reduceren en over de randvoorwaarden. Via dit netwerk kunnen industriële bedrijven hun praktische kennis over de mogelijkheden tot CO2-reductie bundelen. In het clusterbeleid zijn er diverse toepassingen in de 6 speerpuntclusters en de innovatieve bedrijfsnetwerken. Het contract ondernemerschap omvat o.a. de peterschapsprojecten voor ervaringsdeling.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	geen nieuwe elementen te rapporteren
Vooruitblik 2021	geen nieuwe elementen te rapporteren
Budget 2021	0 euro

Maatregel	De ontwikkeling van de ESCO-markt voor ondernemingen, met speciale aandacht voor kmo's
Maatregelnummer nota VR	160
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	PMV
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	Het "Energie-Efficiëntie Fonds (EEF)", investeert via publiekprivate partnerschappen in energie-efficiëntie bij KMO's ("ESCO"-model). Concreet investeert EEF in projecten, ESCO's of ESCO-fondsen waarbij naast elke euro die EEF in een project, ESCO of ESCO-fonds investeert, minstens één euro, in dezelfde rang of achtergesteld, aan private middelen ingebracht worden. Het beheer van deze projecten, ESCO's of ESCO-fondsen gebeurt door private beheerders.
Implementatieperiode	rapportering 2021-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	geen update nodig
Vooruitblik 2021	geen update nodig
Budget 2021	Er is geen bijkomend budget in het fonds voorzien

Energetische emissies - vergroening energiedragers

Maatregel	Vergroening van de energiedragers binnen de niet ETS-industrie
Maatregelnummer nota VR	141
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XVIII
Bevoegde entiteit	VLAIO
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	Voor het realiseren van een verdere vergroening van de energiedragers binnen de niet-ETS industrie met 10% tegen 2030 wordt ingezet op verschillende paden. Op de eerste plaats wordt ingezet op de duurzame directe opwekking van warmte, o.a. wampompen en zonnearmte, maar ook biomassa kan een rol spelen. Op de tweede plaats leidt de vergroening van het aardgas door de producenten indirect tot een lagere emissie-intensiteit van de industrie. Op de derde plaats kan een verdergaande elektrificatie van de industrie tot emissiereducties (zowel directe als indirecte) leiden. Duurzaam opgewekte hernieuwbare elektriciteit, zoals bijvoorbeeld uit wind en zonne-energie kan (deels) aangewend worden voor verwarming van productieprocessen, bijvoorbeeld via initiële omzetting in waterstof of synthetisch methaan. Ook warmte afkomstig uit geothermie heeft in bepaalde regio's een rol te spelen in de industriële warmtevoorziening van de toekomst. Een economische potentieelstudie moet uitwijzen in welke mate deze technologieën ingezet kunnen worden binnen een competitief kader voor de industrie, met het oog op de implementatie van concrete business cases en de noden op vlak van innovatie, financiering en infrastructuur.
Implementatieperiode	rapportering 2021-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	Een economische potentieelstudie moet uitwijzen in welke mate deze technologieën ingezet kunnen worden binnen een competitief kader voor de industrie, met het oog op de implementatie van concrete business cases en de noden op vlak van innovatie, financiering en infrastructuur. Deze studie is nog niet opgestart.
Vooruitblik 2021	Het bestek voor de potentieelstudie werd in mei 2021 gelanceerd.
Budget 2021	0 euro

N₂O-emissies bij caprolactamproductie

Maatregel	Realiseren van vermindering van N ₂ O-emissies bij caprolactamproductie
Maatregelnummer nota VR	143
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XIX
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Via de opmaak en opvolging van bijzondere voorwaarden in de omgevingsvergunning, wordt het betrokken bedrijf gestimuleerd tot het nemen van (voornamelijk) bijkomende end-of-pipe maatregelen ter reductie van de N ₂ O-uitstoot.
Implementatieperiode	2017-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Op regelmatige basis is er overleg met het betrokken bedrijf om de vooropgestelde timing voor het nemen van maatregelen op te volgen. Enkele technische problemen zorgden voor lichte vertraging, maar de eerste end-of-piper maatregel werd intussen opgestart.
Vooruitblik 2021	Vanaf januari 2021 zouden genomen maatregelen en investeringen leiden tot een specifieke emissie van 4,5 kg N ₂ O/ton caprolactam.
Budget 2021	0 euro

F-gas emissies

Maatregel	Verder inzetten op vermindering van de F-gas emissies
Maatregelnummer nota VR	144
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XX
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De uitstoot van F-gassen wordt verder gereduceerd. Dit wordt beoogd op basis van een transitie naar natuurlijke koelmiddelen, door middel van economische ondersteuningsinstrumentaria en stimulering van opleidingsmogelijkheden rond natuurlijke koelmiddelen. Daarnaast wordt ingezet op het bijkomend responsabiliseren van doelgroepen: er wordt een Green Deal met de distributiesector afgesloten. Ook binnen de chemische sector zal bij producenten van gefluoreerde verbindingen waarbij tijdens de productiefase F-gassen vrijkomen, op individueel bedrijfsniveau concrete afspraken worden gemaakt (al dan niet via de omgevingsvergunning), zodat zo snel mogelijk gestreefd wordt naar een F-gasuitstoot bij deze producenten van maximaal 0,15 Mton CO ₂ -eq. Tot slot wordt er ook ingezet op een verbetering van de correcte terugwinning, afvoer, en inzameling van F-gassen en F-gasbevattende installaties.
Implementatieperiode	2020-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Bij een producent van gefluoreerde verbindingen uit de chemische sector waarbij tijdens de productiefase F-gassen vrijkomen, werd het periodiek overleg verdergezet om o.a. de naleving van eerdere bijzondere voorwaarden in de omgevingsvergunning (o.a. inzake een verbeterde monitoring en rapportering van de F-gasuitstoot) van nabij op te volgen. Daarnaast werden in september 2020 bijkomende bijzondere voorwaarden in de omgevingsvergunning opgenomen om mede te garanderen dat de F-gasuitstoot bij deze producent in de toekomst tot een minimum wordt beperkt. Intensief overleg met het oog op het afsluiten van een Green Deal "Klimaatvriendelijke Koeling" met de retail-sector (supermarkten en voedingsbedrijven) en koeltechnische bedrijven werd verdergezet.
Vooruitblik 2021	De ondertekening van de Green Deal "Klimaatvriendelijke Koeling" vond plaats op 11 maart 2021. Na ondertekening werd gestart worden met de uitvoering. In 2021 worden de lopende en geplande maatregelen bij de producent van gefluoreerde verbindingen periodiek opgevolgd.
Budget 2021	0 euro

Methaanemissies

Maatregel	Methaanemissies
Maatregelnummer nota VR	145, 146
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Het reduceren van de uitstoot van CH ₄ -uitstoot tegen 2030 (zonder concrete doelstelling), door betrokkenen (Fluxys en Fluvius) in hun vrijwillige acties te ondersteunen, alsmede via toegenomen kennis inzake methaanslip bij aardgasmotoren eventuele bijkomende maatregelen te nemen.
Implementatieperiode	2020-2030
Status	implementatie opgestart
Voortgang 2020	Overleg met Fluys omtrent hun actieplan vond plaats, overleg met Fluvius (rond opmaak van een actieplan) wordt gepland in november 2020. De studie rond methaanslip aardgasmotoren is in december 2020 gegund aan VITO en begin 2021 opgestart.
Vooruitblik 2021	Er wordt overleg ingepland met Fluvius omtrent het actieplan. Er worden eventuele bijkomende beleidsmaatregelen geformuleerd op basis van resultaten studie methaanslip.
Budget 2021	0 euro

Afval

Maatregel	Implementatie langetermijnvisie afvalverwerkingsinstallaties
Maatregelnummer nota VR	163
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXII
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De realisatie van een effectieve vermindering van het afvalaanbod moet er toe leiden dat de verbrandingscapaciteit in Vlaanderen stelselmatig wordt afgebouwd, te beginnen met de minst performante capaciteit of die met de hoogste uitstoot.
Implementatieperiode	2016-2050
Status	Gepland
Voortgang 2020	De langetermijnvisie op verbranden en storten werd eind 2020 als mededeling voorgelegd aan de Vlaamse Regering. We maken eerst werk van een daling van de aangeboden hoeveelheid afval voor verbranding. Van zodra het aanbod aan brandbaar afval structureel is gedaald, bouwen we de capaciteit voor afvalverbranding proportioneel af. Op die manier vermijden we zowel capaciteitstekorten als structurele overcapaciteit. De OVAM zal een instrument ontwikkelen dat de vrijwillige afbouw van de minst performante capaciteit ondersteunt.
Vooruitblik 2021	In 2021 start de opbouw van een Dynamische Energie Atlas (DEA), die het mogelijk maakt om capaciteit in te plannen rekening houdend met het aanbod restafval enerzijds en de energievraag anderzijds.
Budget 2021	0,07 miljoen euro (onderzoeksbudget 'Optimalisatie van een Dynamische Energie Atlas voor de ruimtelijke inplanting van afvalverwerkingsinstallaties')

Maatregel	Inzetten op voorvergisting GFT-afval
Maatregelnummer nota VR	164
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXI
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Bij voorvergisting van GFT-afval, vooraleer het afval gecomposteerd wordt, komt biogas vrij dat nadien gevaloriseerd kan worden voor de productie van hernieuwbare energie. Hiertoe zullen composteringsinstallaties voor GFT-afval (gedeeltelijk) omgebouwd worden tot voorvergisting met na-compostering waar dat technisch en economisch haalbaar is.
Implementatieperiode	2015-2025
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Vergisting van gft-afval met nacompostering en biogaswinning levert een betere CO2-balans op dan verbranding. We stimuleren bijkomende investeringen in de realisatie van voorvergistingsinstallaties bij gft-compostering. Geen subsidies voor investeringen in voorvergistingsinstallaties van lokale besturen toegekend in 2020.
Vooruitblik 2021	Een subsidiebedrag van 1,5 miljoen euro is voorzien voor investeringen van lokale besturen in voorvergistingsinstallaties.
Budget 2021	1,5 miljoen euro

Maatregel	Uitbreiding van gescheiden inzameling van kunststoffen met bijhorende sorteer- en recyclagecapaciteit
Maatregelnummer nota VR	165
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXI
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De gescheiden inzameling en recyclage van kunststoffen bij huishoudens en bedrijven wordt opgedreven om zo de CO2-uitstoot van verbranding en primaire plastic productie te verlagen. De reeds voorziene uitbreiding van de PMD-zak met alle kunststofverpakkingen, moet tot een belangrijke reductie kunnen leiden van de kunststoffen die nog in het restafval zitten.
Implementatieperiode	2019-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het in 2020 goedgekeurde actieplan kunststoffen heeft als krachtlijnen efficiënter gebruik van kunststoffen, meer selectieve inzameling, meer recyclage en meer afzet voor recyclaten. Een uniform P+ systeem voor de selectieve inzameling van alle huishoudelijk verpakkingsafval wordt in 2021 uitgerold.
Vooruitblik 2021	Een uniform P+ systeem voor de selectieve inzameling van alle huishoudelijk verpakkingsafval wordt uitgerold tegen eind april 2021. In het kader van het LIFE IP C-MARTLIFE project worden acties rond inzameling, sortering en afzet van het recyclaat uitgevoerd door de verschillende partners met het oog op een circulaire ketenbenadering voor kunststoffen. Rechtstreekse steun aan recyclage is mogelijk via budgetten van VMH en VLAIO. Binnen relancemiddelen wordt 30 miljoen voorzien voor ondersteuning van de recyclagehub.
Budget 2021	Rechtstreekse steun aan recyclage via budgetten VMH en VLAIO. 30 mio euro binnen relance voor recyclagehub (2021 en 2022).

Maatregel	Andere beleidsmaatregelen
Maatregelnummer nota VR	166-170
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	VIII, XXI
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Diverse maatregelen: <ul style="list-style-type: none"> - instrumentenmix voor verhoging van selectieve inzameling en recyclage van vergelijkbaar bedrijfsrestafval - verplichte selectieve inzameling van OBA bij grote en middelgrote producenten - aanbod moeilijk te recycleren producten ontmoedigen via ecomodulatie en UPV - hergebruik van grondstoffen uit de stortplaats - asbestverwijdering kan plaatsen van isolatie en PV-panelen versnellen
Implementatieperiode	2019-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De code van goede praktijk voor bronsortering van bedrijfsrestafval wordt in 2021 geïmplementeerd en nauw opgevolgd. We voorzien vanaf 2021 de implementatie van de verplichte selectieve inzameling van organisch-biologisch afval (inclusief keukenafval) bij grotere bedrijven en instellingen. Via het instrument van UPV, wordt een beleid uitgestippeld rond bedrijfsverpakkingen dat meer aandacht heeft voor hergebruik, hoogwaardige recyclage en uitbouw van lokale afzetmarkten voor recyclaat. We stimuleren een hoogwaardige herontwikkeling van stortplaatsen via de ondersteuning van opwaarderingstrajecten en leveren zo een bijdrage aan de (klimaats)beleidsdoelstellingen. Het asbestafbouwbeleid wordt optimaal afgestemd op de realisatie van de Vlaamse beleidsdoelstellingen rond woonkwaliteit, renovatie en energieprestatie van gebouwen, zoals ook voorzien in de langetermijnstrategie voor de renovatie van gebouwen.
Vooruitblik 2021	Verderzetting activiteiten zoals in 2020.
Budget 2021	0

LULUCF

Verbeteren LULUCF monitoring

Maatregel	Uitbouwen van een volwaardige LULUCF emissie-inventaris
Maatregelnummer nota VR	171
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMM - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Implementatie van een landgebruiksmatrix voor 2018 tegen 15/03/2023. Implementatie van nieuwe carbon uptake factor – afhankelijk van uitrol bodemkoolstofmonitoringsnetwerk.
Implementatieperiode	15/03/21: voor de carbon uptake factor van de Vlaamse bossen. De optimalisatie van de LULUCF inventaris is een continu proces.
Status	Gepland
Voortgang 2020	Validatie van de berekeningen voordat deze in de emissieberekeningen van de LULUCF-sector gebruikt kunnen worden.
Vooruitblik 2021	De nieuwe carbon uptake factor zal ongetwijfeld tijdens een review onder de loep genomen worden, en kan in het kader daarvan nog aan wijzigingen onderworpen worden. Daarnaast zal er in de loop van 2021 al bekeken worden of er al gestart kan worden aan het opmaken van de landgebruiksmatrix van 2018.
Budget 2021	Voorlopig wordt er bij VMM geen extra budget hiervoor vastgelegd.

Maatregel	Uitbouwen van een koolstofmonitoringsysteem
Maatregelnummer nota VR	171
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMM - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De koolstofstocks in de bodem worden bepaald voor de landgebruiksklassen akkerbouw, grasland, bos, natuur en ruimtebeslag. De meetpunten worden gestratificeerd verspreid over Vlaanderen per landgebruiksklasse. Na het bepalen van de huidige toestand (TO) worden de veranderingen gemonitord. Ook de evolutie bij verandering van landgebruiksklasse wordt opgevolgd.
Implementatieperiode	2021-2025
Status	Gepland
Voortgang 2020	Vorbereiding meetstrategie afgerond.
Vooruitblik 2021	Opstarten effectieve veldmetingen voor het C-monitoring netwerk.
Budget 2021	2 miljoen euro voor 4 jaar.

Maatregel	Opmaken van een LULUCF actieplan met prognoses
Maatregelnummer nota VR	172
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Het LULUCF beleid is geïntegreerd in het VEKP 2021-2030. De ontwikkeling van een Vlaams LULUCF-actieplan zal toelaten om het LULUCF beleid uit het VEKP verder te concretiseren, te onderbouwen, richting te geven en bij te sturen in functie van de LULUCF doelstelling. Het actieplan zal ook in steek geven voor de komende VEKP planning en rapportering.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	Vorbereiding van de opstart van de werkgroep LULUCF.
Vooruitblik 2021	Opstart werking van LULUCF werkgroep met VEKP trekkers en wetenschappers (ILVO, INBO) in functie van een coherent Vlaams LULUCF beleid (no-debit rule in VEKP en stapsgewijze ontwikkeling van Vlaams LULUCF actieplan o.m. in functie van beschikbare gegevens).
Budget 2021	0

Terugdringen van bijkomend ruimtebeslag, ontharding en beheer van niet-verhard ruimtebeslag

Maatregel	Maatregelen in het kader van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.
Maatregelnummer nota VR	173
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXIII
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Het BRV is de basis voor toekomstig beleid en bestaat uit een strategische visie met doelstellingen richting 2050 en operationele beleidskaders met een operationeel beleid voor ongeveer 10 jaar.
Implementatieperiode	Definitief BRV ten vroegste 2022.
Status	Gepland
Voortgang 2020	<p>Via de Pilootgemeenten BRV worden lokale besturen ondersteund bij de opmaak van hun ruimtelijk beleid volgens de doelstellingen van het BRV. Een eerste oproep werd gelanceerd in januari 2019. In 2020 werd dit begeleidstraject uitgevoerd. Daarnaast werd in 2020 een tweede oproep gelanceerd.</p> <p>Een aantal provinciebesturen zijn eveneens aangevangen met het proces om te komen tot een ruimtelijk beleidsplan. Ook vele steden en gemeenten zijn volop bezig met de opmaak van een gemeentelijk ruimtelijk beleidsplan, en verwacht kan worden dat meerdere snel zullen volgen.</p> <p>voorbereiding ontwerp beleidskaders</p>
Vooruitblik 2021	Er werd een taskforce bouwshift opgericht met experts en stakeholders die in het najaar 2021 een advies uitbrengt. Ontwerpbeleidskaders.
Budget 2021	Niet van toepassing.

Maatregel	Programma 'Vlaanderen breekt uit' met subsidies voor onthardingsprojecten
Maatregelnummer nota VR	173
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Aan de hand van twee projectoproepen (2018 en 2019) werden 44 projecten geselecteerd en gesubsidieerd om straten, pleinen, speelplaatsen enz. te ontharden. Gekoppeld aan de subsidie werden de projecten begeleid op vlak van communicatie, ontwerpexpertise, biodiversiteit, financiële en juridische aspecten.
Implementatieperiode	Proeftuinen oproep 1: 2018-2021 Proeftuinen oproep 2: 2019-2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het begeleidingstraject voor de 22 proeftuinen ontharding 2018 is afgerond. Deze projecten werken nu zelfstandig verder met het ontharden. Het begeleidingstraject voor de 22 proeftuinen ontharding 2019 loopt af eind maart 2021. Met de Blue Deal gaf de minister van Omgeving aan een nieuw traject te willen starten, met name over het ontharden en vergroenen van steden. Dit traject wordt uitgewerkt en gelanceerd in 2021.
Vooruitblik 2021	In het voorjaar van 2021 wordt er een nieuw traject uitgewerkt om uitvoering te geven aan de Blue Deal. In dit traject zullen de meest ambitieuze gemeenten worden geselecteerd om groenblauwe dooradering en klimaatadaptatie te realiseren aan de hand van minstens 3 quick-win-projecten en één grootschaliger project. Hiervoor wordt 15 miljoen euro voorzien. Daarnaast wordt 3,5 miljoen euro voorzien voor micro-ingrepen via lokale partnerschappen en een campagne rond het traject.
Budget 2021	20 miljoen (waarvan 4 miljoen vermoedelijk pas in 2022 zullen worden vastgelegd)

Verhoogde koolstofopslag in de land- en tuinbouw door koolstofvoorraden te behouden, koolstofopslag te bevorderen en te valoriseren

Maatregel	Behoud van koolstofvoorraden en bescherming C-hotspots
Maatregelnummer nota VR	174
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXVII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Deze maatregel kan breed opgevat worden en dient nog deels ingevuld te worden, maar zal sterk beïnvloed worden door het nieuwe GLB (2023-2027) wat betreft de randvoorwaarden en interventies.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 werd het GLB-plan verder voorbereid.
Vooruitblik 2021	Acties als interventies binnen het GLB Strategisch Plan in voorbereiding: hierover komt in 2021 besluitvorming.
Budget 2021	Nog geen budget vastgelegd.

Maatregel	Bevorderen van koolstofopslag (boven- en ondergronds; teelten, technieken, ...)
Maatregelnummer nota VR	174
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXVII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Deze maatregel kan breed opgevat worden en dient nog deels ingevuld te worden, maar zal sterk beïnvloed worden door het nieuwe GLB (2023-2027) wat betreft de randvoorwaarden en interventies.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Gepland
Voortgang 2020	Opvolgen gefinancierde C-projecten uit 2019 en oproep tot demoprojecten. Ter beschikking stellen van subsidies voor relevante investeringen binnen VLIF (zowel investeringssteun als NPI). Voorbereiding GLB-plan.
Vooruitblik 2021	Acties als interventies binnen het GLB Strategisch Plan in voorbereiding; hierover komt in 2021 besluitvorming. Faciliteren boerderijcomposter (actie o.l.v. OVAM) binnen Actieplan Biomassa en Reststromen Circulair.
Budget 2021	Nog geen budget vastgelegd

Maatregel	Valorisatie van koolstofopslag door land- en tuinbouw (boven- en ondergronds)
Maatregelnummer nota VR	174
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXVII
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	Er worden verschillende pistes onderzocht om koolstofopslag door land- en tuinbouw te valoriseren. Dit kan zowel via de private markt (C-markt) of via de overheid (bv. GLB). Om valorisatie mogelijk te maken dienen ook nog inspanningen te gebeuren op vlak van monitoring en borging van 'carbon farming' acties.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 werd door dLV en ILVO een LIFE preparatory project ingediend 'CarbonCounts' dat zich zal buigen over een geodataplatform voor de monitoring van carbon farming alsook de mogelijkheden voor een carbon farming markt in Vlaanderen.
Vooruitblik 2021	Indien CarbonCounts project wordt goedgekeurd: opstart project. Indien niet goedgekeurd: bekijken andere opties en financieringskanalen.
Budget 2021	Budget afhankelijk van goedkeuring project.

Verhoogde koolstofopslag in bos en natuur

Maatregel	Voorkomen van ontbossing en verlies van langliggende graslanden
Maatregelnummer nota VR	175
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	ANB - INBO - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De bescherming van bossen en (bepaalde) langliggende graslanden gebeurt via de bestaande beschermingsregimes van het natuurbeleid (o.a. verbod op ontbossing en vegetatiewijziging). Deze vertrekken echter vanuit het belang van de natuur zodat (zeker de afwijkingen en compensaties) niet per definitie optimaal zijn vanuit klimaatdoelstelling. Daarom wordt in tweede instantie nagegaan hoe deze aanpak vanuit klimaatstandpunt kan worden geoptimaliseerd.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De middelen van het bossencompensatiefonds worden zo efficiënt mogelijk ingezet.
Vooruitblik 2021	Het huidige beleid op vlak van de bescherming van vegetaties en ontbossing wordt geëvalueerd in functie van de bijdrage daarvan aan de no debit-doelstelling voor de sector LULUCF en mogelijke pistes om die bijdrage te optimaliseren worden verkend. De middelen van het bossencompensatiefonds worden zo efficiënt mogelijk ingezet.
Budget 2021	7 miljoen euro

Maatregel	Programma 'Meer bos voor Vlaanderen' - aanleg bijkomend bos
Maatregelnummer nota VR	176
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXIV, XXVI
Bevoegde entiteit	ANB - INBO - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Tegen 2030 zal in Vlaanderen 10.000 ha bijkomend bos aangelegd worden, waarvan 4.000 ha tegen 2024.
Implementatieperiode	2019-2030
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	<p>De integrale aanpak met samenwerking met stakeholders voor de bosuitbreiding werd uitgevoerd met acties op vlak van financiële, inhoudelijke en praktische ondersteuning van de bebossers.</p> <p>In 2020 heeft ANB 173,56 ha aangekocht voor bosuitbreiding.</p> <p>In het plantseizoen 2019-2020 werd door de partners binnen de bosalliantie in totaal 71,8 ha aangeplant: 41,0 ha (VO), 3,6 ha (bosgroepen), 15,0 ha (natuurverenigingen), 8,3 ha (openbare besturen), en 3,9 ha (privaat en bedrijven). In het lopende seizoen 2020-2021 tot nu toe 195,8 ha: 142,1 ha (VO), 17,6 ha (bosgroepen), 16,0 ha (natuurverenigingen), 6,2 ha (openbare besturen), en 13,9 ha (privaat en bedrijven).</p> <p>In 2020 werd er voor een bedrag van € 217.656 vastgelegd voor 20 bebossingssubsidies voor een oppervlakte van 34,05 ha.</p>
Vooruitblik 2021	De integrale aanpak met samenwerking met stakeholders voor de bosuitbreiding wordt voortgezet met acties op vlak van financiële, inhoudelijke en praktische ondersteuning van de bebossers.
Budget 2021	22,130880 miljoen euro

Maatregel	Bijkomende natuur onder effectief beheer
Maatregelnummer nota VR	176
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXIV, XXVI
Bevoegde entiteit	ANB - INBO - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Tegen 2024 wordt 20.000 bijkomende ha natuur onder effectief beheer gebracht.
Implementatieperiode	2019-2024
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Aan het einde van 2020 staat 94.329 ha onder effectief natuurbeheer. Dit is een stijging met 1.105 ha. Vanaf 2018 werden de verschillende types beheerplannen geïntegreerd tot één nieuw type, het natuurbeheerplan (BVR van 14/07/2017). Daarin worden vier ambitieniveaus onderscheiden. In terreinen van het type 2, 3 en 4 wordt een hogere natuurkwaliteit nagestreefd en deze maken deel uit van deze indicator. Tegen eind 2023 zullen alle beheerplannen omgezet moeten zijn naar de nieuwe natuurbeheerplannen. Tot dan worden alle met de drie types vergelijkbare beheerplannen meegeteld. Pas vanaf 2024 zal een nauwkeurige analyse van de oppervlakte met natuurstreefbeelden mogelijk zijn.
Vooruitblik 2021	De opmaak van beheerplannen wordt verder gestimuleerd met financiële, inhoudelijke en praktische ondersteuning. Vanaf 2018 werden de verschillende types beheerplannen geïntegreerd tot één nieuw type, het natuurbeheerplan (BVR van 14/07/2017). Daarin worden vier ambitieniveaus onderscheiden. In terreinen van het type 2, 3 en 4 wordt een hogere natuurkwaliteit nagestreefd en deze maken deel uit van deze indicator. Tegen eind 2023 zullen alle beheerplannen omgezet moeten zijn naar de nieuwe natuurbeheerplannen. Tot dan worden alle met de drie types vergelijkbare beheerplannen meegeteld. Pas vanaf 2024 zal een nauwkeurige analyse van de oppervlakte met natuurstreefbeelden mogelijk zijn.
Budget 2021	6,25 miljoen euro

Maatregel	Aangepast bosbeheer
Maatregelnummer nota VR	177
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	ANB - INBO - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Klimaatvriendelijk bosbeheer
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De resultaten van de tweede Vlaamse Bosinventarisatie wijzen op een gunstige evolutie in onze bossen. Het succesvolle beleid op vlak van bosbeheer wordt verdergezet met onder meer financiële, inhoudelijke en praktische ondersteuning.
Vooruitblik 2021	De resultaten van de tweede Vlaamse Bosinventarisatie wijzen op een gunstige evolutie in onze bossen. Het succesvolle beleid op vlak van bosbeheer wordt verdergezet met onder meer financiële, inhoudelijke en praktische ondersteuning.
Budget 2021	6,25 miljoen euro

Maatregel	Integraal waterbeheer, inrichting en vernatting
Maatregelnummer nota VR	178
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	XXV
Bevoegde entiteit	ANB - INBO - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Verhoogde opslag door integraal waterbeheer, inrichting en vernatting.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	<p>In 2020 werd de Blue Deal opgezet met onder meer het project Natte Natuur dat de opmaak en uitvoering betreft van een meerjarenprogramma voor valleierstel en herstel van natte natuur. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het herstel en de bescherming van veengebieden die de grootste hoeveelheid water kunnen vasthouden en ook veel koolstof opslaan. In 2020 werd er 21.387.000 euro uitgegeven voor deze projecten.</p> <p>Vanaf 2018 werden de verschillende types beheerplannen geïntegreerd tot één nieuw type, het natuurbeheerplan (BVR van 14/07/2017). Het is pas in dit nieuwe systeem dat op een realistische manier een overzicht gemaakt kan worden van de oppervlakte wetland-natuurdoelen onder passend beheer. Eind 2023 zullen alle beheerplannen omgezet moeten zijn naar de nieuwe natuurbeheerplannen. Pas vanaf 2024 zal een nauwkeurige analyse van de oppervlakte wetland met natuurstreefbeelden mogelijk zijn.</p>
Vooruitblik 2021	<p>In 2021 wordt de in 2020 opgezette Blue Deal verder uitgerold met onder meer het project Natte Natuur dat de opmaak en uitvoering betreft van een meerjarenprogramma voor valleierstel en herstel van natte natuur. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het herstel en de bescherming van veengebieden die de grootste hoeveelheid water kunnen vasthouden en ook veel koolstof opslaan.</p> <p>In 2021 wordt er een projectoproep ingericht voor natte natuur met een budget van 17 miljoen euro. Er worden budgetten voorzien binnen de relanceprojecten VV34 vlaggenschipprojecten en VV36 natte natuur.</p>
Budget 2021	51,827 miljoen euro

Verhoogde koolstofopslag in houtproducten en circulaire economie

Maatregel	Verhoogde koolstofopslag in houtproducten en circulaire economie
Maatregelnummer nota VR	179
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De volgende acties worden opgestart om hoogwaardige valorisatie van houtafval te stimuleren: de vraagzijde voor producten uit gerecycleerd houtafval stimuleren, de materiaaltoepassingen voor postconsumer houtafval diversifiëren en circulariteit inbedden in de sensibiliseringscampagnes over houtverbranding.
Implementatieperiode	2021-2025
Status	Gepland
Voortgang 2020	Concrete acties i.s.m. ANB en Actieplan 'Beheer van biomassa in de open ruimte': <ul style="list-style-type: none"> - hoogwaardige stromen ter beschikking stellen voor duurzaam gebruik - symbioseplatform voor houtstromen - samenwerking tussen terreinbeheerders en vb. KLE beheerders om met natuurinvest stammen te vermarkten - afbouw huishoudelijke houtverbranding (ikv Green Deal) heroriëntering houtstroom kleine boseigenaars naar materiaaltoepassing.
Vooruitblik 2021	Verderzetting activiteiten zoals in 2020.
Budget 2021	0

Opzetten van een Vlaamse koolstofmarkt in het kader van het LULUCF beleid

Maatregel	Opzetten van een Vlaamse koolstofmarkt in het kader van het LULUCF beleid
Maatregelnummer nota VR	180
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VMM - DOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Onderzoeken of het opzetten van een Vlaamse koolstofmarkt - een marktsysteem met gecertificeerde koolstofkredieten - een aangewezen en nuttig financieringsinstrument kan zijn in het kader van LULUCF beleid. Dit is een nieuw, marktgebaseerd financieringsmechanisme om koolstofopslag in de bodem en bovengrondse biomassa te stimuleren. Aandacht zal o.a. gaan naar additionaliteit aan het gevoerde beleid, permanentie van koolstofopslag, het vermijden van negatieve effecten, de meest aangewezen rol voor de overheid. Dit in afstemming met de evoluties en initiatieven op Europees vlak.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	Opvolging internationale evoluties en projecten.
Vooruitblik 2021	Opvolging internationale evoluties en projecten.
Budget 2021	0

Transversaal beleid

Klimaatvriendelijke fiscaliteit

Maatregel	Fiscaal stimuleren zachte mobiliteit:
Maatregelnummer nota VR	314
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLABEL
Bevoegde minister	Financiën en Begroting
Korte beschrijving maatregel	Binnen de huidige Vlaamse mobiliteitsfiscaliteit wordt de zachte mobiliteit niet belast en er kan bijgevolg niet in een fiscale stimulering worden voorzien.
Implementatieperiode	Informatie niet beschikbaar.
Status	Afgelopen
Voortgang 2020	Binnen de huidige Vlaamse mobiliteitsfiscaliteit wordt de zachte mobiliteit niet belast en er kan bijgevolg niet in een fiscale stimulering worden voorzien. Vanuit het beleidsdomein FB worden hier geen maatregelen voorzien.
Vooruitblik 2021	Binnen de huidige Vlaamse mobiliteitsfiscaliteit wordt de zachte mobiliteit niet belast en er kan bijgevolg niet in een fiscale stimulering worden voorzien. Vanuit het beleidsdomein FB worden hier geen maatregelen voorzien.
Budget 2021	0

Maatregel	Op EU- (of wereld-) niveau geharmoniseerde hervorming van de fiscaliteit ten aanzien van internationale lucht- en scheepvaart
Maatregelnummer nota VR	315
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Vlaanderen is voorstander van initiatieven die op (internationaal en) Europees niveau worden ondernomen voor een geharmoniseerde koolstofbeprijzing voor de lucht- en scheepvaart; en handelt overeenkomstig op internationale en Europese fora.
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	België heeft in 2020 op verschillende EU fora (Ecofin, Raad Leefmilieu) haar steun uitgesproken t.a.v. een correcte koolstofbeprijzing van vliegverkeer. Vlaanderen zal in 2021 haar standpunt aangaande een rechtvaardige fiscaliteit van de bunkersectoren blijven verdedigen in diverse fora.
Vooruitblik 2021	
Budget 2021	0

Klimaatmitigatie via ruimtelijke ordening

Maatregel	Ruimtelijk beleid op alle bestuursniveaus ter realisatie doelstellingen Strategische Visie Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
Maatregelnummer nota VR	geen nummer
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Het BRV is de basis voor toekomstig beleid en bestaat uit een strategische visie met doelstellingen richting 2050 en operationele beleidskaders met een operationeel beleid voor ongeveer 10 jaar.
Implementatieperiode	Definitief BRV ten vroegste 2022.
Status	Gepland
Voortgang 2020	<p>Vorbereiden opmaak ontwerp beleidskaders</p> <p>Via de Pilotgemeenten BRV worden lokale besturen ondersteund bij de opmaak van hun ruimtelijk beleid volgens de doelstellingen van het BRV. Een eerste oproep werd gelanceerd in januari 2019. In 2020 werd dit begeleidstraject uitgevoerd. Daarnaast werd in 2020 een tweede oproep gelanceerd.</p> <p>Een aantal provinciebesturen zijn eveneens aangevangen met het proces om te komen tot een ruimtelijk beleidsplan. Ook vele steden en gemeenten zijn volop bezig met de opmaak van een gemeentelijk ruimtelijk beleidsplan, en verwacht kan worden dat meerdere snel zullen volgen.</p>
Vooruitblik 2021	<p>Er werd een taskforce bouwshift opgericht met experts en stakeholders die in het najaar 2021 een advies uitbrengt.</p> <p>Ontwerpbeleidskaders met een sterke uitvoeringsgerichte agenda zullen worden uitgewerkt. We zoeken daarbij coalities op regionale schaal voor realisaties op het terrein inzake bouwshift, versterking open ruimte, groenblauwe dooradering en andere doelstellingen van het ruimtelijk beleid.</p>
Budget 2021	Niet van toepassing.

Maatregel	Monitoring om te evalueren of de bijdrage van de ruimte aan klimaatmitigatie of –adaptatie in de goede richting evolueert en of dit voldoende snel gebeurt om adequaat bij te dragen aan de klimaat- en energiedoelstellingen in de periode 2021-2030
Maatregelnummer nota VR	geen nummer
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	I
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Nog geen informatie beschikbaar.
Implementatieperiode	Nog geen informatie beschikbaar.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Volgens berekeningen met het landgebruiksbestand en het hierop gebaseerde ruimtebeslag (toestand 2013, 2016 en 2019) bedraagt de groei per dag in de periode 2013-2016 5,12 ha/dag en 4,99 ha/dag in 2016-2019. Afgerond blijft er in die periode 2013-2019 dus een constante groei van 5 ha per dag , en is er dus nog geen belangrijke daling van het bijkomend ruimtebeslag ingezet.
Vooruitblik 2021	Het Ruimterapport wordt gepubliceerd einde 2021, met een update van een groot aantal indicatoren. Een aantal van die indicatoren zijn nu al beschikbaar als Vlaamse Openbare Statistiek (VOS).
Budget 2021	Nog geen informatie beschikbaar.

Maatregel	Wegwerken regelgevende belemmeringen e.d. die slim, flexibel ruimtegebruik en innovatieve woon-en werkvormen in de weg staan en stimuleren impulsprojecten nieuwe ruimtelijke realisaties met aandacht voor ruimtelijke en klimaat-en energiedoelen
Maatregelnummer nota VR	geen nummer
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	I
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	<ul style="list-style-type: none"> - Wijziging regelgeving zorgwonen - Aanpassing subsidieregeling voor de sanering van leegstaande bedrijfsruimten - Project 'sneller en beter', cfr relanceplan Vlaamse Veerkracht <ul style="list-style-type: none"> o Versnelling beroepsprocedures o Evaluatie omgevingsvergunningsdecreet en andere optimalisaties o Modernisering milieueffectenrapportage o Ontwikkeling omgevingsbesluit o Digitale optimalisaties (omgevingsloket)
Implementatieperiode	Na 2022.
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 werd de wijziging van de regelgeving rond zorgwonen voorbereid. Het decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 wat betreft zorgwonen werd op 9 juni 2021 aangenomen door het Vlaams Parlement en op 18 juni 2021 bekrachtigd en afgekondigd door de Vlaamse Regering.
Vooruitblik 2021	<p><u>Uitgevoerd 2021:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Decreet leegstaande bedrijfsruimten werd op 16 juni 2021 aangenomen door het Vlaams Parlement en op 18 juni 2021 bekrachtigd en afgekondigd door de Vlaamse Regering. Subsidiepercentages aangepast om rekening te houden met o.a. verhoging ruimtelijk rendement; de ontharding en vergroening; transitie naar hernieuwbare energie en klimaatneutraliteit; de versterking van de verweving van activiteiten, of van gedeeld of meervoudig ruimtegebruik. - Wijziging noodzaak medewerking architect voor de plaatsing van verplaatsbare voorgemonteerde of modulaire constructies. - Voor de voortgang van het project 'sneller en beter': zie monitoring relanceplan Vlaamse Veerkracht (project VV159) <ul style="list-style-type: none"> o Ontwerpdecreet tot wijziging van het DBRC-decreet tot optimalisatie van de procedures werd goedgekeurd. Evaluatie omgevingsvergunningsdecreet werd uitgevoerd met aantal aanbevelingen tot verbetering. o Conceptnota inzake modernisering MER wordt uitgewerkt. o Conceptnota inzake omgevingsbesluit wordt uitgewerkt. o De digitale optimalisaties worden ontwikkeld en kunnen in het najaar start de testfase..

	<u>Vooruitblik:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsbesluit Zorgwonen opmaken, goedkeuren en in werking treden. - Uitvoeringsbesluit leegstaande bedrijfsruimten opmaken, goedkeuren en in werking treden. Een decreetswijziging inzake optimalisaties aan de omgevingsvergunning zal worden opgestart - Een decreetswijziging (DABM) inzake modernisering milieueffectenrapportage zal worden opgestart.
Budget 2021	Niet van toepassing.

Groene en circulaire economie

Maatregel	We onderzoeken de oprichting van een CO2-backbone
Maatregelnummer nota VR	320
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLAIO
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	Een CO2-backbone moet dienen voor de (tijdelijke) opslag, het transport en het gebruik van CO2 ter bevordering van de circulaire koolstofeconomie. Enerzijds kan de afgevangen CO2 hergebruikt worden in industriële processen, zodat de koolstof doorheen de waardeketen in circulatie gehouden wordt. Anderzijds kan de CO2 tijdelijk opgeslagen worden met het oog op permanente ondergrondse opslag in het buitenland, zogenaamde carbon capture & storage (CCS).
Implementatieperiode	2021-2030
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Financiering vanuit de Connecting Europe Facility werd voor de designfase van Port of Antwerp toegekend. De Vlaamse cofinanciering is in voorbereiding.
Vooruitblik 2021	De aanmelding bij de Europese Commissie voor de toelating van de Vlaamse cofinanciering voor de CCS backbone, gedeelte Antwerpen. De beslissing van de Europese Commissie wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2021. In geval van een positieve beslissing wordt aansluitend een beslissing van de Vlaamse Regering voorbereid. De indiening van FEED fase CCS backbone gedeelte Northseaport wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2021.
Budget 2021	Cofinanciering FEED fase gedeelte Haven van Antwerpen is voorzien voor midden 2021.

Maatregel	Verderzetten van een transitieprogramma circulaire economie, en uitwerken en uitrollen van roadmap circulaire economie (Omgeving)
Maatregelnummer nota VR	321 323
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM als trekker en als co-trekker dEWI
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Er is nood aan een breed gedragen transitieprogramma voor circulaire economie dat tot stand komt in een partnerschap tussen sleutelstakeholders en de Vlaamse overheid. Het is belangrijk dat dit partnerschap wordt verdergezet zodat Vlaanderen Circulair zijn rol kan blijven spelen als katalysator, verbinder en innovator. Er zal een roadmap circulaire economie uitgewerkt worden met concrete doelstellingen voor grondstoffengebruik.
Implementatieperiode	2020-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Eind 2020 werd de nieuwe governance van Vlaanderen Circulair goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De verschillende partners gaan aan de slag met zes thematische werkagenda's: circulair bouwen, chemie/kunststoffen, de maakindustrie, de bio-economie, waterkringloop en de voedselketen. Parallel aan de werkagenda's zet Vlaanderen Circulair in op zeven hefboomen: financiering, communicatie en jobs & skills voor de circulaire economie, onderzoek, circulair aankopen, innovatie en ondernemerschap en aanpassingen aan beleidsinstrumenten.
Vooruitblik 2021	Voor elk van de zes werkagenda's werkt Vlaanderen Circulair in 2021 een actieprogramma uit. In 2021 wordt ook de roadmap CE uitgewerkt die in kaart brengt waar we momenteel staan op het vlak van circulaire economie, waar we naartoe willen en hoe we de kloof om daar te geraken kunnen overbruggen. In die roadmap komen de werklijnen van de verschillende werkagenda's samen en beschrijven we de visie en doelstellingen, de strategie voor de volgende decennia. Vlaanderen als recyclagehub uitbouwen (met focus op luiers, asbest, textiel, matrassen, kunststoffen): in 2021 is een voorstel voor beoordelingskader uitgewerkt en zijn steunmaatregelen ihkv relanceplan operationeel.
Budget 2021	Werkingsmiddelen VC: 2 miljoen euro (waarvan helft afkomstig van EWI) Relanceplan recyclagehub (OVAM): 30 miljoen euro

Maatregel	Verderzetten van een transitieprogramma circulaire economie, en uitwerken en uitrollen van roadmap circulaire economie (EWI)
Maatregelnummer nota VR	321 323
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM als trekker en als co-trekker dEWI
Bevoegde minister	Economie, Wetenschap, Innovatie
Korte beschrijving maatregel	Er is nood aan een breed gedragen transitieprogramma voor circulaire economie dat tot stand komt in een partnerschap van sleutelstakeholders en de Vlaamse overheid. Het is belangrijk dat dit partnerschap wordt verdergezet zodat Vlaanderen Circulair (VC) zijn rol kan blijven spelen als katalysator, verbinder en innovator. Er zal een roadmap circulaire economie uitgewerkt worden met concrete doelstellingen voor grondstoffengebruik.
Implementatieperiode	2020-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Eind 2020 werd de nieuwe governance van Vlaanderen Circulair goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De verschillende partners gaan aan de slag met zes thematische werkagenda's: circulair bouwen, chemie/kunststoffen, de maakindustrie, de bio-economie, waterkringloop en de voedselketen. Parallel aan de werkagenda's zet Vlaanderen Circulair in op zeven hefboomen; financiering, communicatie en jobs & skills voor de circulaire economie, onderzoek, circulair aankopen, innovatie en ondernemerschap en aanpassingen aan beleidsinstrumenten.
Vooruitblik 2021	EWI/VLAIO starten in 2021 met de concrete implementatie van de projecten onder de werkagenda's 'Bio-economie' en 'Maakindustrie', waaronder een roadmapstudie en de inzet van innovatie-instrumenten.
Budget 2021	Relanceplan middelen EWI: 10 miljoen euro (bouw) + 15 miljoen euro (maakindustrie)

Maatregel	Stimuleren van circulaire oplossingen via publieke en private aankoopopdrachten
Maatregelnummer nota VR	317
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Verder werken op de inzichtentools en instrumenten die ontwikkeld zijn in de Green Deal Circulair Aankopen (liep van 2017-2019 met meer dan 150 deelnemers - aankopers en facilitoren). Ontsluiten van de goede praktijken. Circulaire voorrangregels instellen bij overheidsopdrachten en private bedrijven stimuleren om in te zetten op circulair aankopen.
Implementatieperiode	2017-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	<p>Acties in 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontsluiting van cases, aanbieders en geleerde lessen GDCA en recente ontwikkelingen via www.circulairaankopen.be (ook in het Engels) - Eindrapport GDCA gepubliceerd - Leerlessen GD gedeeld op Vlaams GD-platform - White paper over de methodologie van de GDCA ter inspiratie van andere communities of practice - Voorbereiding opstart van sector specifieke communities of practice in samenwerking met andere partners (FIDO, VVSG, The Shift, BBL,...) - Regelmatige uitwisseling met het Facilitair Bedrijf en Departement Omgeving, uitwisseling op initiatief van de BeNeLux en met Leefmilieu Brussel en de Waalse GDAC - Opvolging en ondersteuning van de Vlaamse pilots en uitwisseling met internationale partners in het kader van Interreg NSR ProCirc - Specifieke call CE en Energietransitie van PIO in 2020 - Uitwisseling collega's OVAM (GD Duurzame zorg, GD distributiesector, project kunststofrecyclaten,...)
Vooruitblik 2021	<p>We voorzien nauwe ondersteuning van de Vlaamse ProCirc-pilots om op die manier knelpunten enerzijds te vertalen in oplossingen die we breed kunnen delen. En anderzijds naar beleidsadvies.</p> <p>We zijn voorzitter van de ECESP Leadership Group for Circular Procurement. Samen met FIDO, SPW, HFB en departement omgeving zullen we ook een Belgische Community of Practice organiseren voor overheidsaankopen van ICT. Door de vernieuwde governance van Vlaanderen Circulair wordt in 2021 de hefboom 'circulair aankopen' vormgegeven met de verschillende stakeholders.</p>
Budget 2021	0,02 miljoen euro (kennisopdrachten ihkv EU project PROCIRC)

Maatregel	Green Deals gebruiken voor de transformatie naar een circulaire economie
Maatregelnummer nota VR	318
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De Green Deals helpen om de knelpunten die er zijn in kaart te brengen en door samenwerking tussen de deelnemende organisaties te zorgen voor oplossingen, vertaald in nieuw beleid, nieuwe businessmodellen en markten. Samen experimenteren en leren. De oproep voor projecten in de Green Deal Circulair Bouwen en in de call circulaire bouweconomie loopt nog en kan nieuwe projecten opleveren.
Implementatieperiode	2017-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Om het experimenteren en kennisdelen kracht bij te zetten werken we met grote netwerken die samen experimenteren en hun kennis delen via Green Deals. De Green Deal Circulair Aankopen en de Green Deal Circulair Bouwen zorgen voor een ruim netwerk, het samenbrengen van veel projecten en een versnelling in het delen van informatie rond deze thema's.
Vooruitblik 2021	Tegen medio 2021 is er een Green Deal tussen overheid en distributie om de milieu-impact van verpakkingen op de markt te verminderen via preventie en hergebruik. In 2021 wordt een nieuw Preventieprogramma "Circulair bouwen" opgemaakt, voortbouwend op de conclusies van de Proeftuin en de Green Deal Circulair Bouwen.
Budget 2021	0,065 miljoen euro (begeleiding actiedagen GDCB) 0,04 miljoen euro (inschatting budget GD Distributie) + 1,76 mio euro wordt voorzien vanuit de verpakkende industrie

Maatregel	Uitbouw van een symbioseplatform
Maatregelnummer nota VR	319
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	We ontwikkelen en ondersteunen een Vlaams platform, het symbioseplatform, om gegevens uit te wisselen over reststromen en de mogelijkheden om deze opnieuw te gebruiken als grondstof.
Implementatieperiode	2012-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het symbioseplatform wordt stelselmatig uitgebreid met nieuwe functionaliteiten. We faciliteren het afstemmen van vraag en aanbod door het bestaande symbioseplatform in te zetten bijkomende materiaalstromen zoals biomassa uit bos-, natuur- en landschapsbeheer, nutriënten en bouwmaterialen. Vanaf 2021 zal de exploitatie van het symbioseplatform gebeuren via een marktbevraging en wordt ingezet op co-financiering van het platform.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt een realistisch verdienmodel voor het symbioseplatform in kaart gebracht en wordt de beslissing over het in de markt plaatsen van de symbiosewerking genomen en uitgevoerd. Er is budget voorzien voor de uitbesteding van een aantal taken nodig voor de exploitatie van het symbioseplatform.
Budget 2021	0,15 miljoen euro

Maatregel	Een aangepast wettelijk kader
Maatregelnummer nota VR	322
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	We proberen stap voor stap wetgeving aan te passen om ze meer te laten aansluiten bij de noden van een circulaire economie, onder meer door meer eisen te stellen mbt levensduur, herbruikbaarheid, recycleerbaarheid en gerecycleerde inhoud.
Implementatieperiode	2017-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	We ontwikkelen een helder juridisch en financieel kader m.b.t. fiscaliteit, sociale condities, juridische eigendom en aansprakelijkheid(-verdeling), ... zodat nieuwe modellen zoals deeleconomie, product-dienstcombinaties, ... evenwaardige of zelfs meer kansen krijgen.
Vooruitblik 2021	De initiatieven in 2021 zijn afhankelijk van de concrete invulling van de hefboomen 'Beleidsinstrumenten' en 'Financiering' van Vlaanderen Circulair. Deze hefboomen zijn momenteel nog in opstart.
Budget 2021	0

Maatregel	Stimuleren van veranderingsgericht bouwen
Maatregelnummer nota VR	324
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	We willen veranderingsgericht bouwen stimuleren door opdrachtgevers en actoren in de bouwsector te informeren en te sensibiliseren. Informatie en ervaringen rond het thema worden uitgewisseld in de Green Deal Circulair Bouwen. De website en het e-platform rond circulair bouwen van Vlaanderen Circulair delen veel informatie over goede praktijken. We onderzoeken knelpunten die veranderingsgericht verbouwen bemoeilijken en mogelijke oplossingsrichtingen. Deel II van de Proeftuin Circulair Bouwen wordt in 2021 opgestart.
Implementatieperiode	Nog geen informatie beschikbaar.
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De projecten van de call Circulaire stad en circulair ondernemen werden opgevolgd. Hieruit werden leerlessen gecapteerd die voeding vormen voor de onderzoeksvragen van de Proeftuin. Via een nieuwe gerichte call Circulaire Bouweconomie konden eind december 2020 29 projecten gesubsidieerd worden. Verschillende van deze projecten werken rond het thema veranderingsgericht bouwen. Er werden verschillende presentaties gegeven rond veranderingsgericht bouwen. Het thema kwam ook aan bod op de actiedagen van Vlaanderen Circulair. De bouwcatalogus Circulair Bouwen op de website van de OVAM werd geüpdatet: er werden een aantal praktische voorbeelden toegevoegd en de catalogus werd uitgebreid met wand- en plafondafwerking.
Vooruitblik 2021	Deel II van de Proeftuin Circulair Bouwen wordt opgestart. Het onderzoek spitst zich toe op deze 3 vragen: 1. Zin en onzin omtrent technische oplossingen voor veranderingsgericht (ver)bouwen; 2. Synergiën voor circulaire businessmodellen; 3. Overheden als accelerator voor circulaire innovatie binnen de bouwwereld. We werken aan een nieuw beleidsprogramma dat zal lopen van 2022 – 2030, waarin verschillende acties rond het thema worden opgenomen. We volgen de projecten van de gerichte call Circulaire Bouweconomie op. We nemen nog steeds actief deel aan de Green Deal Circulair Bouwen.
Budget 2021	0,2 miljoen euro (budget Proeftuin Circulair Bouwen voor 2021).

Maatregel	Stimuleren tijdelijk gebruik van gebouwen
Maatregelnummer nota VR	325
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Verantwoordelijkheid zit vooral bij lokale besturen. Vlaanderen draagt bij aan het verspreiden van goede voorbeelden, oa via de website "ruimtelijk rendement" i.s.m. Netwerk Architecten Vlaanderen (NAV).
Implementatieperiode	Doorlopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Geen specifieke acties.
Vooruitblik 2021	Website Ruimtelijk Rendement: verder opladen met 10 nieuwe verhalen i.s.m. NAV.
Budget 2021	Niet van toepassing.

Milieuverantwoorde consumptie

Maatregel	Inzetten op gedragsverandering (onder meer green deals, nudging,...)
Maatregelnummer nota VR	326
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	afhankelijk van sector
Bevoegde minister	alle betrokken ministers
Korte beschrijving maatregel	Met het oog op een meer milieuverantwoorde consumptie, werken we van het Omgevingsbeleid aan (1) een inhoudelijke basis waarop aanbevelingen en handelingsperspectieven worden ontwikkeld en (2) een aanpak om deze consumptiepatronen te stimuleren door het inzetten op gedragswetenschappelijke interventies, samenwerkingsverbanden, communicatie, sensibilisering en educatie. Vanuit OVAM wordt dit ondersteund via de financiering van diverse projecten in het kader van de jaarlijkse calls, die zowel gericht zijn op experimentele projecten als op kennisdeling. We doen bootcamps voor ondernemende jongeren, ecodesign challenges, deelname aan events en workshops vanuit het team Vlaanderen Circulair. Met de circulaire koffiebar staan we op grote events om aan de hand van de cyclus van koffie en bij een koffie geven we uitleg over de circulaire economie.
Implementatieperiode	2020-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	In samenwerking met het Vlaams Instituut Gezond Leven ontwikkelen we tegen het voorjaar van 2021 een inhoudelijk kader waaruit aanbevelingen komen om een milieuverantwoord voedingspatroon te stimuleren. Dit kader wordt gebruikt om de werking naar het onderwijs te versterken. Vanuit gedragsinzichten wordt de voedselomgeving in kaart gebracht en wordt een aanpak ontwikkeld om hierop in te grijpen. We zetten een Green Deal rond eiwitconsumptie op tegen 2021.
Vooruitblik 2021	Op 26/04/2021 werd de 'Green Deal Eiwitshift op ons bord' gelanceerd in aanwezigheid van minister Demir. Begin mei 2021 werden de onderbouwing en aanbevelingen voor een milieuverantwoord en gezond voedingspatroon gepresenteerd. Deze zullen hun doorwerking kennen naar bv. het onderwijs. Na de zomer zal de opdracht 'Voedselomgevingen in kaart en beeld' worden opgeleverd. Hierop wordt een vervolgtraject uitgedacht.
Budget 2021	0,091 miljoen euro

Maatregel	Inzetten op gedragsverandering (burgerbevraging)
Maatregelnummer nota VR	326
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	afhankelijk van sector
Bevoegde minister	alle betrokken ministers
Korte beschrijving maatregel	Grootschalige burgerbevraging, onder meer betreffende milieubewust handelen en bereidheid tot ecologisch gedrag. Zie https://gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be/naar-de-cijfers/brondata-en-metadata .
Implementatieperiode	Editie 2021 wordt gereleased juni 2021.
Status	Gepland
Voortgang 2020	De surveys werden door het veldwerkbureau uitgestuurd naar de burgers en de antwoorden werden (grotendeels in 2020) verzameld.
Vooruitblik 2021	Het veldwerkbureau heeft (via VSA) aan ABB de gepseudonimiseerde antwoorden bezorgd. Deze zullen gereleased worden in juni 2021 zodat lokale besturen met deze informatie over hun stad of gemeente aan de slag kunnen bij het uitwerken van hun beleid. Nadien worden de surveyresultaten ook bezorgd aan de Centrumsteden (elk voor hun stad) zodat zij op wijk- of districtsniveau hun beleid hierop verder kunnen afstemmen. Ook Departement Omgeving zal enkele indicatoren ontvangen om het RURA verder vorm te geven. Tot slot kunnen ook in 2021 wetenschappelijke instellingen de concrete surveyresultaten opvragen voor diepgaand wetenschappelijk onderzoek.
Budget 2021	Voor de de burgebevraging en de website-tool, werd een totaalbedrag van 1,3 miljoen euro voorzien.

Maatregel	Opleidingen en onderwijs
Maatregelnummer nota VR	327
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOV
Bevoegde minister	Onderwijs en Vorming
Korte beschrijving maatregel	Samen met Gezond Leven wordt er gewerkt aan een verruiming van de gids voor schoolmaaltijden, met aandacht voor aspecten rond duurzaamheid. De bestaande schoolmaaltijdengids wordt verruimd. Het traject is opgestart in samenwerking met MOS, Gezond Leven, en andere partners.
Implementatieperiode	2017-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De maatregel is actief.
Vooruitblik 2021	/
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Voedingsbeleid
Maatregelnummer nota VR	328
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	We ontwikkelen een coherent voedingsbeleid dat rekening houdt met ecologische, economische, sociale en gezondheidsaspecten en gericht is op een verduurzaming van ons voedingspatroon. Er worden ook sensibiliserende initiatieven genomen die inzetten op duurzame voedingspatronen, dit op basis van de voedingsdriehoek. Een oordeelkundige consumptie van lokaal geproduceerde producten wordt daarbij vooropgesteld.
Implementatieperiode	2021-...
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2020 is de opstart van het voedselbeleid voorbereid. De minister heeft in oktober haar ambitie om een voedselstrategie te ontwikkelen aangekondigd. Er is daarbij een kader met 4 strategische doelstellingen vooropgesteld. Het Netwerk Voedselbeleid werkt binnen de VO aan beleidsdomeinoverschrijdende werven, dit zijn samenwerkingen rond specifieke topics.
Vooruitblik 2021	<p>In januari 2021 heeft de minister het traject naar de 4 strategische doelstellingen voorgesteld (elementen: voedselcoalitie, voedselveranderaars, vlaggenschepen, voedselstrategie zelf en voedseltop in 2022). We werken richting de Voedseltop in 2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een voedselcoalitie zit in de cockpit van het traject • Om een voedselverhaal te maken dat langetermijneffecten kan hebben, is samenwerking met partners cruciaal, via een groep van een twintigtal partners (sector, visiedenkers, culinaire wereld, wetenschap, ...). • Geëngageerde voedselveranderaars gaan mee op pad <p>Een voedselveranderaar is iemand die de handen uit de mouwen wil steken om een voedseluitdaging aan te pakken. Je kan uit verschillende hoeken komen: vernieuwers, ondernemers, onderzoekers, studenten, vertegenwoordigers van middenveldorganisaties, geëngageerde burgers, ...In het voorjaar van 2021 komt er een oproep om voorstellen rond voedseluitdagingen aan te pakken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samen staan we sterker: beloftevolle voorstellen worden door voedselveranderaars uitgewerkt tot vlaggenschepen <p>Als de projectvoorstellen zijn binnengestroomd worden ze beoordeeld (en eventueel gekoppeld aan andere ideeën) door de voedselcoalitie. De meest beloftevolle ideeën kunnen dan via projecten verder uitgewerkt worden. Hierbij krijg je steun van de experts uit de voedselcoalitie en een begeleider. Deze projecten worden zo de vlaggenschepen van de voedselstrategie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werken aan de toekomst met een uitgekende voedselstrategie <p>Terwijl de voedselveranderaars aan de slag zijn in de projecten, schrijft de voedselcoalitie de voedselstrategie uit. Een visie en acties worden</p>

	samengebracht. Binnen de Vlaamse overheid wordt afgestemd via het Netwerk Voedselbeleid.
Budget 2021	Nog geen specifiek budget voorzien.

Maatregel	Eiwittransitie
Maatregelnummer nota VR	329
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dLV
Bevoegde minister	Landbouw
Korte beschrijving maatregel	<p>a) De eiwitstrategie wil tegen 2030 een duurzamere, diverse en toekomstgerichte eiwitvoorziening realiseren en bijdragen tot een grotere Europese zelfvoorziening in eiwitten. De uitwerking van de eiwitstrategie past binnen de Vlaamse voedselstrategie, waarmee de minister van Landbouw, samen met heel wat partners, het voedselsysteem de komende jaren veerkrachtiger en innovatiever wil maken en wil klaarstomen voor de toekomst. De strategie kadert ook in het relanceplan waarmee de Vlaamse regering de welvaart en het welzijn van de Vlamingen wil versterken. Investerings in de eiwitstrategie dragen bij tot het economische herstel en de ontwikkeling van nieuwe mogelijkheden voor alle schakels in de agrovoedingsketen.</p> <p>b) In de zomer van 2019 werd de stuurgroep eiwittransitie opgestart binnen het Departement Landbouw en Visserij, met vertegenwoordiging van het ILVO, waarbij een eiwittransitie in de brede zin wordt beoogd zowel voor feed als food. Dit platform buigt zich over beleid, onderzoek en stakeholderoverleg.</p>
Implementatieperiode	2019-2030
Status	<p>a) Aangenomen</p> <p>b) Gepland</p>
Voortgang 2020	In 2020 werden met de stuurgroep ontwerpacties uitgewerkt die door LV zullen getrokken worden. Nadien is er met een groep van externe kernpartners een eiwitstrategie uitgewerkt.
Vooruitblik 2021	De nota eiwitstrategie is afgeklopt door de kernpartners en publiek bekend gemaakt door Minister Crevits. Vervolgens zal een actieplan uitgewerkt worden met de kernpartners tegen de zomer om van start te gaan in het najaar 2021.
Budget 2021	10mi€ voor praktijkonderzoek rond (nieuwe) eiwitteelten, teeltbegeleiding, stimuleren van boeren, sensibiliseren van consumenten, en dit gespreid over verschillende jaren (tot 2030) en subsidieprogramma's.

Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> * Minder voedselverliezen van producent tot en met consument (deel na productiefase) * Distributieplatformen voor voedseloverschotten en voedselhubs uitbouwen als middel in de strijd tegen voedselverlies
Maatregelnummer nota VR	<ul style="list-style-type: none"> * 330 * 331
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	OVAM
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De ketenroadmap Voedselverlies, die loopt van 2015 tot 2020 en de ambitie heeft de voedselverliezen in Vlaanderen met 15% te verminderen. Een goede mix van sensibilisering en gedragsverandering, technologische en sociale innovatie en het opzetten van nieuwe businessmodellen zijn hiervoor noodzakelijk. We stimuleren de uitbouw van een netwerk van distributieplatformen en voedselhubs.
Implementatieperiode	2015-2025
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Om voedselverliezen te voorkomen, worden volgende actieprogramma's opgezet: meer samenwerkingsprojecten tussen de actoren binnen een productketen, sectorspecifieke programma's voor bedrijven om voedselverlies in te perken, vanuit de keten voedselverlies terugdringen bij de consument, sociaal circulair ondernemen opschalen (bv. voedselbanken en regionale distributieplatformen, opstarten van voedselhubs), start-ups rond voedselverlies ondersteunen, lokale besturen ondersteunen in hun lokale regierol rond het voorkomen van voedselverlies en thuiskringlopen stimuleren.
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt een gedragen kader voor de reductie van het aandeel bioafval in het huisvuil en vergelijkbaar bedrijfsafval dat samen met het huishoudelijk afval wordt ingezameld, uitgewerkt o.m. op basis van een kosten-baten analyse. Preventie voedselverliezen en sensibilisering van de consument is een actie uit het C-MARTLIFE project i.s.m. VLACO, VVSG, IMOG, Mirom, DOMG en lokale netwerken voedselverlies. Het preventieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen werd in 2021 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.
Budget 2021	0,1 miljoen euro (onderzoeksbudget: kosten-baten analyse inzameling bio-afval huishoudens)

Werk maken van een klimaatvriendelijke Vlaamse overheid (coördinatie)

Maatregel	Werk maken van een klimaatvriendelijke Vlaamse overheid (coördinatie)
Maatregelnummer nota VR	geen nummer
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De Vlaamse Overheid heeft een voorbeeldrol t.a.v. de Vlaamse samenleving. Via een aantal maatregelen (vastgoedstrategieën, actieplan mobiliteit en renovatie gebouwenpatrimonium, ontzorging entiteiten door centralisatie beheer vloot en patrimonium,...) worden 75 entiteiten van de VO ondersteund om het energie- en brandstofverbruik en bijhorende CO2-emissies van hun interne bedrijfsvoering drastisch te verminderen. Tegelijk wordt ingezet op klimaatvriendelijke en circulaire overheidsopdrachten om de milieu-impact van het aankoopbeleid te verminderen.
Implementatieperiode	2015-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Departement Omgeving, Facilitair Bedrijf, VEB en VEKA ontwikkelen tegen eind 2020 nieuwe actieplannen geïntegreerd in een overkoepelend klimaatplan VO die de geplande maatregelen concreter uitwerken. In 2021 wordt gestart met de uitvoering van deze actieplannen.
Vooruitblik 2021	Goedkeuring van de ontwerp teksten voor herwerkte Klimaatplan VO, inclusief actieplannen.
Budget 2021	0

Maatregel	Opmaak van lange termijn vastgoedstrategieën richting CO2 neutraliteit
Maatregelnummer nota VR	332
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	Via SURE2050 zal Het Facilitair Bedrijf in samenwerking met het Vlaams Energiebedrijf de deelnemende entiteiten ondersteunen bij de opmaak van langetermijnvastgoedstrategieën.
Implementatieperiode	2019-2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Het afsprakenkader met VEB werd opgesteld. De reeds voorziene opleidingen en coaching van strategisch vastgoedplannen gaan verder. Daarnaast wordt er ruimte voorzien voor bijkomende deelnemers. Tot en met eind 2020 zijn er 9 deelnemende entiteiten. Er is een raamcontract voor ondersteuning in voorbereiding in samenwerking met het VEB.
Vooruitblik 2021	De aanbesteding en gunning van het raamcontract staat op de planning van 2021.
Budget 2021	zie maatregel 95

Maatregel	Actieplan renovatie gebouwenpatrimonium (deel HFB)
Maatregelnummer nota VR	333
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	Het Actieplan Gebouwen is de belangrijkste doelstelling om zoveel als mogelijk het energieverbruik en CO2-emissie van het gebouwenpatrimonium van de Vlaamse overheid te verminderen, om zo het goede voorbeeld te geven. De CO2-reductie voor HFB bedroeg in 2018 -43% ten opzichte van het historisch referentiegebruik. De reductie primair energieverbruik voor HFB bedroeg in 2018 -36,5% ten opzichte van zijn historisch referentiegebruik.
Implementatieperiode	2016-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	HFB draagt zijn steentje bij aan de voorbeeldfunctie van de Vlaamse overheid ten aanzien van het klimaat via zijn gebouwenpatrimonium. HFB heeft verscheidene programma's lopen, zoals de ISO 50001-norm of Actieplan Gebouwen (actielijn 114).
Vooruitblik 2021	In 2021 starten we een onderzoek op om te kunnen inzetten op laaghangend fruit voor de gebouwen uit de inkanteling.
Budget 2021	zie maatregelen 111 en 114

Maatregel	Actieplan renovatie gebouwenpatrimonium (deel VEB)
Maatregelnummer nota VR	333
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEB
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	De doelstelling van het actieplan energie-efficiëntie is om tegen 2030 de CO2-uitstoot van entiteiten van de Vlaamse overheid met 40% te doen dalen. Daarnaast wordt ook een daling in het primair energiegebruik met 27% vooropgesteld. Hiervoor kunnen entiteiten regelmatig intekenen op calls van het Vlaams Energiebedrijf voor energie-efficiëntieprojecten. Daarnaast kunnen entiteiten ook gebruik maken van het reguliere ontzorgingsaanbod van het VEB. Hieronder vallen bijvoorbeeld potentieelscans, begeleiding bij isolatie, relighting en stookplaatsrenovaties.
Implementatieperiode	2020-2024
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	zie actie 115 (actieplan energie-efficiëntie)
Vooruitblik 2021	Een set documenten in kader van "klimaatplan omgeving" zal deze zomer aan VR worden voorgelegd. zie actie 115
Budget 2021	zie actie 115 (actieplan energie-efficiëntie)

Maatregel	Ontzorging entiteiten door de centralisatie van het beheer van kantoorgebouwen
Maatregelnummer nota VR	334
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	Met de inkanteling van het vastgoed worden de kantoorgebouwen ondergebracht bij Het Facilitair Bedrijf. De meest prioritaire doelstelling van deze oefening is om de opgelegde klimaatdoelstellingen te behalen. Verder zijn er ook financiële en organisatorische doelstellingen en doelstellingen met betrekking tot kwaliteit.
Implementatieperiode	2021-2024
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Het masterplan werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 17 juli 2020. De inkanteling wordt verder voorbereid dat de eerste gebouwen kunnen inkantelen op 1 januari 2021
Vooruitblik 2021	Fase 1 betreft de inkanteling tegen 1 januari 2021 met 6 gebouwen van Syntra Vlaanderen en Departement Welzijn Volksgezondheid en Gezin. In 2021 wordt fase 2 voorbereid. Het betreft hier (voorlopig) de inkanteling vastgoed van volgende entiteiten: Agentschap Integratie en Inburgering, OVAM, Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust, De Vlaamse Landmaatschappij, Agentschap Innoveren en Ondernemen, DAB Vloot en Toegankelijk Vlaanderen.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Ontzorging entiteiten door de centralisatie van het beheer van voertuigenvloot
Maatregelnummer nota VR	335
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	Als dienstencentrum zal HFB instaan voor het zoeken naar de duurzame mobiliteitsoplossing voor elke entiteit. Door het beheer van verschillende entiteiten kan HFB met hen op zoek gaan naar de meest duurzame mobiliteitsoplossing. Verder wordt het poolpotentieel beter ingeschat, waardoor het aantal poolvoertuigen herleden kan worden tot het minimum. We houden voor hen de vinger aan de pols en implementeren nieuwe mogelijkheden die de markt creëert.
Implementatieperiode	2020-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Jongerenwelzijn, Departement VWG en AMDK werden ingekanteld.
Vooruitblik 2021	Voor 2021 staan de volgende entiteiten gepland: AWW, Zorg en gezondheid en VLAIO.
Budget 2021	0 euro

Maatregel	Actieplan mobiliteit
Maatregelnummer nota VR	336
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	V
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	De Vlaamse overheid voert een actieplan uit rond mobiliteit. Het doel is de CO2-uitstoot door dienstvoertuigen met 40% verminderen. Om dit te bewerkstelligen wordt duurzaam mobiliteitsgedrag gestimuleerd, waardoor minder voor de auto gekozen worden. Verder wordt getracht om zoveel als mogelijk onnodige verplaatsingen te voorkomen, waardoor er minder gereden kilometers zijn. Tot slot wordt het wagenpark vergroend, waardoor er minder CO2 uitgestoten wordt. Concreet omvat het actieplan mobiliteit zeven operationele doelstellingen die elke entiteit moet behalen tegen 2020.
Implementatieperiode	2016-2030
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Net zoals de voorgaande jaren wordt de rapportering rond het actieplan mobiliteit opgemaakt en de status van de 7 operationele doelstellingen weergegeven voor het rapporteringsjaar 2019. Daarnaast wordt er gewerkt aan een actieplan mobiliteit 2.1. Het eerste actieplan mobiliteit loopt van 1 juli 2016 tot en met 31 december 2020. Het actieplan 2.1 is een vervolg hierop en zal lopen van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2024. Het betreft een verderzetting van de ingeslagen weg en wordt opgemaakt op basis van de verworven ervaring, maar bevat ook een verhoging van de ambities.
Vooruitblik 2021	Begin 2021 zal het actieplan Mobiliteit 2.1 goedgekeurd worden, waardoor de verdere uitrol in 2021 voorzien is.
Budget 2021	0,430317 miljoen euro

Maatregel	Klimaatvriendelijke overheidsopdrachten
Maatregelnummer nota VR	337
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	HFB
Bevoegde minister	Facilitair management
Korte beschrijving maatregel	De Vlaamse overheid werkt samen met de andere gewesten aan een project met de implementatie van de CO2-prestatieladder als doel. De clausules en methodiek worden getest in minstens 10 opdrachten voor werken. Na de evaluatie van deze testfase zal de Vlaamse Regering een besluit nemen over de structurele implementatie. Daarnaast zetten de entiteiten van de Vlaamse overheid in op het verduurzamen van hun overheidsopdrachten, waarbij klimaat één van de belangrijkste overwegingen is.
Implementatieperiode	2019-2022
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Modelclausules voor opname in de pilootopdrachten werden gefinaliseerd. Er werden afspraken gemaakt met een aantal entiteiten om de CO2-prestatieladder in 10 pilootprojecten te testen. Het Facilitair Bedrijf biedt heel wat klimaatvriendelijke raamovereenkomsten aan (opname van eisen en criteria in verband met energieverbruik, CO2-uitstoot, beperking van transportafstanden, geclusterde beleving, ...). De methodiek werd al concreet toegepast in één project (X10/N101/15. Structureel onderhoud Scheldelaan) dat intussen is gesloten.
Vooruitblik 2021	Er worden nog enkele projecten verder uitgewerkt. In de raamovereenkomsten blijft HFB aandacht hebben voor klimaat en duurzaamheidsprincipes.
Budget 2021	0 euro

Klimaat en lokale overheden

Maatregel	Netwerk Klimaat (nieuwe naam voor Expertisenetwerk)
Maatregelnummer nota VR	338
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Energie
Korte beschrijving maatregel	Jaarlijks wordt n.a.v. het vastgelegde werkprogramma een jaarverslag en evaluatie opgesteld i.v.m. de werking van het Netwerk Klimaat. Deze doelstellingen zijn vastgelegd in KPI's waarvan wordt nagegaan of deze behaald zijn in dit werkingsjaar. Op basis van deze evaluatie wordt het werkprogramma voor het volgende jaar en het budget bepaald.
Implementatieperiode	2020-2024
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Het expertisenetwerk ging van start op 1 september 2020. Het werkprogramma 2020-2021 is in uitvoering.
Vooruitblik 2021	Verdere uitvoering van het werkprogramma 2020-2021 en voorbereiding en vastlegging werkprogramma 2022.
Budget 2021	VAK 2021 = 0 (VAK werd in voorgaand jaar vastgelegd voor 4 miljoen euro over 4 jaar, zodat jaarlijks 1 miljoen euro wordt voorzien)

Maatregel	Meer praktijkondersteuning aanbieden aan de lokale overheden (kennisdeling)
Maatregelnummer nota VR	339
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	1) De klimaattafels zullen pas doorgaan in 2021 en bijgevolg zal er dan pas rapportering mogelijk zijn. 2) Ook het Netwerk Klimaat zal bijdragen aan de realisatie van deze maatregel (zie maatregel 338)
Implementatieperiode	2021 - ...
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	1) In 2020 werden er nog geen klimaattafels georganiseerd. 2) zie maatregel 338
Vooruitblik 2021	1) Organisatie van lokale klimaattafels. 2) zie maatregel 338
Budget 2021	1) geen budget voor 2021. 2) zie maatregel 338

Maatregel	Een vernieuwd partnerschap met lokale overheden
Maatregelnummer nota VR	340
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	III
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	1) Afsluiten van Lokaal Energie en Klimaatpact - dit pact is nu in opmaak. 2) We voorzien een enveloppe van 150 mio voor cofinanciering via trekkingsrechten per gemeente (per aantal inwoners) waarbij we elke 2 euro die lokale besturen inzetten voor investeringen in fietsinfrastructuur met 1 euro versterken.
Implementatieperiode	1) voorjaar 2021 2) 2021-2025
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	1) Voorbereiding van het LEKP 2) Regelgevend kader voor trekkingsrecht werd uitgewerkt.
Vooruitblik 2021	1) Ondertekening van het pact door lokale besturen en VO in 2021. 2) Het LEKP en de bijhorende projectsubsidie werden op 04/06/2021 door de Vlaamse Regering goedgekeurd.
Budget 2021	1) geen budget voor ondertekening pact, wel voor ondersteuning van de acties die lokale besturen kunnen ondernemen (zie maatregel 110) 2) eenmalige enveloppe van 150 miljoen euro. De 150 miljoen euro wordt in 2021 vastgelegd voor fietsinfrastructuur.

Bouwen aan draagvlak voor een klimaatneutrale samenleving

Maatregel	Betrekken en activeren van burgers i.s.m. de relevante actoren in de samenleving
Maatregelnummer nota VR	341, 342, 343
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Om de klimaattransitie te doen slagen is een sterk draagvlak bij de bevolking noodzakelijk. In haar beleid en communicatie wil de Vlaamse overheid meer rekening houden met inzichten uit de gedragswetenschappen. Daartoe zal ze o.a. inzetten op een betere opvolging van de positie/attitude van de burger t.a.v. de klimaattransitie, de ontwikkeling en verspreiding van know-how rond doelgroepgerichte klimaatcommunicatie, en het ondersteunen van maatschappelijke en bestuurlijke actoren bij het versterken van het draagvlak.
Implementatieperiode	2020-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	In 2021 wordt gestart met de monitoring van de positie/attitude van de burger t.a.v. de klimaattransitie en de onderliggende factoren. Via onderzoek wordt nagegaan op welke manier het draagvlak voor die transitie en het overeenkomstige gedrag kan versterkt worden. Een werkgroep wordt opgestart die samen met gedragswetenschappers een gedeelde communicatiestrategie uitwerkt en een overheidsopdracht uitschrijft voor de uitwerking van een wervend en verbindend communicatief concept.
Vooruitblik 2021	In 2021 starten we met de ontwikkeling van een monitor draagvlak bij burger t.a.v. de klimaattransitie, ontwikkelen we een brochure over effectieve klimaatcommunicatie en onderzoeken we de mogelijkheden van een participatief onderzoeksproject waar de klimaatdialoog tussen burgers gestimuleerd wordt.
Budget 2021	0,08 - 0,16 miljoen euro (afhankelijk van beschikbare budget en haalbare ambitieniveau voor verschillende projecten)

Maatregel	Klimaateducatie via vormings-en onderwijsveld
Maatregelnummer nota VR	344, 345, 346
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOV
Bevoegde minister	Onderwijs en Vorming
Korte beschrijving maatregel	Onder deze maatregel vallen verschillende acties: project Living Labs in het Hoger Onderwijs, een onderzoek naar klimaateducatie in het HO, een overheidsopdracht rond energiebesparing in scholen en energiekoffers voor de provincies.
Implementatieperiode	2016 en lopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De meeste acties lopen nog. De STEM-oproep en de energiekoffers zijn afgesloten.
Vooruitblik 2021	
Budget 2021	0,2 miljoen euro

We bouwen capaciteit en kennis op en dragen die uit

Maatregel	We zorgen voor een goed databeheer en onderbouwing van maatregelen en versterkte en wetenschappelijke beleidsonderbouwing
Maatregelnummer nota VR	347, 348
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	We zorgen voor een goed databeheer en onderbouwing van maatregelen. We zorgen voor versterkte en wetenschappelijke beleidsonderbouwing.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	Het VEKA is begin 2020 jaar gestart met de bouw van een energiedataplatform dat op automatische wijze zal instaan voor de captatie, verrijking en verwerking van energiedata. In 2020 lag het accent op de data van premies, EPB, EPC en energieproductie-installaties (WKK en hernieuwbare energie) .
Vooruitblik 2021	In 2021 wordt het energie- en klimaatdataplatform verder ontwikkeld. De focus ligt op de realisatie van de GDPR-conformiteit van de datadomeinen 'premies', 'EPB' en 'EPC', de uitbreiding van de rapportering van energiedata op energiesparen.be (inclusief self-service), de implementatie van de datastromen 'installaties' en gedeeltelijk 'ondernemingen' die van belang zijn voor het Vlaamse Energiereport, de Eurostat-rapporteringen en de databanken 'ondernemingen' en 'niet-residentieel'.
Budget 2021	0,9 miljoen euro

Energie-en klimaatgovernance

Maatregel	We werken afsprakenkader uit en zorgen voor de afgesproken jaarlijkse en tweejaarlijkse Vlaamse, Europese en internationale rapportering
Maatregelnummer nota VR	349, 350, 351
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VEKA
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	We werken afsprakenkader uit en zorgen voor de afgesproken jaarlijkse en tweejaarlijkse Vlaamse, Europese en internationale rapportering
Implementatieperiode	2020-2021
Status	Gepland
Voortgang 2020	Het afsprakenkader over de organisatie van de samenwerking binnen en buiten de Vlaamse overheid doorheen de VEKP-beleidscyclus werd intern voorbereid. Dit document verdeelt de verantwoordelijkheden inzake uitvoering, rapportering, monitoring, onderbouwing, communicatie en stakeholdermanagement tussen de verschillende entiteiten, stakeholders en experts die betrokken zijn in de VEKP-beleidscyclus.
Vooruitblik 2021	Het afsprakenkader wordt verder op punt gesteld en formeel goedgekeurd door de Vlaamse Regering.
Budget 2021	geen

Overzicht van de noodzakelijke investeringen

Maatregel	Kosten, impact en financiering van maatregelen in kaart brengen, de nodige financiering voorzien via bestaande budgetten en EU middelen: a) alle entiteiten)
Maatregelnummer nota VR	352, 357, 358
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	Alle entiteiten
Bevoegde minister	Alle ministers
Korte beschrijving maatregel	Kosten, impact en financiering van de maatregelen in kaart brengen. We zoeken financieringsmogelijkheden binnen bestaande budgetten Vlaamse overheid. We werken een strategie uit om Europese middelen aan te snijden voor zowel publieke als private investeringen. We maken het reguliere beleid klimaatproof.
Implementatieperiode	Doorlopend
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	Via deze rapportering wordt een eerste keer in kaart brengen wat de begrote budgetten zijn voorzien in 2021 voor de uitvoering van de VEKP-maatregelen in al de beleidsdomeinen. De cijfers zijn eerst verzameld in de loop van het begrotingsproces BBT BO 2021 (oktober 2020), en bijgesteld in april 2021 (in de periode van BBT BA 2021).
Vooruitblik 2021	Verdere verfijning van de cijfers m.b.t. financiering via de bilaterale samenwerking tussen de VEKA business partners en de entiteiten die de VEKP- maatregelen trekken. In 2021 start VEKA de werking op rond het aantrekken van Europese financiering voor VEKP-maatregelen.
Budget 2021	De kosten voor de financiering van de VEKP-maatregelen worden weergegeven bij de individuele maatregelen.

Maatregel	Kosten, impact en financiering van maatregelen in kaart brengen, de nodige financiering voorzien via bestaande budgetten en EU middelen b) Agentschap Binnenlands Bestuur)
Maatregelnummer nota VR	352, 357, 358
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	ABB
Bevoegde minister	Binnenlands bestuur
Korte beschrijving maatregel	De financiering voor de maatregelen t.a.v. lokale besturen is enerzijds afkomstig van het relanceplan (10 mio €) en anderzijds van de subsidie aan de VVSG voor het (expertise)netwerk Klimaat (4 mio € gespreid over 4 jaar).
Implementatieperiode	2021-2023
Status	Gepland
Voortgang 2020	Geen realisaties in 2020 - voorbereidend werk voor besluit tot verdeling van 25 mio euro.
Vooruitblik 2021	Opmaak BVR ter besteding van 25 mio € voor de acties afkomstig uit het LEKP. De vastlegging van het subsidiebedrag zal gebeuren in 2021. Besteding van de middelen kan gebeuren tot december 2022.
Budget 2021	25 miljoen euro (VAK)

Maatregel	We stimuleren meer private klimaatfinanciering
Maatregelnummer nota VR	356
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	FB
Bevoegde minister	Financiën en Begroting
Korte beschrijving maatregel	Inzetten op het faciliteren van samenwerking tussen afzonderlijke private actoren en op het ondersteunen van financiële instrumenten die voor klimaat worden ingezet.
Implementatieperiode	2020-...
Status	Gepland
Voortgang 2020	Maatregel moet nog worden opgestart
Vooruitblik 2021	Maatregel moet nog worden opgestart.
Budget 2021	Nog niet voorzien.

Maatregel	We zorgen indien nodig voor de aankoop van de nodige flexibiliteit
Maatregelnummer nota VR	353
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	Indien nodig wordt de inzet van één of verschillende vormen van flexibiliteit, beschikbaar volgens de ESR- of LULUCF-verordening, voorbereid.
Implementatieperiode	2021-2025, 2026-2030
Status	Gepland
Voortgang 2020	De in het voortgangsrapport 2016-2017 vermelde bufferhoeveelheid van 2,27 miljoen Kyoto-eenheden kon onlangs worden uitgebreid met 1 miljoen eenheden. Het betreft hier Kyoto-eenheden die voor het Vlaamse Gewest werden verworven door de Participatiemaatschappij Vlaanderen.
Vooruitblik 2021	Niets gepland.
Budget 2021	0

Maatregel	We dragen bij aan internationale klimaatfinanciering
Maatregelnummer nota VR	354
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	dOMG en dIV en dEWI
Bevoegde minister	Omgeving Economie, wetenschap, innovatie Buitenlandse zaken
Korte beschrijving maatregel	Rekening houdend met internationale context, werkt de VR een Vlaamse Internationale Klimaatfinancieringsstrategie (VIKS) 2021-2030 uit na een akkoord over de BE interne lastenverdeling. We tonen internationale klimaatambitie door verder bij te dragen aan int. klimaatfinanciering (IKF). We zetten deze middelen bij voorkeur in voor projecten waar Vlaamse ondernemingen in participeren. Vanuit dKBUZA wordt gestreefd naar maximale synergieën met het ontwikkelingsbeleid.
Implementatieperiode	2021-2030; 2016-2020 valt onder de implementatie van het huidige Interne lastenverdeling (14,5 miljoen EUR voor VG per jaar in periode 2016-2020) en wordt gerapporteerd via het EU MMR - Artikel 16.
Status	Gepland
Voortgang 2020	2020: Afsluiten periode 2016-2020 (14,5 miljoen EUR/jaar). Deze doelstelling wordt behaald door bijkomende projectoproep (SID/TI) in 2020. Voor de gehele periode 2016-2020 is de doelstelling (72,5 miljoen euro betalingen) gerealiseerd.
Vooruitblik 2021	2021: Verderzetting van de bijdrage van 14,5 miljoen 2022-2030: Grootteorde afhankelijk van akkoord over interne lastenverdeling 2021-2030
Budget 2021	Er wordt gestreefd naar een bijdrage van 14,5 mio euro voor 2021,

Maatregel	We zorgen voor compensatie indirecte emissiekosten industrie
Maatregelnummer nota VR	355
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	
Bevoegde entiteit	VLAIO
Bevoegde minister	Economie, wetenschap, innovatie
Korte beschrijving maatregel	Om de concurrentiekracht van de Vlaamse energie-intensieve industrie te bewaken, wordt een voldoende beschermend carbon leakage kader opgezet. Vlaamse bedrijven uit sectoren die risico lopen op koolstoflekkage vanwege de indirecte emissiekosten in hun elektriciteitsfactuur kunnen, in lijn met de Europese staatssteunrichtlijn, een gedeeltelijke vergoeding ontvangen voor deze indirecte emissiekosten.
Implementatieperiode	2013-..
Status	Implementatie opgestart
Voortgang 2020	De maatregel is actief.
Vooruitblik 2021	De maatregel is actief.
Budget 2021	Het uitbetaalde bedrag is variabel op basis van het elektriciteitsverbruik en productievolume. Vanuit het Fonds voor Innoveren en Ondernemen worden in 2021 voor 137.749 keuro uitbetalingen voorzien.

Maatregel	Vlaams Klimaatfonds: nieuw bestedingskader opzetten en innovatieve financieringsinstrumenten uitwerken
Maatregelnummer nota VR	359, 360
Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen	IX
Bevoegde entiteit	bOMG
Bevoegde minister	Omgeving
Korte beschrijving maatregel	De middelen uit het VKF worden gebruikt voor de volgende doelstellingen: (co-)financiering van Vlaamse klimaatmaatregelen, internationale klimaatfinanciering, compensatie voor indirecte emissiekosten (ICL) en (desgevallend) de toepassing van flexibiliteitsmechanismen. Voor de cofinanciering van Vlaamse klimaatmaatregelen wordt er een nieuw bestedingskader voor het VKF uitgewerkt gebaseerd op de kostenefficiëntie van Vlaamse klimaatmaatregelen.
Implementatieperiode	doorlopend
Status	Aangenomen
Voortgang 2020	De besteding van middelen voor Vlaamse klimaatregelen en internationale klimaatfinanciering gebeurde in 2020 verder volgens de afspraken gemaakt in 2019 (onder de 4de bestedingsronde). Het nieuwe bestedingskader is op 11/9/2020 als visienota goedgekeurd door de Vlaamse regering. Dit bestedingskader steunt op het principe dat (a) tegenover de cofinanciering vanuit het VKF ook een financiële bijdrage staat van de ontvangende entiteit en (b) dat de hoogte van de cofinanciering wordt bepaald door de maatschappelijke kostenefficiëntie van de maatregel. De verdeling van de te besteden middelen voor Vlaamse klimaatmaatregelen en internationale klimaatfinanciering werd op 12/18/2020 als mededeling goedgekeurd door de Vlaamse regering. Tot nu toe werd het VKF beperkt gebruikt voor innovatieve financieringsinstrumenten: het rollend fonds voor noodkopers is het enige voorbeeld van de afgelopen periode.
Vooruitblik 2021	In 2021 zullen vanuit het VKF de middelen uitgekeerd worden naar de verschillende entiteiten, zoals bepaald in de mededeling VR 'Aanpak besteding middelen Vlaams Klimaatfonds 2021' van 18/12/2020.
Budget 2021	VAK 2021 voor Klimaatfonds bedraagt in totaal 171.852 keuro voor ICL, IKF, de Energielening+/renteloos renovatiekrediet, en Vlaamse klimaatmaatregelen (waarvan 73,6 miljoen euro overeenkomstig de mededeling VR 'Aanpak besteding middelen Vlaams Klimaatfond